

De Klapperman

100 jaar
Harmoniegezelschap 'Fidelio'
1895 - 1995

Bijdragen tot de geschiedenis van Woudenberg - december 1998

Voorwoord

In deze Klapperman is getracht een duidelijke beschrijving te geven over 100 jaar 'Fidelio'. Toen het verzoek werd gedaan de geschiedenis van 'Fidelio' op schrift te stellen, is daaraan van harte gevolg gegeven. Achteraf bleek dat het een zeer omvangrijke taak was. Onderschat werd niet alleen het tijdrovende uitzoekwerk, dat met een dergelijke geschiedschrijving verbonden is, maar ook de onvolledigheid van de informatie. Vooral over de begintijd van 'Fidelio' is weinig bekend.

Bij het nalezen van jaarverslagen en notulen, werd vaak gestuit op summiere of onduidelijke verlaggeving. Via deduceren en combineren was het soms nodig om een samenhangend beeld op te bouwen. Af en toe was het ook niet te vermijden om van voor de hand liggende veronderstellingen uit te gaan.

Aan de andere kant is er een grote bewondering voor de manier waarop de opeenvolgende secretarissen hun gedachten aan het papier toevertrouwd hebben. Vooral in de vroegste geschiedenis van 'Fidelio' hebben zij, ondanks hun vaak eenvoudige opleiding en weinige scholing in de letteren, met grote liefde en toewijding voor 'Fidelio' de gang van zaken van de vereniging vastgelegd zoals zij dat toentertijd voor ogen hadden.

Gehoopt wordt, dat het gelukt is om aan de hand van de ter beschikking staande gegevens uit jaarstukken, mondelinge overleveringen, foto's, krantenknipsels en programma's een zo goed mogelijk beeld te hebben geschetst van het harmoniegezelschap 'Fidelio' zoals het zich sinds 1895 ontwikkelde en een plaats verwierf in de Woudenbergse samenleving.

1. De voorgeschiedenis

Het ontstaan van het blaasorkest

In de vroege middeleeuwen vormden zich in West-Europa geleidelijk grotere steden, bestuurd door vertegenwoordigers uit de bevolking. In dienst van de stadsbesturen stonden stadspijpers en stadstrompetters met een duidelijke taak: vanaf de toren bliezen zij signalen bij gebeurtenissen in de stad en waarschuwden zij voor brand, hoog water, naderende vijanden, enz.

Ook de legers in die tijd hadden dergelijke muzikanten, die samen met een tromslager zorgden voor begeleiding bij het marcheren. De trompetters en hoornblazers hadden verder nog de belangrijke taak om de bevelen van de commandanten over grotere afstanden door te geven, zoals: aanvallen, terugtrekken, verzamelen en verspreiden. Ook de bevelen in de kampementen - opstaan, aantreden, excerceren, eten, rusten en slapen - werden met de trompet doorgegeven.

In de late middeleeuwen - van 1300 tot 1500 - begonnen de blaasmuzikanten in kleine groepen samen te spelen. Dit was het begin van het blaasorkest. Het zou te ver voeren om hier uiteen te zetten hoe dit allemaal precies in z'n werk ging en welke instrumenten er aan te pas kwamen. De blaasorkestjes werden niet alleen door de stadsbesturen, maar ook door de landsbestuurders (graven, hertogen, koningen en keizers) en de kerkelijke autoriteiten (pastoors, bisschoppen) gebruikt voor het opluisteren van plechtigheden, feestelijke gebeurtenissen, optochten enz. In het leger gingen de blaasorkestjes een zelfde rol spelen bij allerlei militaire evenementen.

De verdere ontwikkeling tot grotere orkesten vond daarna vooral plaats in het leger. De legers werden groter en beter georganiseerd en bovendien kreeg het uiterlijk vertoon meer aandacht. Onder invloed van het toenmaals zeer machtige Turkije ging ook de muziek van de militaire blaasorkesten veranderen. Er moest veel geluid gemaakt worden om indruk op de vijand te maken en hem schrik aan te

jagen. Uit die tijd stammen de zogeheten Turkse marsen en instrumenten als Turkse of grote trom, triangel en bekkens.

Later gingen in de steden de stadsmuzikanten - meestal beroepsmensen - zich verenigen met amateurs uit adellijke kringen en gegoede burgerij. Uit deze muziekgenootschappen kwamen in Nederland naderhand onder andere enige burgerharmonieën, zangkoren en oratoriumverenigingen voort. Ook gingen de stadsgilden zich toeleggen op nevenactiviteiten, zoals het vormen van schutterijen met de daarbij behorende muziekkorpsen. Na de opheffing van de gilden en schutterijen bleven de schutterijkorpsen soms als burgerlijke amateurorkesten bestaan.

Terug weer naar de militaire orkesten. Ten tijde van de Franse revolutie kwam men op de gedachte de massaliteit van de militaire korpsen te gebruiken om de mensen uit het volk op te zwepen en enthousiast te maken voor de nieuwe ideeën van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Zo werden in de eerste helft van de vorige eeuw in vele landen van West-Europa talrijke militaire orkesten gevormd, die niet alleen militaire verplichtingen hadden, maar ook muzikale uitvoeringen verzorgden voor de burgerbevolking.

In ons land kreeg ieder regiment een stafmuziekkorps. De stafmuziekkorpsen waren verspreid over het land en in de diverse garnizoensplaatsen gevestigd.

Onder invloed van militaire orkesten werden vele burgerorkesten opgericht, niet alleen in de steden, maar ook in vele kleinere plaatsen en dorpen. Militaire muzikanten uit de stafmuziekkorpsen werden vaak dirigent van zo'n burgerorkest.

Deze ontwikkeling verklaart het ontstaan van het amateur-blaasorkest in de tweede helft van de vorige eeuw in Nederland, maar speciaal ook in het Valleigebied. De oprichtingsjaren van de korpsen in deze streek zijn: Barneveld 1876, Scherpenzeel 1891, Woudenberg 1895 en Leusden 1908.

De oprichting van 'Fidelio'

Aan het einde van de vorige eeuw was er voor de inwoners in Woudenberg weinig vertier. Het dorp was een vrij gesloten gemeenschap, net als alle andere dorpen in de omgeving. Men had slechts een schaars contact met de buitenwereld en voor vermaak was men op zichzelf aangewezen. Buiten de activiteiten van de kerk was er niets. Ook voor de jeugd ontbrak een gelegenheid om te dansen of zich anderszins in de vrije tijd te vermaken of te ontspannen.

Een aantal Woudenbergse notabelen had in de negentiger jaren van de vorige eeuw al het initiatief genomen om meer leven in de brouwerij te brengen. Zij richtten een herensociëteit op en lieten daarvoor midden in het dorp een eenvoudig houten gebouw neerzetten, ongeveer op de plaats waar nu bloemenwinkel 'Michel' aan de Dorpsstraat is gevestigd. Het gebouw ontving de naam "de Harmonie" en diende als ontmoetingsplaats voor de soos van de notabelen.

Omdat er in die tijd praktisch niemand thuis een radio had, was er in Woudenberg weinig of geen gelegenheid om naar muziek te luisteren. Evenmin was er in het dorp eigen muziek aanwezig bij nationale feestdagen of andere feestelijke gebeurtenissen. De notabelen van de soos vonden dat zij hier wat aan moesten doen en zij besloten in die toestand verandering te brengen door de oprichting van een harmonie-orkest.

De drie notabelen die bij de oprichting het voortouw namen, waren Jhr J.B.de Beaufort jr, de zoon van de toenmalige burgemeester van Woudenberg, de heer N.H.van Wieringen, rentmeester van de familie Hooft van Geerstein en de heer A.van Kolfschoten, als welgestelde vertegenwoordiger van de Woudenbergse landbouwgemeenschap.

Op 5 maart 1895 richtten zij een blaasorkest op als plaatselijke muziekvereniging. Zij gaven aan de nieuwe vereniging de naam 'Fidelio', waarschijnlijk naar de gelijknamige opera van Ludwig van Beethoven.

Naast het bezighouden van de jeugd, beoogden de oprichters ook de muzikale omlijsting en begeleiding door het korps bij feestelijke

gelegenheden in het dorp en het geven van verstrooiing aan de burgerij door middel van muzikale rondgangen en concerten. Een en ander zal wellicht van elders afgekeken zijn door het reizen van de vaak welgestelde notabelen buiten de eigen dorpsgrenzen naar Nederlandse steden of naar het buitenland.

De notabelen zorgden voor de aanschaf van instrumenten en in het gebouw 'de Harmonie' werd een repetitieruimte geschapen. Er kwam namelijk een tussenschot in de ruime zaal, waardoor het achterste gedeelte voor 'Fidelio' bestemd werd en het voorste gedeelte voor de soos. Als er een uitvoering was, dan werd het tussenschot verwijderd en ontstond er een ruime gelegenheid voor het geven van een concert met publiek.

Ook zorgde men voor een vakbekwame dirigent om het nieuwe korps muzikaal te leiden. In de vanouds bekende garnizoenstad Amersfoort was het vijfde regiment infanterie gelegerd. Het bij dit regiment behorende stafmuziekkorps had als 2e kapelmeester de heer L.E. Beers en deze werd de eerste dirigent bij 'Fidelio'. Er werd trouwens in die tijd over de 'directeur' gesproken als men het over de dirigent had.

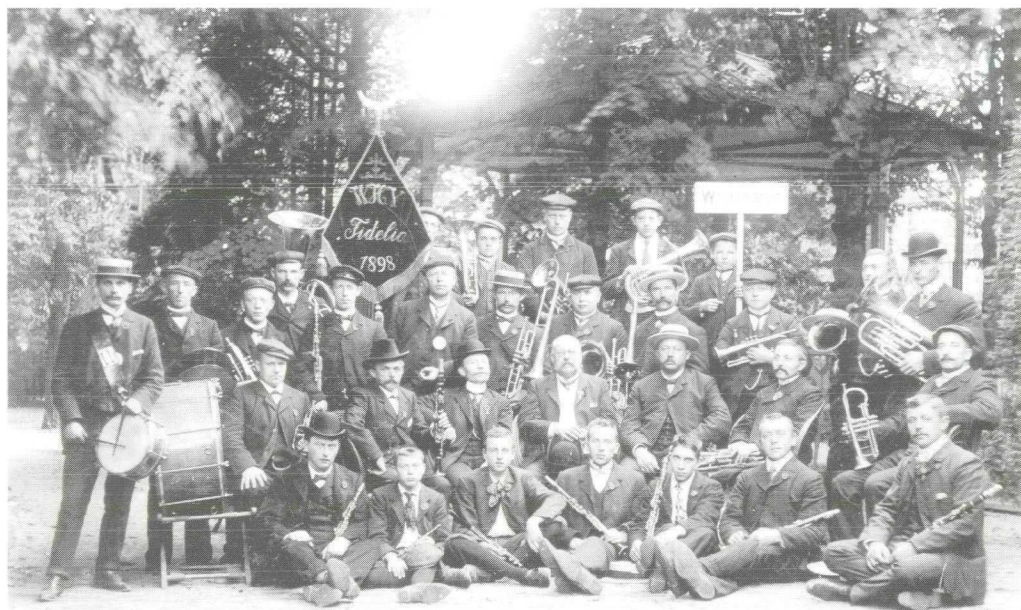
Uit de kring der notabelen kwam bij de oprichting ook een tweetal van de eerste bestuursleden. De voorzitter, oftewel de 'president' zoals hij toen genoemd werd, was de heer J.B.de Beaufort jr en de penningmeester was de heer N.H.van Wieringen.

Over het allereerste begin na de oprichting is verder weinig bekend, want er staat over de eerste 22 jaar niets meer op schrift. Wat daarvan de oorzaak is blijkt uit het volgende verhaal, afkomstig van mondelinge overlevering uit welingelichte bronnen:

De eerste secretaris van 'Fidelio' was bakker R.A. de Kroes; als ondervoorzitter fungeerde bakker E. Cortus. Hoewel beide bestuursleden bakker waren in hetzelfde dorp - en dus ook elkaars concurrenten - konden ze toch heel goed met elkaar opschieten. Dat lag echter meer aan het gemoedelijke en tactische optreden van bakker Cortus dan aan het vaak driftige gedrag van bakker de Kroes. Deze laatste was een moeilijk man, die het nogal

eens aan de stok schijnt te hebben gehad met de andere bestuursleden en met de leden van 'Fidelio'. In 1917 ontstond er een klein verenigingsdrama. Er kwam weer eens ongenoegen, bakker de Kroes bedankte als lid en weigerde het verenigingsarchief met notulenboeken en jaarverslagen terug te

geven. Boze tongen beweren dat bakker de Kroes destijds alle papieren in zijn oven verbrand heeft. Hoe dan ook, het archief is nooit meer boven tafel gekomen en dit is de reden dat er over 'Fidelio's' begintijd geen geschreven geschiedenis bestaat.

'Fidelio' in 1910 bij een concours in Driebergen. Zittend op de tweede rij v.l.n.r. R. Versteegh, secretaris R.A. de Kroes, dirigent C.H. Stoetzer, penningmeester N.H. van Wieringen, oprichtingsdirigent L.E. Beers, H. van Ingen, B. v.d. Wetering.

2. 'Fidelio' en zijn dirigenten

Wanneer men zich verdiept in de geschiedenis van 'Fidelio', dan probeert men zich aan de hand van geschreven verslagen een beeld te vormen van het muziekgezelschap, zoals dat aan het eind van de vorige eeuw zich een plaats in het Woudenbergse leven ging verwerven. En vooral hoe het zich in de loop der tijd verder ontwikkelde. Terugkijkend kan men de geschiedenis van 'Fidelio' globaal opdelen in vier ongeveer gelijke tijdvakken.

Onvermijdelijk is die geschiedenis ook verbonden aan personen. Omdat de dirigent één van de belangrijkste personen in een muziekvereniging is, vermelden wij hieronder dan ook de naam van de dirigent die in elk tijdvak sterk zijn stempel op de gang van zaken heeft gedrukt.

Een bijzonderheid bij elk van deze vier dirigenten is, dat zij lang tot zeer lang aan de vereniging verbonden waren.

Het eerste tijdvak omvat de periode vanaf de oprichting van de vereniging tot ongeveer het einde van de Eerste Wereldoorlog (1895-1917). De man die vooral zijn stempel in deze periode op 'Fidelio' drukte, was dirigent C.H. Stoetzer.

Het tweede tijdvak beslaat ongeveer de periode tussen de eerste en de tweede wereldoorlog, (1917-1947). De voornaamste dirigent, die 'Fidelio' toen een gezicht gaf, was de heer J.S. van der Werf.

Het derde tijdvak valt in het derde kwart van de twintigste eeuw, bij 'Fidelio' gekenmerkt door teruggang en verval van de harmonie, maar opkomst van de drumband. Gezichts-bepalend in deze periode was dirigent Th. Hullemans.

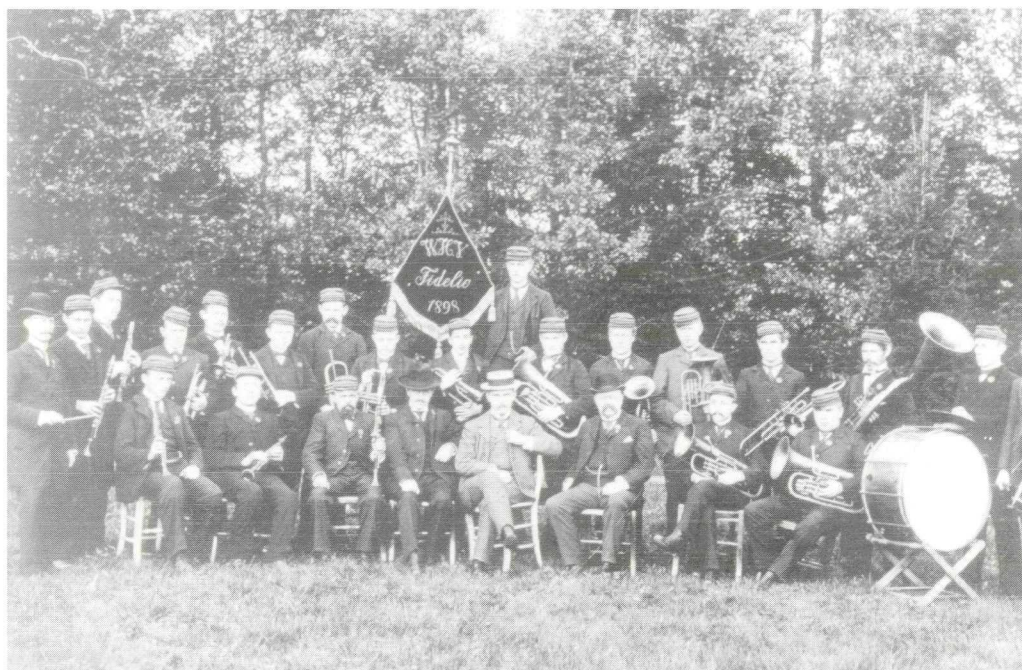
Het vierde tijdvak, dat het honderdjarig bestaan van 'Fidelio' afsluit, omspannt de jaren 1974-1995, een periode waarin 'Fidelio' een nieuwe en sterke opleving doormaakte en naar een ongekende hoogte groeide. Onmiskenbaar verbonden aan deze periode is dirigent C. Pronk.

1. Het eerste tijdvak 1895-1917 'Stoetzer'

Zoals in hoofdstuk één is beschreven, is er weinig bekend van het eerste tijdvak, doordat de jaarverslagen en notulenboeken verdwenen zijn. In het jaarverslag van vijf juli 1917 staat vermeld: "Op een beleefde vraag aan de heer de Kroes naar de boeken kregen wij als antwoord, dat de boeken weg waren en waarheen wist hij niet." Wat we over dit eerste tijdvak weten, stamt uit mondelinge overlevering of kon gereconstrueerd worden uit latere jaarboeken.

De eerste dirigent, de heer L.E. Beers, woonde in Amersfoort. Hij kwam elke dinsdag op de fiets naar Woudenberg en dronk dan eerst thee bij de ondervoorzitter bakker E. Cortus. Vervolgens gaf hij les aan de leerlingen van 'Fidelio' in de voorkamer van de familie Cortus en daarna repeteerde hij 's avonds met de harmonieleden in de repetitieruimte van "de Harmonie". Na de repetitie ging hij 's avonds op de fiets weer terug naar Amersfoort. Ook andere stafmuzikanten gaven wel eens les aan leerlingen en/of speelden mee met de harmonie. Daarover zijn echter geen nadere bijzonderheden bekend. Bakker Cortus gaf zelf ook les aan jongeren in de bakkerij. Hij bespeelde eerst de bugel, later de bas. In de tuin achter zijn huis werd in de zomer, op mooie zondagen, nog wel eens een concertje gegeven door enkele muzikanten.

Omstreeks 1900 moet de daarop volgende dirigent, de heer C.H. Stoetzer in dienst zijn getreden bij 'Fidelio'. Een bijschrift van de oudst bewaard gebleven groepsfoto van 'Fidelio' van vóór 1903 vermeldt namelijk de heer Stoetzer als kapelmeester. Op die foto zien we de dirigent afgebeeld als een respectabel manspersoon, met een streng militair uiterlijk en gekleed in een zwart kostuum, met bolhoed. De heer Stoetzer moet een goede dirigent, een goede leermeester, maar vooral ook een gerespecteerde autoriteit geweest zijn, want hij bleef naar schatting niet minder dan 17 jaar aan 'Fidelio' verbonden. Evenals

'Fidelio' omstreeks 1900. Uiterst links dirigent C.H. Stoetzer (met bolhoed).

de heer Beers kwam ook de heer Stoetzer op dinsdagmiddag op de fiets naar Woudenberg, dronk eerst thee bij de familie Cortus, gaf daarna les aan de leerlingen en repeteerde 's avonds met de harmonie-leden. Na de repetitie keerde de dirigent weer terug op de fiets naar Amersfoort.

Naast dirigent van 'Fidelio' was de heer Stoetzer, muzikaal, ook de leider van de Woudenbergse zangvereniging "De Lijster" opgericht 11 november 1911. Waarschijnlijk is dat ook de reden, dat 'Fidelio' vanaf die "grijze oudheid" regelmatig samenwerkte met "De Lijster" en met gezamenlijke concerten in de openbaarheid naar buiten optrad.

Dirigent Stoetzer stierf in 1917 als het ware in het harnas. Hij overleed 's avonds plotseling op de fiets, terwijl hij terugkeerde naar Amersfoort na een repetitie van 'Fidelio'. Als blijk van deelneming werd door de vereniging een krans naar de familie Stoetzer gezonden. 'Fidelio' had in het eerste tijdvak nog maar

een kleine bezetting van ongeveer 20 muzikanten. Het muzikale peil moet ook nog bescheiden zijn geweest, want tot in het midden der twintiger jaren speelde het orkest in de tweede afdeling van de federatieve muziekbond. De voorloper van de tegenwoordige landelijke organisatie KNF, de Koninklijke Nederlandse Federatie van muziekgezelschappen.

De muzikanten betaalden in die tijd een contributie van 15 cent per maand. Voor velen was dat nog een te grote uitgave, die zij niet van hun karige inkomen konden betalen. Het bestuur trof dan een regeling om het lid toch te kunnen laten meespelen. Die contributie werd dan namelijk door de oprichters betaald. De band van 'Fidelio' met het dorp was buitengewoon groot, jong en oud liep achter de muziek aan. Er werd ieder jaar een concert gegeven op Geerestein voor de familie Hooft. Iedereen uit het dorp ging daar ook naar toe. Het gewone publiek bleef dan voor de hekken staan. Behalve de summier gegevens over de eer-

ste dirigenten van 'Fidelio' weten we, dat de oprichter Jhr. J.B. de Beaufort jr. vanaf 1895 gedurende 29 jaar president is geweest en rentmeester N.H. van Wieringen vanaf de oprichting gedurende 24 jaar het penningmeesterschap heeft bekleed. Beide heren waren uitsluitend bestuurslid, maar geen "werkend" d.w.z. meespelend lid.

Oprichters-muzikanten waren de al eerder genoemde R.A. de Kroes, die ook de eerste secretaris was, en A. van Kolfschoten. Bestuursleden-muzikanten van het eerste uur waren verder W. Koudijs en J. Lagerwey, welke laatste gedurende vele jaren met veel allure de grote trom bespeeld moet hebben.

Uit een krantenknipsel weten we verder, dat 'Fidelio' in 1910 behoorde bij de oprichters van de landelijke muziekbond van blaasorkesten, de voorganger van de huidige Koninklijke Nederlandse Federatie van muziekgezelschappen (KNF). Het bestuurslid van 'Fidelio', de heer N.H. van Wieringen, had zitting in het hoofdbestuur en werd vervolgens later in 1910 ook penningmeester van de toen juist opgerichte provinciale Utrechtse afdeling van de Federatie.

2. Het tijdvak 1917-1947 'Van der Werf'

Na het overlijden van de heer Stoetzer in 1917 volgde een periode van tien jaar met veel wisselende muzikale leiders. (zie hoofdstuk 3: "Dirigenten"). Zij bleven allen slechts enkele jaren bij 'Fidelio' als dirigent. Hoewel het bekwame muzikanten waren, is zo iets toch nooit goed voor de ontwikkeling van een muziekvereniging. Uit die periode zijn dan ook weinig opzienbarende dingen te vermelden. Het enige wapenfeit was eigenlijk het succes op een concours te 's Gravenland in 1925, waar een eerste prijs in de tweede afdeling werd behaald, met promotie naar de eerste afdeling.

Aan die situatie van wisselende dirigenten kwam een einde toen in 1928 de heer J.C. van der Werf werd benoemd tot directeur. Met de aanstelling van deze dirigent brak voor 'Fidelio' een lange periode van groei, orde en

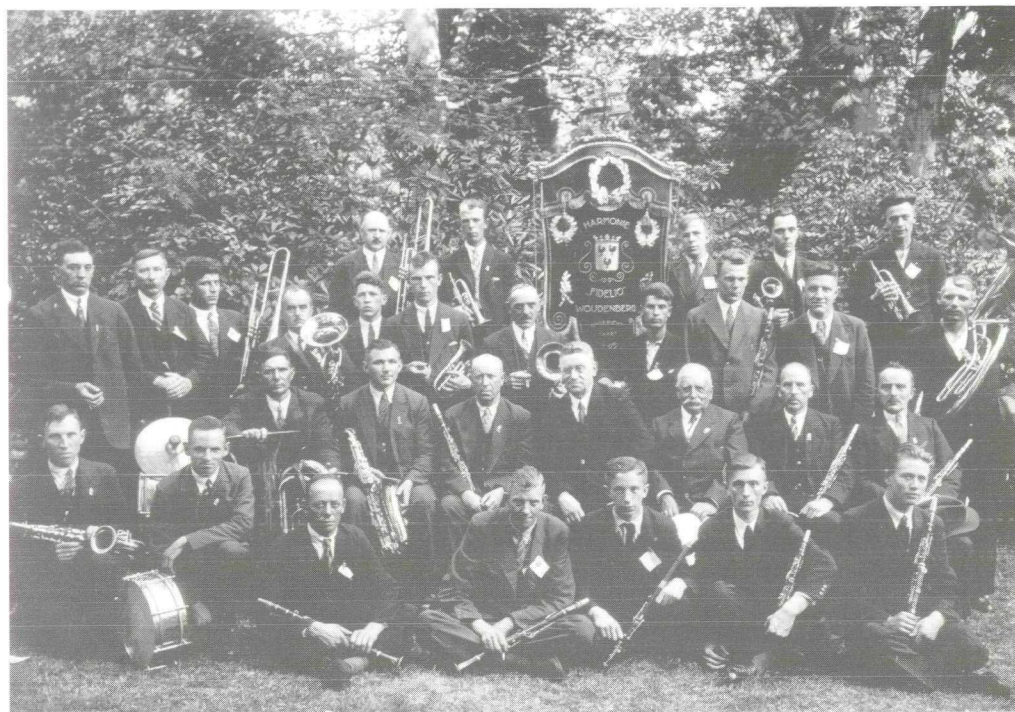
degeelijkheid aan; hij bleef niet minder dan 19 jaar bij de vereniging dirigeren. De heer Van der Werf was een beminnelijk man, die zich al snel geliefd maakte bij de harmonie-leden. Ook had hij er slag van jeugdige muzikanten op te leiden en verder had hij grote muzikale kwaliteiten, want hij wist de muzikanten tot grotere prestaties te brengen en daarmee het muzikale peil in betrekkelijk korte tijd aanzienlijk te verhogen. Onder zijn stimulerende leiding groeide de harmonie via de afdeling Uitmuntendheid naar de Ere-afdeling. Niet alleen op muzikaal gebied groeide de harmonie, maar de nieuwe dirigent had ook een onmiskenbaar gunstige invloed op het hele verdere verenigingsleven bij 'Fidelio'. Er tekenden zich wezenlijke veranderingen af en er werden initiatieven voor nieuwe activiteiten genomen.

De leden van de harmonie kwamen geleidelijk anders te staan tegenover hun bestuurders en begunstigers. Er was een tendens ontstaan om zich onafhankelijker op te stellen tegenover de notabelen. Na het overlijden in 1924 van beschermheer Jhr. J.B. de Beaufort Sr en het bedanken van zijn zoon als voorzitter van 'Fidelio', werd er op wens van de leden een werkend lid uit de eigen gelederen gekozen als voorzitter. De nieuwe voorzitter werd bakker E. Cortus, één van de medeoprichters van de vereniging en actief spelend lid in de harmonie. De functies van secretaris en penningmeester waren trouwens reeds eerder door meespelende leden bekleed, respectievelijk in 1921 en 1919.

Dat het toen echter niet meeviel om op eigen benen te staan, was al eens een paar keer eerder gebleken. In de tijd, dat voorzitter Jhr. de Beaufort nog in functie was en bij bepaalde optredens niet aanwezig kon zijn, was er niemand van de harmonieleden in staat geweest, 'op gepaste wijze het woord namens de vereniging te voeren'. Om in die leemte te voorzien, benoemde men in 1922 de kolonel b.d. J.W. van Alphen tot buitengewoon bestuurslid. Hij nam de taak op zich om namens 'Fidelio' naar buiten te treden en toespraken te houden als de voorzitter verhinderd was.

De kolonel Van Alphen deed veel voor de vereniging nadat hij in Woudenberg was komen

'Fidelio' in 1930. Tweede rij zittend derde van rechts met snor: kolonel J.W. van Alphen. Links daarnaast dirigent J.C. van der Werf.

wonen na zijn pensionering uit de actieve dienst bij het leger. Hij is o.a. ook nog jarenlang wethouder van Woudenberg geweest in de tijd van burgemeester P.A.G. Baron van Heeckeren van Brandsenburg en had in die functie namens het gemeentebestuur ook contact met de vereniging.

De kolonel was een kleurrijke persoonlijkheid, waarover nog diverse anecdotes bekend zijn. Hij was klein van stuk en als hij zich voor een toespraak tot de omstanders moest richten, bijvoorbeeld bij een optreden aan De Poort, dan klom hij op een meegenomen ladder om zich beter zichtbaar en verstaanbaar voor de mensen te maken. Ook had hij de gewoonte om de vrouwen van de leden op hun verjaardag te verrassen met een tulband, die hij kocht bij bakker Van Zalingen aan de Voorstraat. Hij nam dan altijd een exemplaar, die al wat langer in de etalage had gestaan. Die tulband was al wat ouder en daardoor goedkoper!

Verder deelde hij in het dorp nog wel eens een sigaar uit aan mensen die hij goed gezind was. Mensen, die hij niet mocht lijden, wist hij op een speciale manier duidelijk te maken, dat zij van hem geen sigaar kregen.

De kolonel was in de loop der jaren zo ingeburgerd geraakt bij 'Fidelio', dat de leden hem in 1929 tot voorzitter kozen als opvolger van oprichter E. Cortus, die om gezondheidsredenen het voorzitterschap had moeten opgeven. De heer Van Alphen bleef tot grote tevredenheid van alle leden in functie tot zijn overlijden in 1938. Zijn dood werd alom betreurd, want hij had zich bij 'Fidelio' zeer bemind en verdienstelijk gemaakt, alhoewel hij zelf geen muzikant was.

Weer terug naar dirigent Van der Werf die door zijn stimulerende werk en inspirerende muzikale leiding er in belangrijke mate aan bijdroeg, dat de vereniging tot grotere bloei kwam. De harmonie groeide in omvang van ongeveer 25 leden in het begin van de twinti-

ger jaren naar 30 à 35 muzikanten in de dertiger en veertiger jaren.

Er werden ongekennde successen geboekt op concoursen (zie hoofdstuk 10: "Concoursen") en voorts organiseerde 'Fidelio' zelf een groot concours in het Voorbos (zie hoofdstuk 5: "Bijzondere gebeurtenissen"). De Woudenbergse gemeenschap leefde volop mee en toonde op grote schaal haar belangstelling. Nadat er in 1929 een eerste en een ereprijs was gehaald bij een concertconcours in Renkum, werd er een huldigungscomité opgericht om gelden bijeen te brengen voor het aanbieden van een nieuw vaandel aan 'Fidelio'. Het vaandel werd voor deze gelegenheid speciaal geborduurd door freule Willemien de Beaufort, dochter van de burgemeester van Woudenberg. Dit curieuze stuk handwerk is gelukkig bewaard gebleven en hangt nu nog als een kostbaar trofee aan de wand in de grote zaal van het verenigingsgebouw 'de Harmonie'.

Samen met het bestuur richtte de heer Van der Werf in 1936 een jeugdorkest op, dat uit 16 jonge muzikanten bestond. De jeugd betaalde vijf cent contributie per week. Net als zijn voorgangers kwam de dirigent op dinsdagmiddag een paar uur eerder op de fiets naar Woudenberg om de leerlingen les te geven en daarna de repetitie van het jeugdorkest te leiden.

De oprichting van het jeugdorkest was een unicum in die tijd en getuigde van een moderne en vooruitziende aanpak, waarvan wij nu kunnen zeggen dat dirigent Van der Werf zijn tijd ver vooruit was. Een dergelijk initiatief zou zelfs in de huidige tijd niet hebben misstaan en veel waardering hebben opgeleverd.

In 1937 was er een eerste optreden van het jeugdorkest in het openbaar. Er kwam een actie op gang om geld in te zamelen voor uniformen voor de jeugd. Door de grote belangstelling hiervoor in het dorp werd deze actie een groot succes, mede door de inzet van het actie-comité bestaande uit de leden M. Moesbergen, J. Vink en erelid J.W. van Egdom. Bij nadere beschouwing was deze gebeurtenis in feite een grote bijzonderheid, omdat het harmonie-orkest van 'Fidelio' nog niet eens geu-

niformeerd gekleed ging. Dat ook de muzikale klank van het jeugdcorps al veelbelovend was, bleek in augustus 1938 op een concours in Woudenberg, georganiseerd door de zangvereniging 'de Lijster'. De jonge muzikanten behaalden in de vierde afdeling een eerste prijs, een extra prijs en een ere-prijs. Dirigent Van der Werf werd beloond met een directeursprijs voor de vele opofferingen die hij zich getroost had.

In die tijd was men klaarblijkelijk niet zuinig met het toekennen van prijzen bij een concours.

Intmiddels zaten op andere gebieden het bestuur en de leden ook niet stil. Er werden acties opgezet om aan ruimere geldelijke middelen te komen zoals bazars en verlotingen. (zie hoofdstuk 8: "Activiteiten voor financiële ondersteuning". Men wilde minder afhankelijk zijn van de goedgeefheid van de beschermheer of giften van derden. Men streefde ernaar dat de vereniging zichzelf financieel beter kon gaan bedruipen.

's Zomers waren er volop activiteiten met ruilconcerten in de buitentent en straatoptredens. In het winterseizoen concerteerde het corps in het gebouw 'de Harmonie'.

De ruilconcerten vonden plaats in samenwerking met de verenigingen uit de dorpen in de omgeving. (zie hoofdstuk 6: 'Zomerconcerten').

Helaas werd het rustige dorpsleven van Woudenberg en dat van 'Fidelio' in 1939 vreed verstoord door de voortekenen van de Tweede Wereldoorlog. In augustus werd 'de Harmonie' voor militaire doeleinden door het Nederlandse leger gevorderd en was 'Fidelio' zijn repetitieruimte kwijt. (zie hoofdstuk 6: 'Repetitielokalen'). Toen wisten de 'Fidelio'-leden nog niet, wat wij nu wel weten: het zou tot 1981 duren totdat de vereniging, na veel omzwervingen, weer in een eigen clubgebouw een passend onderdak zou vinden.

De oorlogsjaren van 1939 tot 1945 veroorzaakten onvoorstelbaar veel leed en ellende over de hele wereld. Deze zwarte periode bracht ook 'Fidelio' grote zorgen, waarbij het voortbestaan van de vereniging ernstig op het spel kwam te staan. Wegens het ontbreken van een repetitieruimte en door de oorlogshandelingen waren er in 1939 en in 1940 enkele perioden, dat er maandenlang niet gerepeteerd kon worden. Door de onzekere tijden trad er een geweldig ledenverlies op, met als gevolg dat de harmonie terugliep naar 24 leden. Het verenigingsleven raakte totaal uit balans, zoals trouwens de hele Nederlandse samenleving. Het duurde tot mei, juni 1941, voordat er in 'de Harmonie' gerepeteerd kon worden, er weer oud-leden terugkeerden, en het korps op het oude aantal van 36 leden kon worden gebracht.

Maar in 1943 ging het alweer mis en werden er drie leden door de bezetters gedwongen om in Duitsland te gaan werken.

In 1944 vond één van deze jonge leden, namelijk H. Vermeulen, in Duitsland de dood. Het bestuur besloot, na ontvangst van dit droeve bericht een concert op 22 juli 1944 af te gelasten en ook een uitvoering bij Geerestein, die op 25 juli zou worden gehouden, uit te stellen.

In juni 1944 werd ook 'de Harmonie' weer gevorderd, dit keer door de Duitse bezetters.

Hals over kop moest het gebouw ontruimd worden. Alle bezittingen van de vereniging werden thuis bij enkele vertrouwde leden ondergebracht.

Vanaf augustus 1944 was het ook niet meer mogelijk om de wekelijkse repetities in de nood-oefenruimte bij "De Kruif" (een bijzaaltje aan de Stationsweg, waar later restaurant "Bellevue" gevestigd was en tegenwoordig Ribhouse "Texas") te houden, omdat de Duitse autoriteiten voor de avonduren een uitgaansverbod hadden ingesteld. Na 20.00 uur was het de burgerij verboden zich op de openbare weg te begeven.

In verband met de gespannen oorlogstoestand werd op 5 maart 1945 het 50-jarig jubileum in zeer beperkte kring in stilte herdacht en op bescheiden wijze gevierd. De benarde oorlogstoestanden lieten helaas niets anders toe.

Maar op 7 mei 1945 kwam dan toch eindelijk de lang verwachte bevrijding van Woudenberg door de Canadese troepen. Een domper op de feestvreugde was de vernietiging van het repetitiegebouw 'de Harmonie' dat tegelijkertijd met vele gebouwen rond 'De Poort' ten prooi viel aan de oorlogshandelingen.

Het ontbrak de inmiddels 50-jarige vereniging toen echter geenszins aan slagvaardigheid en improvisatievermogen, want reeds op 11 mei vond de eerste repetitie plaats in een noodruimte en op 14 mei was er alweer een openbare uitvoering in de buitentent. Op het programma stonden marsen en de traditionele vaderlandse liederen welke de voorafgaande vijf jaren niet gespeeld of gezongen mochten worden. Daarna volgden nog vele optredens bij bevrijdingsfeesten, herdenkingen en verjaardagen van de leden van het koninklijk huis. De bevolking was uitgelaten en 'Fidelio' deed volop mee om de uitgelaten stemming met haar muzikale bijdrage nog verder op te vrolijken.

In de loop van dat jaar was er ook de verheugende terugkomst van oud-leden en kwam de bezetting van de harmonie weer op 36 muzikanten.

Een jaar na de bevrijding hervatte 'Fidelio' in

Bevrijdingsoptocht mei 1945. De leden van "Fidelio" droegen deels geleende Canadese militaire kleding.

de zomermaanden de organisatie van ruilconcerten, zoals die voor de oorlog ook hadden plaatsgevonden.

"Erica" Austerlitz en "Astra" Maarn waren de eerste korpsen die samen met 'Fidelio' de draad weer oppakten.

In 1947 ging 'Fidelio' voor het eerst na lange tijd weer op concours. Dat de harmonie in de oorlogsjaren belangrijk aan muzikale kwaliteiten had ingeboet, bleek wel uit het feit dat men in de tweede afdeling (in plaats van de voorheen bereikte ere-afdeling) slechts een tweede prijs behaalde. Het matige resultaat bij dat concours in Brummen werd mede veroorzaakt door de afwezigheid van dirigent Van der Werf. Deze werd de dag voor het concours plotseling ziek en totaal onverwachts moest 'Fidelio' onder leiding van een inderhaast opgetrommelde vervangende dirigent, de heer J. Wakelkamp spelen.

Kort daarna moest dirigent Van der Werf het besluit nemen om wegens zijn gevorderde

leeftijd en zijn wankele gezondheidstoestand het muzikale leiderschap bij 'Fidelio' te beëindigen.

Met pijn in het hart namen dirigent en harmonieleden afscheid van elkaar. De heer Van der Werf was een zeer geliefd dirigent en hij had een kundig en tactvol beleid gevoerd. Doordat hij bijna 20 jaar bij 'Fidelio' was geweest en in die lange periode vele muzikale successen had weten te boeken, kan de heer Van der Werf met recht één van de belangrijkste figuren in de geschiedenis van 'Fidelio' worden genoemd.

3. Tijdvak 1947-1974 'Hulleman'

Net als in de twintiger jaren volgde ook nu weer een periode dat er voortdurend verschillende dirigenten voor de harmonie 'Fidelio' stonden. In een tijdsbestek van 12 jaar wisselden niet minder dan 4 dirigenten elkaar af. Deze snelle wisseling van muzikale leiders is mede één van de oorzaken geweest dat het derde tijdvak uit de geschiedenis van 'Fidelio'

zich zou ontwikkelen als een periode van vallen en opstaan, van achteruitgang van muzikaliteit en kwaliteit en een gestadige inkrimping van het ledental van 'Fidelio'.

Een tweede oorzaak is ongetwijfeld het ontbreken van een geschikte repetitieruimte (zie hoofdstuk 6: 'Repetitielokalen'). Dit beïnvloedde niet alleen het spelpeil in ongunstige zin, maar deed ook ernstig afbreuk aan het verenigingsleven.

Als derde oorzaak en misschien wel de belangrijkste, is er het feit dat de samenleving na de tweede wereldoorlog grondig was gewijzigd.

Dit proces van veranderingen zette zich in de periode 1950-1970 nog versterkt door. De gesloten Woudebergse gemeenschap werd opener, de welvaart steeg, de vrije tijd nam toe, de mobiliteit werd groter. De mensen kwamen in de gelegenheid om met vakantie te gaan, andere plaatsen te bezoeken en theateervoorstellingen bij te wonen. Andere zaken ter verstrooiing en ontspanning trokken de aandacht, zoals sport, hobby's en niet te vergeten de komst van de televisie. Kortom, de afleiding voor de aangename dingen des levens werd enorm veel groter.

De harmonie was bij lange na niet meer het enige medium waardoor men met muziek in aanraking kwam. Bovendien raakte de smaak van de mensen in cultureel opzicht nogal verward door het zien en horen van uitvoeringen door professionele gezelschappen, zowel in het theater als op de televisie. Een andere factor was, dat in die periode door de grotere passieve recreatie de animo om zelf muziek te maken, afnam.

De instroom van nieuwe leden bij 'Fidelio' was niet voldoende om de vereniging op peil te houden. Bestuur en muzikale leiding wisten niet op tijd in te spelen op de nieuwe veranderingen. Zij wisten de jeugd niet te boeien, met als gevolg dat de harmonie vergrijsde. Vele muziekverenigingen in Nederland, vooral in de grote steden, zijn in die jaren aan deze tendenzen ten onder gegaan. Ook bij 'Fidelio' heeft het niet veel gescheeld, zoals we verder in dit hoofdstuk zullen zien.

Toen in 1959 de heer Th. Hulleman aantrad

als nieuwe dirigent, gebeurde dat niet onder een gelukkig gesternte. Reeds in 1955 was de bezetting van de harmonie eigenlijk al niet meer toereikend om met kans op succes aan een concours deel te nemen. Sinds die tijd ging 'Fidelio' niet meer regelmatig op concours. Men was in feite in een vicieuze cirkel terecht gekomen. Omdat de bezetting te klein was, kon men niet meer naar een concours gaan. Als gevolg daarvan was de noodzaak om intensief te studeren en extra te repeteren niet meer aanwezig. Een logisch gevolg is dan dat het repetitiebezoek afneemt, het spelpeil daalt en de animo van de leden vermindert.

Tenslotte gaat de aantrekkelijkheid voor nieuwe aanwas van leden dan praktisch geheel verloren.

Het was in die tijd eigenlijk voortdurend kommer en kwel. Door het lage ledental en het geringe repetitiebezoek, ging de sfeer op de oefenavonden teloor. Goedwillende leden gingen zich ergeren aan de leden die in de pauze naar huis gingen om een film op televisie (het nieuwe medium!) te zien. Al in 1953 had dirigent Torensitz om deze reden - te weinig motivatie bij de leden - zijn ontslag aangeboden.

In 1962 ging ook nog de buitentent voor de zomervoorvoeringen verloren, omdat het wegens bouwvalligheid van de tent niet langer verantwoord was hierin te concerner. Voor de winteruitvoeringen was er al sinds 1945 geen geschikte zaal meer in Woudeberg om er een uitvoering in te geven. Het zou nog tot 1966 duren, voordat het Verenigingsgebouw aan De Schans ter beschikking kwam voor het geven van concerten en andere voorstellingen van de Woudebergse verenigingen.

De bezetting van 'Fidelio' was in 1962 al zo ver uitgedund en vergrijsd, dat men bij een rondgang door het dorp niet meer zelfstandig kon optreden. Slechts met hulp van muzikanten uit Ermelo en Leusden of andere dorpen uit de omgeving, kon er af en toe nog op straat opgetreden worden. Meerdere malen was het een povere vertoning zoals 'Fidelio' toen met een klein groepje aan de weg timmerde.

In november 1966 moest 'Fidelio' zelfs de medewerking aan de intocht van Sint Nicolaas afzeggen, omdat er niet voldoende leden in staat waren een mars door het dorp te maken. Vanwege hun ouderdom konden meerdere muzikanten dit niet meer aan.

Omdat 'Fidelio' zich dus minder op straat ging vertonen, verminderde ook de bekendheid en populariteit bij de bevolking van Woudenberg, evenals de bereidheid om 'de muziek' te steunen.

Daarbij kwam dat dirigent Hulleman en het bestuur de feeling bleken te missen om de vereniging voor de jeugd aantrekkelijk te maken. Als er al eens een aantal jeugdige Woudenbergers zich aanmeldde voor de opleiding tot muzikant, dan verdwenen ze meestal weer na korte tijd omdat met hun wensen en ideeën weinig rekening werd gehouden.

Ook aan actieve ledenwerving onder de jeugd deed het bestuur bijna niets. Men wachtte in feite af of er zich nieuwe leden uit eigen beweging kwamen aanmelden. Ondanks al deze negatieve feiten en omstandigheden bleef het bestuur toch nog moed houden om de vereniging overeind te houden. Men bracht het op om in 1956 te starten met een oud-papieractie ten bate van de vorming van een uniformfonds. In 1958 werden zelfs de eerste plannen ontwikkeld voor de bouw van een eigen repetitieruimte, eventueel gecombineerd met een nieuwe buitentent.

De weinige verdere hoogtepunten uit het minder bloeiende derde tijdvak waren:

- In 1950 een eerste prijs op een KNF concours in Apeldoorn en herplaatsing in de eerste afdeling.
- In 1951 nieuwe instrumenten met lage stemming (zie hoofdstuk 8: 'Activiteiten voor financiële ondersteuning')
- In 1958 uniformen voor de harmonieleden (zie hoofdstuk 6: 'Uniformen')
- In 1963 een koninklijke onderscheiding voor bassist K. de Bree en in 1968 voor secretaris Jac. Methorst en W. Moesbergen, vanwege 50 jaar respectievelijk 45 jaar lidmaatschap en het langdurig vervullen van bestuursfuncties.

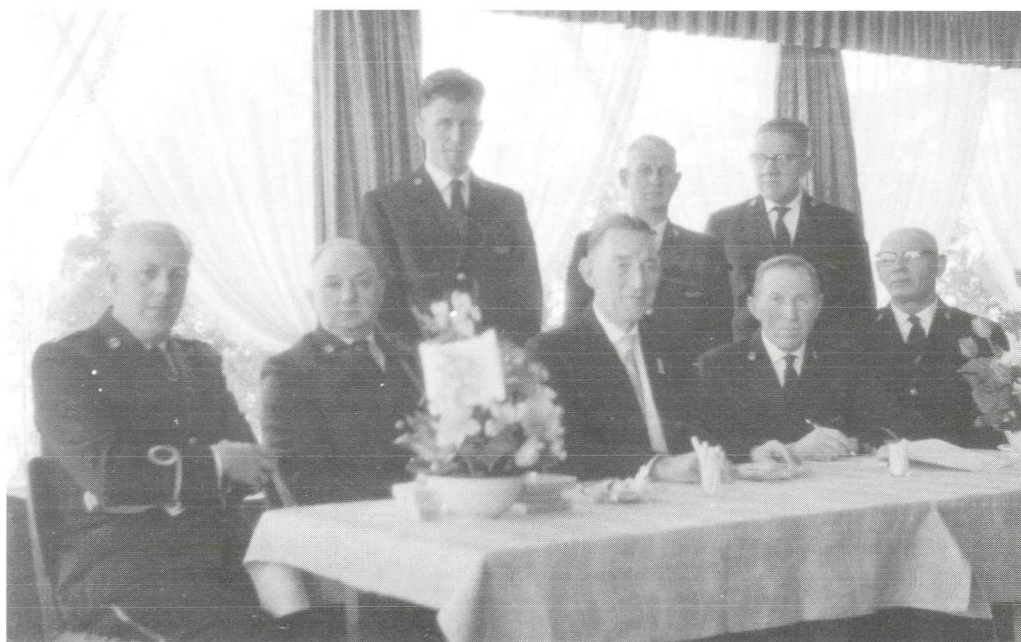
- In 1964 opening van de nieuwe buitentent (zie hoofdstuk 6: 'Muziektenen').

Het inmiddels merendeels vergrijsde bestuur bleek niet in staat de berustende stemming, die er onder de leden heerste op te heffen, en de negatieve spiraal te doorbreken. Iedereen voelde wel dat het eigenlijk niet goed ging, maar niemand wist een oplossing of nam wezenlijk het initiatief om veranderingen in de toestand aan te brengen.

Vanaf 1968 waren er vele bestuurswisselingen als gevolg van de algemene ontevredenheid over de gang van zaken bij 'Fidelio'. Een kleine meevaller was dat er in 1969 enige aanwas kwam van 'import'-muzikanten uit andere plaatsen, die in Woudenberg waren komen wonen.

Dit gaf weer even een positieve impuls, maar rooskleurig werd de toestand daardoor allerm minst. Merkwaardig is, dat het in die tijd juist wel goed ging met de ledenaanwas van de drumband (zie hoofdstuk 9: 'Drumband'), maar die groep was toch niet in staat het tij voor de harmonie te keren, evenmin als de nieuwbenoemde bestuursleden. Uiteindelijk was de toestand in 1970 dusdanig verslechterd dat het voortbestaan van de vereniging serieus op het spel kwam te staan. Het is toen mede te danken geweest aan de vasthoudendheid van dirigent Hulleman en aan de trouw en toewijding van enkele verstopste 'Fidelio'-leden, dat de harmonie toch op de been bleef. Door de jaren heen hield de heer Hulleman het vol om plichtsgetrouw de wekelijkse repetities te leiden, hoewel het repetitiebezoek soms daalde tot maar 8 à 12 muzikanten.

De dirigent was afkomstig uit Amersfoort, waar hij de muzikale leider was van de Politie Muziekvereniging. Daarnaast dirigeerde hij ook korpsen in Ermelo en Harderwijk. Zoals hiervoor beschreven, was de dirigent volstrekt van goede wil, maar door zijn stugge en haast autoritaire optreden, vooral tegen sommige leden, ging het op den duur fout met de samenwerking. De dirigent ontbeerde helaas de gave, die voor een dergelijke functie zo belangrijk is, namelijk de kunst om met muzi-

1955: 60 jaar 'Fidelio'. Staande van links naar rechts: de bestuursleden D.C. de Bil, R. Jetten, W. Moesbergen. Zittend van links naar rechts: dirigent Th. Hulleman en de bestuursleden E. Kramer, C.A. Allers, Jac. Methorst en K. de Bree.

kanten goed om te gaan en een korps op een soepele manier naar zijn hand te zetten.

Zoals gezegd, was het hem evenmin gegeven om leerlingen aan zich en aan de vereniging te binden. Zo was er in 1957 ineens een toeloop van 12 (!) leerlingen bij de harmonie, maar het grootste deel bedankte al spoedig, omdat het hen niet bij 'Fidelio' beviel. Ondanks zijn minder goed functioneren als dirigent en docent bij 'Fidelio' hebben de geschiedschrijvers van nu grote bewondering voor de heer Hulleman, omdat hij het nog zolang heeft volgehouden in Woudenberg. Niettegenstaande de uiterst ongunstige omstandigheden, bleef hij gedurende 15 jaar als dirigent bij de vereniging. Hij was als zodanig zeker gezichtsbepalend voor het derde tijdvak.

Eind 1973 was er een bestuurscrisis, waarbij de voornaamste bestuursleden uit onvrede aftraden. Een voorlopig bestuur kreeg de opdracht de lopende zaken af te handelen en de verhouding tussen de leden en de dirigent

te verbeteren. Dit laatste lukte echter niet. In het voorjaar van 1974 kwam men tot de conclusie, dat een verder samengaan met de heer Hulleman niet langer vruchtbaar was. De dirigent kon de leden niet meer inspireren.

Na rijp beraad binnen het bestuur en na een extra ledenvergadering op 11 maart 1974 werd besloten de samenwerking met de dirigent te beëindigen. Naar later zou blijken was dit de enige juiste oplossing. Met het afscheid van de heer Hulleman - waar enkele leden het ondanks alles, toch nog heel moeilijk mee hadden - was tevens een periode van gestage achteruitgang bij 'Fidelio' afgesloten.

4. Het tijdvak 1974-1995 'Cor Pronk'

'Fidelio' bevond zich aan het begin van het vierde tijdvak op een absoluut dieptepunt. Er was geen dirigent meer, de leden waren onderling verdeeld hoe het verder moest en er was weinig animo en motivatie om er iets van te maken. Het muzikale peil was abominabel en vele leden hadden uit onvrede bedankt.

Het nog aanwezige ledenbestand was grotendeels vergrijsd en er was weinig aanwas van leerlingen of nieuwe leden. Eigenlijk moest de harmonie weer van de grond af opgebouwd worden. Een nieuw bestuur en een nieuwe dirigent moesten de vereniging nieuw leven inblazen. Het eerder aangetreden voorlopige bestuur werd in april 1974 op de ledenvergadering definitief benoemd.

Onder voorzitterschap van Gerrit Grotenraast pakte men de zaken energiek aan. De jonge muziekstudent Cor Pronk werd aangetrokken en na een proefperiode als dirigent benoemd. Dat bleek een gouden greep. De jonge dirigent ontpopte zich als een enthousiaste musicus in de dop, die de leden opnieuw wist te bezielen. Oud-leden werden benaderd en kwamen weer terug in het orkest. Het muziek-repetoire werd vernieuwd en het plezier in het muziekmaken keerde terug.

Kortom, er waaide een nieuwe, frisse geest door 'Fidelio'. In het jaarverslag staat daarover geschreven: "Het repetitiebezoek is toegenomen en de hele sfeer in de vereniging is veranderd."

De nieuwe dirigent bleek ook goed met de jeugd te kunnen omgaan, want de leerlingen stroomden weldra in grote getale toe. Aan het einde van 1974 telde de harmonie weer 28 muzikanten en 11 leerlingen. De drumband had toen 32 leden. Verder ging het nieuwe bestuur een gemeentelijke renteloze lening aan van f 15.000,- voor het aanschaffen van 31 nieuwe muziekinstrumenten. In de afgelopen jaren waren de investeringen in nieuw materiaal ernstig achtergebleven, waardoor deze aanschaf dringend noodzakelijk was, als vervanging van het grotendeels versleten instrumentarium. Ook werden met een deel van deze lening, aangevuld met gelden uit de oud-papier kas, voor de hele vereniging nieuwe uniformen aangeschaft. Men zou haast kunnen beweren, dat 'Fidelio' met deze nieuwe voorzieningen als een phoenix uit de as herrezen was.

Met nieuwe geestdrift vervuld besloten de dirigent en de harmonieleden een jaar later de stoute schoenen aan te trekken en voor het eerst sinds 20 jaar weer deel te gaan nemen aan een muziekconcours.

Dat de kwaliteit van de harmonie echter nog niet evenredig gestegen was met het grotere aantal leden bewijst wel het povere resultaat in Groenlo: een magere tweede prijs in de derde (= laagste) afdeling van de Koninklijke Federatie. Toch hadden de harmonieleden na lange tijd weer concoursevaring opgedaan en werd de basis gelegd voor de latere stijging naar een aanmerkelijk hoger muzikaal peil namelijk:

in 1976 promotie naar 2e afdeling
in 1983 promotie via 1e afdeling naar de afdeling Uitmuntendheid
in 1987 promotie naar de Ereafdeling
(zie hoofdstuk 10: 'Concoursen').

Op die manier had de energieke jonge dirigent Cor Pronk door zijn stimulerende muzikale beleid de harmonie in een periode van 12 jaar weer teruggebracht op het peil, waar het in de dertiger jaren had gespeeld: de Ereafdeling van de KNF.

In 1976 waren de nieuw aangenomen leerlingen zover opgeleid, dat zij in orkestverband konden gaan spelen. Met dit doel werd toen het leerlingenorkest opgericht, dat sinds die tijd in stand werd gehouden door een voortdurende stroom van nieuwe leerlingen. Het leerlingenorkest werd op die manier de "kweekvijver" voor nieuwe muzikanten, die na verloop van tijd met de noodzakelijke orkestervaring zonder grote problemen naar de harmonie konden doorstromen. (Zie hoofdstuk 9: 'Jeugd/leerlingenorkesten').

Bovendien kreeg het leerlingenbeleid in dat jaar een andere structuur: de leerlingen kregen niet meer uitsluitend les van de dirigent (of goedwillende leden-met-ervaring), maar via de Streekmuziekschool Doorn van vakdocenten (zie hoofdstuk 7: 'Muziekonderwijs').

Inmiddels had het actieve bestuur nieuwe statuten en een aangepast huishoudelijk reglement opgesteld. De koninklijke goedkeuring werd verkregen, zodat op basis van deze juridische grondslagen de rechtspositie van de vereniging en de bestuursleden ook goed geregeld was.

In 1978 was het muzikale peil van het leerlin-

genorkest zover gekomen, dat voor het eerst een publiekelijk optreden tijdens een winterconcert van de harmonie kon worden ingepast. Dat het 'Fidelio' toen alweer voor de wind ging, bleek wel uit de aanmeldingen in dat jaar van 24 nieuwe leerlingen/leden voor de harmonie. De vereniging kreeg een dusdanige omvang, dat er omstreeks die tijd ook plannen werden gemaakt voor de oprichting van een clubblad. (zie hoofdstuk 5: 'Bijzondere gebeurtenissen'). Ook om die reden van sterke uitbreiding moest het bestuur opnieuw een lening afsluiten voor de aanschaf van instrumenten voor het gestaag groeiende orkest. Dit keer werd er een lening van f 40.000,- afgesloten bij de bank voor Nederlandse Gemeenten, aflosbaar in 20 jaarlijkse termijnen.

Twee jaar daarna, in 1981 moest er andermaal een beroep op externe financiële middelen worden gedaan. Na jarenlange voorbereiding kon met de bouw van een nieuw clubhuis worden begonnen (zie hoofdstuk 6: 'Repetitielokalen'). Er werd toen een renteloze obligatie-lening van f 30.000,- bij leden en sympatisanten afgesloten, die in tien jaar afgelost ging worden. Een wijze van financiering die de betrokkenheid van de leden bij de vereniging en bij het nieuwe gebouw 'de Harmonie' demonstreerde.

Op de jaarlijkse ledenvergadering van 4 februari 1985 trad Gerrit Grotentraast af als voorzitter. Onder zijn voorzitterschap was 'Fidelio' in de voorafgaande tien jaar geweldig opgeleefd en gegroeid. Samen met zijn medebestuurleden had hij ervoor gezorgd dat er veel belangrijke zaken tot stand waren gekomen:

- de keuze en de benoeming van de nieuwe dirigent (Cor Pronk)
- de aanschaffing van nieuwe uniformen en nieuwe instrumenten
- de opzet van de opleiding in eigen beheer van muziekleerlingen
- de regeling van een aangepaste subsidie van de gemeente voor de leerlingenopleiding
- de verbetering van de gemeentelijke verenigingssubsidie
- de totstandkoming van een garantieregeling met de gemeente voor de oud-papier-actie

- en als kroon op het werk de oprichting en ingebruikneming van een nieuw eigen repetitiegebouw.

Trouwens, de contacten met de gemeente over de leerlingen-subsidies en de prijsgarantie voor oud papier zouden in de jaren daarna nog regelmatig terugkomen. Door het dynamisch karakter van de ontwikkelingen in de vereniging, wat de aanwas van nieuwe leden en vooral van veel jeugdige leerlingen betreft, bleef de financiering van al deze activiteiten een voortdurende bron van zorg. Om het verenigings-huishoudboekje enigermate kloppend te houden, waren het bestuur en de leden gedwongen om constant acties te voeren voor het verwerven van extra fondsen (zie hoofdstuk 8: 'Activiteiten voor financiële ondersteuning').

Op bestuurlijk gebied was 1987 een roerig jaar. Om uiteenlopende redenen legden diverse bestuursleden hun functie neer: de voorzitter, de bibliothecaris, de instrumentenbeheerder en een algemeen bestuurslid. Penningmeester Frits Velker nam voorlopig het voorzitterschap waar en door tussentijdse benoemingen werd het bestuur weer op sterkte gebracht. Door de groei in de voorgaande jaren beschikte 'Fidelio' toen over voldoende gemotiveerde en volwassen leden om de opengevallen plaatsen op gelijkwaardige wijze op te vullen.

Veel tijd en energie stak 'Fidelio' in 1988 in talloze acties voor de aanschaf van nieuwe uniformen (zie hoofdstuk 6: 'Uniformen').

Het lukte om in één jaar tijd een kapitaal van ruim f 40.000,- bij elkaar te krijgen en de benodigde uniformen voor harmonie en drumband aan te schaffen. Het jeugdorkest had zich uit 'eigen verkregen' middelen reeds in grijze sweaters met opdruk J.O.F. Jeugd Orkest 'Fidelio' gestoken. Gecombineerd met een witte bloes en een blauwe spijkerbroek zag het jeugdorkest er bij een concertoptreden vlot en verzorgd uit.

In 1990 namen bestuur en leden het besluit om het 100-jarig bestaan van 'Fidelio' in 1995 uitgebreid te gaan vieren. Om voor deze viering het kruit droog te houden werd tevens besloten om de herdenking van het 95-jarig

jubiläum in 1990 uiterst sober te houden. Men benoemde een jubileumcommissie van drie man, die voor voldoende middelen moest gaan zorgen en een programma op moest stellen om met een groot aantal activiteiten het eeuwfeest luister bij te zetten. Alle zeilen werden vanaf die tijd bijgezet om het 100-jarige 'Fidelio' in dat jaar in het middelpunt van de belangstelling in Woudenberg te zetten. Of men daarin geslaagd is kan de lezer zelf vaststellen bij het raadplegen van het jubileumprogramma in het hoofdstuk 4: 'Jubileum festiviteiten'.

Aan de vooravond van haar 100-jarige jubileumviering nam 'Fidelio' in 1994 het initiatief tot een stunt, die haar weerga in de geschiedenis van de vereniging niet kende. In november deden alle spelende leden en leerlingen mee aan een etmaal sponsorblazen. De volle 24 uur werd er in orkestverband geblazen en getrommeld voor het benodigde geld voor de aanschaf van complete concertvesten voor de harmonie. Onder leiding van de dirigenten Cor Pronk en Daan Kuiper werd er van vrijdagavond zeven uur tot de volgende avond zeven uur continu in "de Harmonie" muziek gemaakt. Een jury hield nauwkeurig bij hoelang elk individueel lid meespeelde. Op basis van dit officiële jury-rapport inden de leden naderhand het sponsorgeld bij hun persoonlijke sponsors. De actie werd een daverend succes, want uiteindelijk bleek de opbrengst niet minder dan f 19.245,- te bedragen. In één klap was er voldoende geld om de hele harmonie in uniforme (rode) concertvesten te steken, compleet met witte overhemden en zwarte strikjes.

Er is in de tweede helft van deze eeuw heel veel veranderd in Nederland en in de hele wereld. Ook bij 'Fidelio' is de nieuwe tijd niet ongemerkt voorbijgegaan. Zeer veel van die veranderingen kunnen bij de vereniging als positief beoordeeld worden. In ieder geval heeft 'Fidelio' in de achter ons liggende periode bewezen, dat 'de muziek' in Woudenberg zich gedurende de laatste 20 jaar uitstekend heeft aangepast aan de huidige maatschappelijke omstandigheden.

Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van de beschrijving van 100 jaar geschiedenis van 'Fidelio'. Het geheel overziende, zouden wij het vierde tijdvak 1974-1995 als de meest spectaculaire periode willen betitelen. Praktisch vanuit het niets herrees 'Fidelio' in 1974 tot de bloeiende vereniging, die het in 1995 is. Zij is in die periode ook uitgegroeid tot ongekende grootte.

De meest wezenlijke veranderingen, die zich in het vierde tijdvak hebben voorgedaan zouden wij, samenvattend en in vogelvlucht terugziende, als volgt kunnen schetsen:

- Er was een groei van de vereniging van 53 leden in 1973 naar 133 in 1995.
- Het aantal harmonieleden steeg van 21 muzikanten in 1973 tot 72 in 1995. Bij de drumband deed zich een vermindering voor van 32 leden naar 11 leden.
- Het aantal leerlingen maakte in 1995 een belangrijk deel uit van het ledenbestand van de 100-jarige: 77 leerlingen, waarvan er 28 ook reeds in de harmonie speelden. In 1970 waren er slechts twee leerlingen.
- De opleiding van de leerlingen onderging een complete metamorfose. Omstreeks 1974 werd de muzikale vorming in eerste instantie door de dirigent verzorgd, die de elementaire beginselen aan de leerling bijbracht. Verder werden de aankomende muzikanten grotendeels in de praktijk gevormd door ervaren oudere leden van de harmonie.
In 1995 was de opleiding van jonge muzikanten bij 'Fidelio' niet alleen in professionele handen van de zes bevoegde muziekdocenten, maar is de opleiding ook langer - minstens vier jaar - en intensiever.
- Het muzikale peil van de harmonie steeg van de derde afdeling KNF in 1974 naar de Ere-afdeling in 1995. Belangrijke oorzaken voor deze stijging waren de groei van het aantal leden, de betere instrumenten die in de loop der jaren ter beschikking kwamen, de bredere instrumentbezetting in het

orkest, de goede opleiding van de nieuwe instromende muzikanten uit de eigen 'Fidelio'-school en in het bijzonder de kwaliteiten van de vakbekwame dirigent Cor Pronk, die de orkestleden tot betere inzet en prestaties aanspoorde en het orkest naar grotere hoogte stuwde.

De geleidelijke groei van de harmonie naar een concert-orkest voor symfonische blaas-muziek. Deze - niet toevallige? - tendens liep eigenlijk parallel met de stijging van het muzikale niveau van de harmonie. De voorkeur van de leden - vooral van de jeugd - ging uit naar uitvoeringen in de zaal. Voor marsmuziek en optredens op straat werd de animo minder. Een bijkomende factor was, dat de school-jeugd de laatste tientallen jaren gewoonlijk op zaterdag al een bijbaantje had, waardoor straatoptredens op zaterdag eigenlijk nog maar zeer beperkt mogelijk werden. In de notulen van de jaarvergadering van 18 februari 1986 werd voor het eerst melding gemaakt van het probleem om afspraken voor straat-optredens overdag op zaterdag te maken in verband met de afwezigheid/verhinderings van de vele jeugdleden.

1984: dirigent Cor Pronk 10 jaar bij 'Fidelio'.

De instelling en de mentaliteit van de leden, maar vooral bij het bestuur, wijzigde zich fundamenteel. Van een onderdanige en afwach-tende houding uit de eerste decennia, veranderde de houding binnen de vereniging naar de opvatting, dat men de dingen actief moest proberen te beïnvloeden en de gang van zaken naar eigen hand moest zetten. In plaats van de gebeurtenissen op zich af te laten komen, ging men proberen op een positieve wijze de belangen van de vereniging naar beste weten zelf te regelen. Van niet te onderschatten invloed is de komst van dirigent Cor Pronk geweest. Vanaf het begin van zijn optreden bij 'Fidelio' lanceerde hij met jeugdige enthousiasme vele plannen en ontwikkelde initiatieven en probeerde ook op langere termijn te denken. Hij vond weerklank bij het vernieuwde bestuur en later ook bij de daarop volgende besturen. Op den duur leidde die verhouding tot een wederzijdse stimulering voor het ontstaan van een bloeiend verenigingsleven, dat zich verder ontwikkelde tot een uiterst vruchtbare samenwerking. Geen wonder dat zijn naam onverbrekkelijk verbonden zal blijven aan het vierde tijdvak.

De vrouwenemancipatie brak volledig door bij 'Fidelio'. In het eerste deel van deze eeuw kwam het helemaal niet voor, dat vrouwen in een harmonie meespeelden. In Woudenberg vond men het niet fatsoenlijk als een meisje bij 'de muziek' wilde. Voor haar was toen hoogstens een rol in een zangkoor weggelegd. Ook na de Tweede Wereldoorlog was het tot omstreeks 1960 nog een uitzondering als er een vrouw tussen de mannen meeblied.

Daarna heeft de vrouwenemancipatie echter met rasse schreden in de harmonie-wereld vorderingen gemaakt. Zo ook bij 'Fidelio': anno 1995 is het aandeel van de vrouwelijke leden fors toegenomen en benadert in de harmonie ruim de helft van het aantal muzikanten. Bij de bestuursfuncties is het ook geen uitzondering meer, dat een vrouwelijk lid wordt benoemd en haar taken met volle inzet en betrokkenheid uitvoert.

Wat de aanwas van nieuwe leden betreft, was de laatste jaren zelfs driekwart van de leerlingen van het vrouwelijk geslacht. Vooral de in-

strumenten dwarsfluit, klarinet en saxofoon waren favoriet bij de dames en meisjes, maar ook op andere en zwaardere instrumenten als trompet, bugel, hoorn en slagwerk ontplooiden zij hun muzikale talenten.

In financieel opzicht zijn er zeer ingrijpende veranderingen opgetreden. Werd er in 1970 nog gesproken over een financieel jaaroverzicht van f 6000,-, sinds 1980 gaat bij 'Fidelio' jaarlijks tussen de f 100.000,- en f 130.000,- om. Het kunnen beschikken over ruimere financiële middelen is te danken aan de betere geldelijke ondersteuning van de gemeente Woudenberg, maar vooral ook aan

het actieve beleid van bestuur en leden voor fondsenwerving door middel van acties.

Als laatste, maar zeker niet als minste, dient de huisvesting van de vereniging genoemd te worden. In plaats van de geïmproviseerde repetitieruimtes vanaf de Tweede Wereldoorlog, heeft 'Fidelio' in 1995 een welhaast ideaal onderdak gevonden in de nieuwgebouwde locatie aan de Schoolstraat, die opnieuw 'de Harmonie' is gedoopt. Het betrekken van dit clubgebouw in 1981 is van grote waarde geweest voor de ontwikkeling van een goed verenigingsleven en heeft een uiterst positieve bijdrage geleverd in het bereiken van een hoger muzikaal peil van de harmonie.

1995: Groepsfoto Harmonie en Drumband ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van 'Fidelio'.

3. Ereleden, bestuursleden en beschermheren, dirigenten en instructeurs

Eén van de voorwaarden voor een lang bestaan van een vereniging is het bezit van een behoorlijke kern van bestuurders en trouwe leden die bereid zijn zich met inzet en toewijding voor de club in te zetten. De geschiedenis van 'Fidelio' overziende, is het duidelijk, dat het de vereniging aan dit soort mensen niet ontbroken heeft.

Dat begon bij een viertal dirigenten zoals die in hoofdstuk 2 beschreven zijn. De heer C.H. Stoetzer was 17 jaar dirigent, de heer J.S. van der Werf bijna 20 jaar, de heer T. Hulleman 15 jaar, en de huidige dirigent Cor Pronk staat al meer dan 21 jaar "op de bok".

Elk van de drie beschermheren waren gedurende een lange periode in de ware zin van het woord de maecenas ('beschermheer van de kunst') van de vereniging. Vooral in de eerste driekwart eeuw verleenden zij 'Fidelio' de steun, die zij toen zo nodig had.

Jhr. J.B. de Beaufort Sr., 29 jaar beschermheer
Notaris J.E.G. Lagerwey, 17 jaar beschermheer
De heer C.H. Cortus 43 jaar beschermheer.

Uit de lange rij bestuursleden kan in dit verband een selectie van de volgende opmerkelijke "'Fidelio' veteranen" genoemd worden:

- Erevoorzitter Jhr. J.B. de Beaufort jr. medeoprichter van 'Fidelio' en 29 jaar voorzitter.
- N.H. van Wieringen, medeoprichter en 24 jaar penningmeester.
- Erevoorzitter E. Cortus medeoprichter en meer dan 40 jaar werkend lid, waarvan 9 jaar ondervoorzitter en voorzitter.
- J. van Dijk, medeoprichter en meer dan 55 jaar werkend lid, waarvan 30 jaar penningmeester.
- Erelid K. de Bree, 57 jaar werkend lid, waarvan 30 jaar bestuurslid.
- Erelid Jac. Methorst, bijna 60 jaar werkend lid, waarvan 30 jaar secretaris.
- Meester C.H. Allers, 29 jaar voorzitter.

- Kolonel J.W. van Alphen, 15 jaar bestuurslid waarvan 8 jaar voorzitter.
- E. Kramer, 45 jaar werkend lid, waarvan 17 jaar penningmeester.
- W. Moesbergen, 50 jaar werkend lid, waarvan 11 jaar als bestuurslid.
- Erelid G. de Bree, 27 jaar werkend lid, waarvan 18 jaar bestuurslid.
- Erelid D.C. de Bil, 35 jaar werkend lid, waarvan 17 jaar bestuurslid.

Dat waren allemaal vooraanstaande 'Fidelio'-leden uit het verleden. Echter ook de huidige generatie mag er in 1995 zijn:

- G.K.O. Velker, meer dan 38 jaar werkend lid, waarvan 14 jaar penningmeester en 9 jaar voorzitter.
- G.Grotentraast, 26 jaar werkend lid waarvan 12 jaar secretaris en voorzitter.
- G. Vink, 32 jaar werkend lid, waarvan 11 jaar bestuurslid.
- A. Harskamp, 30 jaar werkend lid waarvan 8 jaar bestuurslid.
- J. van der Sluis-de Boer, 27 jaar werkend lid, waarvan 7 jaar secretaris en penningmeester.
- T. van de Lagemaat, 25 jaar werkend lid, waarvan 8 jaar bestuurslid.

1982: de gebroeders G.K.O. Velker en J. Velker, 25 jaar lid van 'Fidelio'.

Daarnaast waren er nog drie 'gewone' leden die echter op een langdurige staat van dienst als werkend lid konden bogen:

- Erelid G. Methorst: 55 jaar
- J. van Appeldoorn: 44 jaar
- J. Velker: 38 jaar.

Alles bij elkaar een erelijst van leden en oudleden waarop 'Fidelio' met recht trots is.

Hierna volgt een volledige lijst van alle beschermheren, ereleden, dagelijkse bestuursleden, dirigenten en instructeurs uit de 100-jarige geschiedenis van 'Fidelio'.

Beschermheren:

- Jonkheer J.B. de Beaufort sr. 1895-1924
- Notaris J.E.G. Lagerweij 1925-1942
- C.H. Cortus 1945-1988

Erevoorzitters benoemd in het jaar:

- Jonkheer J.B. de Beaufort jr. 1924
- E. Cortus 1928

Ereleden benoemd in het jaar:

- J. Bruggink 1919
- E. Cortus 1928
- H. Methorst 1937
- J.W. van Egdome 1937
- Jac. Vermeulen 1937
- W.J. van Egdome 1945
- A.G. Versteeg 1945
- W. Vink 1949
- J. van Dijk 1950
- K. de Bree 1968
- A. de Bil 1977
- Jac. Methorst 1980
- G. Methorst 1980
- D.C. de Bil 1983
- A. van der Graaf 1989
- G.B. de Bree 1990

Voorzitters:

- Jonkheer J.B. de Beaufort jr 1895-1924
- E. Cortus 1925-1929
- Kolonel J.W. van Alphen 1929-1937
- C.A. Allers 1938-1967
- K.J. Uneken 1967-1972
- J. Zwart 1972-1973
- G.J. Grotentraast (waarnemend) 1973-1974
- G.J. Grotentraast 1974-1985
- B. Rutgers 1985-1987
- G.K.O. Velker (vice-voorzitter) 1987-1989
- G.K.O. Velker 1989-.....

Secretarissen:

- R.A. de Kroes 1895-1917
- G. de Jong 1917-1921
- H. Methorst 1921-1935
- W.J. van Egdome 1935-1938
- Jac. Methorst 1938-1968
- A. Steinman 1968-1969
- J. Krosenbrink 1969-1973
- G.J. Grotentraast 1973-1974
- K.J. Uneken 1974-1976
- J. van der Sluis-de Boer 1976-1981
- M.H. Fitski-Bugter 1981-1993
- P. Ophorst 1993-1994
- H. van Kolfschoten-Zitzmann 1994-.....

Penningmeesters:

- N.H. van Wieringen 1895-1919
- H. de Gans 1919-1920
- J. van Dijk 1920-1950
- E. Kramer 1950-1967
- G. Vink 1967-1972
- J.J. van der Sluis 1972-1973
- H. Laurijssen 1973-1974
- A. de Bil 1974-1975
- G.K.O. Velker 1975-1989
- P. Ophorst 1989-1993
- J. van der Sluis-de Boer 1993-.....

De voltallige besturen van 'Fidelio' op belangrijke jubileumdata:

Zilveren jubileum in 1920:

Voorzitter : Jhr. J.B. de Beaufort jr.
Ondervoorzitter : E. Cortus
Secretaris : G. de Jong
Penningmeester : J. van Dijk
Bibliothecaris : W. van Egdome

Gouden jubileum in 1945:

Voorzitter : C.A. Allers
Secretaris : Jac. Methorst
1e penningmeester : J. van Dijk
2e penningmeester : E. Kramer
Alg. bestuursleden : K. de Bree
G. Donselaar
A. Rommers

75 jarig bestaan in 1970:

Voorzitter : K.J. Uneken
Secretaris : J. Kroesenbrink
Penningmeester : G. Vink
Bibliothecaris : G.K.O. Velker
Alg. bestuursleden : A. de Bil
G. de Bree
A. Steinmann

100 jarig bestaan in 1995:

Voorzitter : G.K.O. Velker
Vice-voorzitter en
bibliothecaris : C. van Someren
Secretaris : H. van Kolschoten-
Zitzmann
Penningmeester : J. van der Sluis-
de Boer
Bestuursleden : P. van Gelderen-
Jaarsma
(uniformzaken en
drumbandzaken)
T. van de Lagemaat
(instrumentenbeheer)
G. van Dijk
(oud papier).

Dirigenten van de harmonie

1895-1900 L.E. Beers
1900-1917 C.H. Stoetzer
1917-1918 J. Boers
1918-1919 L. van Dokkum
1919-1924 S. Leistikow
1924-1928 H. Luremans
1928-1947 J.S. van der Werf
1948-1953 A. Toorensnitz
1953-1954 B. Warnas
1954-1959 R.J.A. Adriaansz
1959-1974 T. Hulleman
1974-..... C. Pronk

Instructeurs van de drumband

1945-1955 geen officieel
aangestelde instructeurs
J. Koudijs
1956-1957 W. van Laar
1959-1968 A. Steinmann (tamboers)
1968-1969 A. de Bil (klaroenen)
1968-1976 J. Velker (tamboers)
1969-1975 L. Teunissen (tamboers)
1975-1976 B. Sloothaak (tamboers)
1976-1977 H. Vreeswijk (tamboers)
1977-1978 J. Makkinje (klaroenen)
1977-1978 D. van de Linde
1978-1979 W. van Gelderen
1979-1991 C. Scholten
1991-1993 Th. van de Berg
1993-1994 G.A. Kornet
1995-.....

4. Jubileumfestiviteiten gedurende 100 jaar

In het leven van een vereniging, die al wat langer bestaat, nemen de jubileumvieringen een belangrijke plaats in. Niet alle lustrum-vieringen uit het bestaan van het 100-jarige 'Fidelio' zijn het waard om apart genoemd te worden. Vaak werd de herdenking volgens een eenvoudig en vast patroon gehouden: een receptie, een jubileumconcert en een feestavond voor de leden en de genodigden.

Er is echter een aantal jubileumvieringen, dat een aparte vermelding verdient omdat zij eruit springen vanwege hun bijzondere karakter:

Zilveren jubileum in 1920

De oudst bekende viering is het 25 jarig bestaan, dat in 1920 gehouden werd. We lichten dit evenement er even uit, niet vanwege de uitgebreide feestelijkheden, maar door de typische omstandigheden van die tijd.

Voor een lange en uitvoerige reeks van festiviteiten was er 75 jaar geleden kennelijk geen geld of mogelijk ook geen animo. De viering beperkte zich immers maar tot één avond en die avond werd ook niet omstreeks de oprichtingsdatum 5 maart gehouden, maar ruim 3 maanden later, op 8 juni 1920. De redenen van dit "door omstandigheden" veroorzaakte uitstel zijn niet te achterhalen, maar wellicht zal het feit een rol hebben gespeeld, dat de oude "Harmonie" in 1920 nog geen verwarming had. Het meestal koude weer in maart is niet aantrekkelijk om dan een feestavond in een onverwarmde zaal te organiseren.

In het programma van de viering op 8 juni stond "een voordrager, die op buitengewone wijze de feestavond gezellig wist te maken". Ter afwisseling speelde de harmonie een aantal muziekstukken en hield een lange rij notabele sprekers een feestrede: de president van 'Fidelio', Jhr. J.B. de Beaufort Jr., de beschermheer Jhr. J.B. de Beaufort Sr., de gemeentesecretaris de heer C. Klomp, eerst namens enige ingezetenen van Woudenberg, waarbij hij een enveloppe met inhoud over-

handigde, daarna nogmaals de heer C. Klomp, namens toneelvereniging "Ons Genoegen".

Bij de avond was een groot aantal genodigden aanwezig o.a. begunstigers met huisgenoten, vertegenwoordigers van zusterverenigingen uit Leusden, Scherpenzeel, Austerlitz, Amerongen, Barneveld, zangvereniging "De Lijster". Allen hielden een toespraak en lieten hun gelukwensen vergezeld gaan van geschenken. Om 12 uur sloot de voorzitter het officiële gedeelte van de feestavond af, maar de muzikanten van 'Fidelio' en de zusterverenigingen "bleven na afloop nog een poosje gezellig samen bijeen..." Er was immers, zoals het verslag met genoegen aangeeft "van alles meer dan genoeg en aan verschijning ontbrak het aan niets". Dit alles aangeboden en verzorgd door de beschermheer.

Het 40-jarig jubileum in 1935

In februari van dat jaar vormde zich een huldigungscomité van vier vooraanstaande Woudenbergers, de heren Kruidhof, van Arkel, Heine en Vermeulen, en een bestuurslid van elk van de plaatselijke verenigingen.

Op 2 maart was er een receptie met als eregasten Jhr. Hooft van Geerestein, beschermheer notaris Lagerwey en een vroegere dorpsgenoot Cees van Eede, die speciaal uit Amerika was overgekomen. Toespraken, bloemen en geschenken.

Een feestelijke vergadering vond op 5 maart plaats in 'de Harmonie' voor leden, donateurs en genodigden. Begonnen werd met een muzikale inleiding met o.a. de feestmars 'Fidelio' 1895-1935, gecomponeerd door de dirigent, de heer J.C. van der Werf. Helaas is deze mars verloren gegaan.

Vervolgens hield de heer E. Kruidhof, voorzitter van het huldigungscomité uit de bevolking een feestrede, waarbij hij als jubileumge-

schenk een stel pauken aanbood. Verder waren er geschenken van "De Lijster", "Longa", de winkeliersvereniging, de Oranjevereniging, de voetbalclub en de Valleiruiters en toespraken van de burgemeester en afgevaardigden van de zusterverenigingen.

Uit handen van de voorzitter J.W. van Alphen ontvingen 5 'Fidelio'-leden, J. van Dijk, H. Methorst, Jac. Vermeulen, J.W. van Egdome en W.J. van Egdome een vergulde zilveren medaille voor 40 resp. 25 jaar lidmaatschap.

Na een tweede muzikaal intermezzo, waarbij succesvolle concoursnummers ten gehore werden gebracht, voerden 3 dames, namelijk mej. Jo Versteeg, Ali Methorst en Willie Moesbergen een toneelstukje op, namelijk "Hannes in kwartier". Tot slot traden 'Fidelio'-leden op in de 'Fidelio'-revue "Voor 40 jaar tot nu toe", geschreven door het lid J.W. van Egdome. Het feest eindigde met dansen en de feestvreugde werd verhoogd doordat de beschermheer op gebak en wijn trakteerde.

Het gouden jubileum in 1945

Door de oorlogsomstandigheden werd het 50 jarig bestaan op 5 maart 1945 slechts in kleine kring herdacht. Als enige feestelijke noot was er de huldiging van penningmeester J. van Dijk, die op die dag tevens 50 jaar lid en 25 jaar kasbeheerder was. Eerst in november van dat jaar was er een huldigingsbijeenkomst in een gedeelte van de fabriek van de heer C.H. Cortus, omdat er in Woudenberg geen zaal meer ter beschikking was voor een dergelijk groot feest.

Een huldigingscomité, bestaande uit de heren C. Klomp, C.H. Cortus, T. de Bree en 2 ereleden van 'Fidelio' H. Methorst en J.W. van Egdome, maakte het mogelijk dat deze feestavond gehouden kon worden, en tevens de volgende avond een muziekkuitvoering. Bovendien zorgde het huldigingscomité voor een donateursactie in Woudenberg, waarbij het aantal donateurs van 100 naar 280 verhoogd werd.

Het 60 jarig bestaan in 1955

Eveneens een sobere viering, net als 10 jaar

daarvoor, met een Ere-comité bestaande uit burgemeester J.A. Hosang, wethouder H. Haanschoten, ere-voorzitter Jhr. J.B. de Beaufort en beschermheer C.H. Cortus. Een comité van actie, de heren E. Kruidhof, G.D. Marringa en B.H. Methorst zorgde voor de inzameling van geld door middel van een collecte in het dorp. Er werd f 941,13 opgehaald, welk bedrag als geschenk aan 'Fidelio' werd aangeboden op 7 mei tijdens een feestconcert in de juist nieuw gebouwde Eierhal. Naast een drukbezochte receptie in "Bellevue" was er op 11 maart een bescheiden feestje voor de leden en hun dames in het repetitielokaal, een houten gebouwtje achter restaurant "Bellevue".

Het 75 jarig bestaan in 1970

Om aan geld voor deze jubileumviering te komen hield de vereniging op 27 en 28 februari een bazaar in de Eierhal. Vervolgens was er op 4 april het gebruikelijke jubileumconcert, met daaraan voorafgaande een receptie in het verenigingsgebouw. Een week later was er een herhaling van het jubileumconcert, maar in tegenstelling tot het eerste concert was hiervoor een matige belangstelling.

Als nieuwigheid en als extra attractie organiseerde 'Fidelio' verder een "muziekweek" van 24 t/m 25 juni. Op de eerste dag hield het korps een rondgang door Woudenberg met aansluitend een concert in de muziektent, waarvoor grote belangstelling bestond. De volgende dag was er een muziekestijf op het landgoed Geerestein met medewerking van Jonathan uit Zeist, het 'Engelhardkorps' uit Den Dolder en uiteraard de drumband en de harmonie 'Fidelio'. Het was een zeer geslaagde avond.

Het vervolg van de "muziekweek" was op 18 september met een buitenconcert van de Koninklijke Zeister Harmonie in de muziektent en op 19 september een defilé van 'Fidelio' en de muziekverenigingen uit de omgeving. In november was er tot slot voor de leden een uitgaansavond naar een concert, dat werd verzorgd door de Utrechtse Muziekschool en de Marinierskapel.

Het 90 jarig jubileum in 1985

De viering van het 90 jarig bestaan werd gedeeltelijk opgezet volgens een oud en beproefd recept. Er vormde zich een werkcómité "90 jaar 'Fidelio'", bestaande uit de heren W. van Halem, G.D. Marringa en W. Rommers, dat aan de slag ging om een passend geschenk namens de gemeenschap in Woudenberg aan de jubilaris aan te bieden. Als stimulans voor de inzamelingsacties kwam er een "comité van aanbeveling voor de fondsenwerving voor jubilerend 'Fidelio'" tot stand. Daarin zaten niet minder dan 14 notabele en vooraanstaande burgers uit de gehele Woudenbergse samenleving. Als jubileumgeschenk werd namens de bevolking een witte sousafoon aangeboden.

Als nieuw element in de reeks van eerdere jubileumvieringen werd uit de eigen 'Fidelio'-gelederen ook een jubileumcommissie gevormd, die de organisatie van de eigenlijke jubileumfestiviteiten op zich nam. Deze commissie, bestaande uit mevr. J. van der Sluis-de Boer, en de heren J. Vink en J. Zwart bereidde een uitgebreide viering voor, waarbij de volgende activiteiten plaatsvonden:

Uitgave van een 'Fidelio' jubileum boekje met informatie over het verleden van de vereniging, een overzicht van de feestelijkheden in 1985 en een opwekking voor een bijdrage aan het jubileumgeschenk. Dit boekje werd in februari huis aan huis in Woudenberg verspreid.

- 9 maart: receptie in 'de Harmonie' met aansluitend een gezamenlijke erwtensoepmaaltijd voor de leden en een feestavond met 'Fidelio' films, spelletjes en bingo. Gecombineerd met de receptie konden de bezoekers een uitgebreide foto-tentoonstelling bekijken met beelden uit het verleden van 'Fidelio'.
- 16 maart: een complete uitvoering van alle drie de leerlingorkesten in het Verenigingsgebouw.
- 23 maart: jubileumconcert harmonie en drumband, met na de pauze een optreden van de Koninklijke Biltse Har-

monie in het Verenigingsgebouw.

- 19 april: goodwillconcert van de Kapel der Koninklijke Luchtmacht in sporthal "de Wielewaal".

In mei en juni 4 buitenconcerten in de wijken van Woudenberg. Helaas moesten hiervan 2 concerten worden afgelast vanwege de regen.

- 7 sept.: concert samen met fanfare "De Eendracht" uit St. Willibrord. Ook dit concert was in de buitenlucht gepland en wel, zoals in vroeger dagen, in de tuin van Huize Geerestein. Vanwege de regen moest ook dit buitenconcert afgeblazen worden. In dit geval werd inderhaast uitgeweken naar de kerkzaal van "de Voorhof".

- 30 nov.: grote feestavond en lopend buffet voor leden en aanhang in hotel Schimmel met een gevarieerd programma.

Tot slot nog de vermelding dat het clubblad Klankbord in maart met een speciale jubileumuitgave uitkwam.

Het eeuwfeest in 1995

De viering van het 100-jarig bestaan kan aangemerkt worden als "zeer uitgebreid en een eeuwfeest waardig", hetgeen mag blijken uit het volgende overzicht:

- 27 jan.: installatie eierkoningin Wilma van Essen en eierprinses Gerda Lukkien, beiden lid van 'Fidelio', gekozen als kandidaten van het 100 jarige 'Fidelio'.
- 18 feb.: play-in voor muzikanten uit de hele regio, in 'de Harmonie'
- 11 maart: receptie en reünie van oud-leden in 'de Harmonie'
- 22 april: jubileumconcert in de Camp met als solist Daniël Wayenberg, piano.

29 april: optocht ter gelegenheid van de verjaardagsviering van koningin Beatrix, met als thema's: herdenking 50 jaar bevrijding en 100 jaar 'Fidelio'.

29 april
t/m 6 mei: etalage-wedstrijd met kwisvragen over muziek

5 mei: bevrijdingsconcert in 'de Camp' met medewerking van de Chr. Gem. Zangvereniging 'Jubilate Deo.'

20 mei: dag van de muziek, optreden leerlingenorkest op het Julianaplein tijdens de markt ('s morgens). 's Middags muzikale oriënteringsrit per fiets in de omgeving van Woudenberg.

24 t/m
28 mei: concertreis harmonie en drumband naar Neftenbach, Zwitserland

Hele maand juni: expositie 100 jaar 'Fidelio' in de Rabobank Woudenberg.

10 juni: Haantjesdag; thema: muziek.
's Avonds gezamenlijk concert door alle Woudenbergse koren en harmonie 'Fidelio' in 'de Camp'.

8 juli: Campdag. Op parkeerplaats bij sporthal 'de Camp' van 11.00 tot 16.00 uur oudhollandse markt met spelen, volksdansen, muziek en mini-rommelmarkt.
's Avonds oplying hete luchtballon en feestavond in 'de Camp'.

25 aug.: tegenbezoek Musikverein "Seuzach", Zwitserland aan Woudenberg. Concert in de Camp, daarna feestavond in "de Harmonie".

sept.: bezoek Koninklijke Harmonie 'St. Caecilia' uit Kruishoutem, België, met als afsluiting een concert in cultureel centrum 'de Camp'.

7 okt.: Lampionnenoptocht.

18 nov.: Slotfeest voor alle leden en aanhang in "de Donderberg" met lopend buffet en grote spelletjes- en dansavond.

1995: namens 'Fidelio' werden Gerda Lukkien (links) als Eier-Prinses en Wilma van Essen als Eier-Koningin geïnstalleerd. Zij vertegenwoordigden Woudenberg dat jaar bij feestelijke gebeurtenissen.

5. Enkele bijzondere gebeurtenissen uit de historie van 'Fidelio'

'Fidelio' medeoprichter van KNF afdeling Utrecht

In januari 1910 werd een landelijke organisatie opgericht als overkoepelend orgaan van muziekgezelschappen in Nederland. De nieuwe organisatie kreeg de naam Nederlandse Federatie van Harmonie- en Fanfaregezelschappen. De federatie had onder andere ten doel de reglementering en ordening van het wedstrijdwezen (concoursen) in de blaas-muziekwereld. De landelijke federatie bestaat nog steeds en staat tegenwoordig bekend onder de naam Koninklijke Nederlandse Federatie van muziekgezelschappen, kortweg K.N.F.M.

In het hoofdbestuur van de prille federatie werd o.a. benoemd de heer N.H. van Wieringen, penningmeester van 'Fidelio' sinds de oprichting in 1895. Of 'Fidelio' in 1910 tot de mede-oprichters van de organisatie behoort, vermeldt de historie niet.

Er is echter wel een krantenknipsel bewaard gebleven van oktober 1910 waarin verslag wordt gedaan van de oprichtingsvergadering op zondag 23 oktober van de afdeling Utrecht der federatie. In de vergadering in het Haagsch Koffiehuis Vreburg te Utrecht traden tot de afdeling Utrecht toe het 'Koninklijke Zeister Harmoniegezelschap' uit Zeist, 'Aurora' uit Driebergen en 'Fidelio' uit Woudenberg.

Onder voorzitterschap van Jhr. Mr. F. van de Poll te Zeist werd het provinciaal bestuur gevormd door M. Tukking te Driebergen als secretaris en N.H. van Wieringen te Woudenberg als penningmeester. De heer Van Wieringen was gedurende 24 jaar penningmeester en waarnemend president van 'Fidelio' en speelde dus een belangrijke rol in de landelijke, provinciale en plaatselijke organisatie van muziekgezelschappen.

Zang- en muziekconcours in het Voorbos

In mei 1932 organiseerde 'Fidelio' een groot concours in het Voorbos te Woudenberg, dat voor die gelegenheid welwillend ter beschik-

king was gesteld door Jhr. Hoofd van Geerestein. De lezer van nu dient te weten dat concoursen toentertijd altijd in de open lucht en dus gedurende de zomeravonden gehouden werden. Op een open terrein werd daarvoor een podium gebouwd met een eenvoudige overkapping, zodat bij eventuele regen de muzikanten en de jury droog zaten.

De organisatie van het concours in 1932 was in handen van een Uitvoerend Comité bestaande uit de bestuursleden van 'Fidelio', versterkt met de heren E. Kruihof en A. Heine. Het openingsconcert op 4 mei werd verzorgd door de harmonie van 'Fidelio' en het koor van de zangvereniging "De Lijster". Op 5 mei was er een ontvangst in hotel De Schans, waar de burgemeester van Woudenberg het concours officieel voor geopend verklaarde. Vervolgens gingen de deelnemende verenigingen in optocht door het dorp naar het concoursterrein in het Voorbos. Direct daarna werd een aanvang gemaakt met de marswedstrijden. In aansluiting daarop begonnen de concertwedstrijden. Aangezien er die dag 21 verenigingen optraden, werd het een zeer lange dag voor muzikanten en juryleden. Zo kwam het, dat de beoordelende juryleden pas 's avonds om 10 uur aan het avondeten zaten.

Op de tweede concoursdag die op 16 mei gehouden werd, kwamen 10 verenigingen naar Woudenberg om hun muzikale vaardigheden te demonstreren. Zoals de secretaris in zijn verslag weergeeft: "Het was toen prachtig weer en alles verliep schitterend".

Het afsluitingsconcert werd die avond gegeven door de harmonie 'Kunst Veredelt' uit Barneveld.

Omdat de opkomst van het publiek goed was geweest en men het afbraakhout van het concoursterrein gunstig had kunnen verkopen, kon er na afloop een behoorlijk bedrag in de kas van 'Fidelio' worden gestort. Hoeveel dat was, vermeldt het verslag niet en evenmin welke korpsen die dag de beste resultaten behaalden.

'Fidelio' film over het leven in Woudenberg omstreeks het midden van deze eeuw

In 1951 werden in Woudenberg filmopnames gemaakt voor de zogenaamde 'federatiefilm'. Waarschijnlijk ging het hier om een initiatief van de Nederlandse Federatie van Muziekgezelschappen, waarbij de aangesloten verenigingen in de gelegenheid werden gesteld om hun plaats en rol in hun dorp of stad in beeld te laten brengen. Op 10 augustus begeleidde voorzitter C.A. Allers en secretaris Jac. Methorst een cameraman en regisseur bij hun tocht door het dorp. Er werden de hele dag opnames gemaakt van diverse verenigingen, gebouwen, straten en dorpsstafereeltjes. Diverse bewoners werden gefilmd voor hun huis of terwijl ze aan het werk waren, de schooljeugd op het schoolplein, de politie en de brandweer met demonstraties.

's Avonds was er een optocht door het dorp, waaraan de plaatselijke verenigingen, natuurlijk vooraf gegaan door 'Fidelio', deelnamen. De film is na jaren te zijn gebruikt - en door ondeskundige behandeling ook vele jaren misbruikt - weer geheel gerepareerd en van geluid voorzien. De vernieuwde film is verkrijgbaar bij 'Fidelio' als een waardevol document over het alledaagse leven in Woudenberg in de vijftiger jaren.

'Fidelio' wisselbeker voor solisten

Het dames-actiecomité 'Fidelio' schonk in 1975 ter gelegenheid van het 80-jarig bestaan een wisselbeker voor solisten. De beker was bestemd om jaarlijks te worden uitgereikt aan die 'Fidelio'-muzikant die bij een officieel solistenconcours de beste resultaten zou behalen. De beker werd tot nu toe gewonnen door de volgende spelers:

- 1975 J.van Appeldoorn, klarinet
- 1976 G.W.de Bree, tenortuba
- 1977 G.W.de Bree, tenortuba
- 1978 F.Voortman, dwarsfluit
- 1980 J.M.Kinnegim, dwarsfluit
- 1981 J.M.Kinnegim, dwarsfluit
- 1982 J.M.Kinnegim, dwarsfluit
- 1983 J.M.Kinnegim, dwarsfluit
- 1984 D.Kuiper, klarinet
- 1985 F.de Stoppelaar, dwarsfluit

De laatste 10 jaar namen weinig of geen 'Fidelio'-leden deel aan concoursen, zodat de beker gedurende die periode niet werd uitgereikt.

Het samenwerkingsverband Oost Utrecht Gelderse Vallei (OUGV)

Enkele bestuursleden van muziekkorpsen uit de omgeving namen in 1979 het initiatief om met een aantal verenigingen uit de streek Oost Utrecht en de Gelderse Vallei een samenwerkingsverband aan te gaan.

Uit de eerste contacten bleek, dat de doelstellingen van de regio-club zouden zijn: verhogen van het muziekniveau door onderlinge wedstrijden of concoursen, uitwisseling van informatie over tarieven voor optredens, contributie, les gelden, dirigentensalarissen, alsmede onderlinge uitwisseling van tijdelijk niet gebruikte muziekinstrumenten, bladmuziek enz. en het elkaar bijstaan met het tijdelijk in laten vallen van elkaars muzikanten bij ziekte o.i.d.

Deze doelstellingen leken het bestuur van 'Fidelio' aantrekkelijk genoeg om tot het samenwerkingsverband toe te treden. Datzelfde deden ook 'Lisiduna' uit Leusden, 'de Harmonie' uit Barneveld, 'Caecilia' uit Scherpenzeel, 'Ons Genoegen' uit Renswoude en 'Ons Genoegen' uit Amerongen. Er ontstond op die manier een gevarieerd gezelschap, dat elkaar als zustervereniging beschouwde, elkaar vanouds goed kende en bereid was om door goede onderlinge contacten een uitstekende samenwerking op te bouwen.

Het samen musiceren met verenigingen uit de naburige dorpen sprak de leden van 'Fidelio' eveneens aan, vooral de ouderen onder hen, die de uitwisseling van ruilconcerten van de jaren voor en na de Tweede Wereldoorlog nog hadden meegemaakt. 'Fidelio' begon daarom met een positieve instelling en nam enthousiast deel aan jaarlijkse activiteiten van de OUGV. Niet alleen de leden van 'Fidelio' namen deel aan de activiteiten. Ook het bestuur was actief en nam in 1983 de organisatie op zich van het jaarlijkse solistenconcours. Voor 1985 had men zich voorgenomen om in het kader van het 90-jarig bestaan het

concertconcours te organiseren. Aan het solistenconcours in 1983 namen 76 solisten en kleine ensembles deel waarvoor het nieuwe repetitiegebouw 'de Harmonie' een prima accommodatie bleek.

Al spoedig na het begin van de samenwerking bleek echter, dat het nogal autoritaire en starre bestuur van de OUGV een zeer eigen interpretatie aan de doelstellingen gaf. De nadruk lag op het verplicht deelnemen van iedere aangesloten vereniging aan de jaarlijkse concert- en marsconcoursen. De besturen van de aangesloten verenigingen werden onder druk gezet om hun leden en dan vooral de leerlingen opdracht te geven zich zoveel mogelijk in te schrijven op het jaarlijkse solistenconcours.

Bovendien bleek in de loop der jaren, dat er een onaangename rivaliteit tussen de verenigingen ontstond door de door het bestuur van de OUGV aangewakkerde prestatiedrang. De opzet en de reglementering van de concoursen had hier alles mee te maken. Menigmaal resulteerde die rivaliteit tijdens de concoursen tot vervelende discussies en een onaangename stemming tussen de muzikanten.

Deze ontwikkeling was geheel anders dan het beeld, dat het bestuur en de leden van 'Fidelio' voor ogen had gestaan bij het toetreden tot het samenwerkingsverband.

Voorts werd er tot ongenoegen van 'Fidelio' weinig of geen aandacht besteed aan de overige doelstellingen. 'Fidelio'-bestuursleden hebben herhaaldelijk pogingen gedaan om het bestuur van de OUGV tot andere gedachten te brengen. Hoewel een aantal andere verenigingen het met 'Fidelio' eens was, veranderde het beleid niet wezenlijk wat betreft de keuze van de activiteiten en de opzet van de concoursen.

Aan de concertconcoursen heeft 'Fidelio' sinds de oprichting van de OUGV steeds trouw meegedaan. De vereniging haalde met de harmonie in 1984 zelfs plaatscijfer 1 en veroverde daarmee de wisselbeker. Het leerlingenorkest eindigde toen met plaatscijfer 4. Voor de marsconcoursen was de animo bij de leden van 'Fidelio' echter nogal laag; de

bereidheid om er voor te oefenen was navenant. De behaalde resultaten waren dan ook niet altijd rooskleurig.

De solistenconcoursen van de OUGV konden zich evenmin in een bovenmatige belangstelling van de 'Fidelio'-leden verheugen. Meestal nam slechts een handvol muzikanten uit Woudenberg deel en dat oogste weinig waardering bij het bestuur van de OUGV. Het bestuur vond dat het 'Fidelio'-bestuur de leden veel meer achter de broek moest zitten om als solist op te treden, ook als ze daar eigenlijk niets voor voelden.

In 1985 werd de deelname aan het marsconcours een breekpunt met de OUGV. In de lente van dat jaar was tijdens de ledenvergadering besloten, dat 'Fidelio' voortaan niet meer elk jaar bij de marsconcoursen wilde komen opdraven. De OUGV vond deze opvatting niet aanvaardbaar en stelde 'Fidelio' voor de keuze: óf ieder jaar meedoen, óf uit de OUGV stappen. In april 1985 besloot 'Fidelio' tot het laatste. Hiermee kwam een einde aan een periode, waaraan toch vele Woudenbergse muzikanten goede herinneringen bewaren door de prettige onderlinge contacten van zowel leden als bestuursleden van de andere verenigingen uit de omgeving. Maar anderzijds werden de knellende verplichtingen dusdanig benauwend ervaren, dat een voortzetting van het lidmaatschap van de OUGV niet meer zinvol werd geacht.

Herdenking op 4 mei van de gevallenen uit de Tweede Wereldoorlog

Kort na de bevrijding in 1945 werd begonnen met sobere herdenkingen aan de vooravond van de officiële viering van de bevrijding van heel Nederland. De plechtigheden die in Woudenberg gehouden werden bij het herdenkingsmonument aan de Voorstraat bij de begraafplaats, bestond uit het leggen van kransen en bloemen door autoriteiten en nabestaanden van de gevallenen, het zingen van enkele koralen door leden van Woudenbergse koren, en het gezamenlijk zingen van het Wilhelmus door alle aanwezigen onder begeleiding van de harmonie van 'Fidelio'.

In 1981 kwam bij velen de wens naar voren om de dodenherdenking een stemmiger en

verzorgder karakter te geven. Op voorstel werd er overleg gepleegd met het gemeentebestuur en de koren om te komen tot een andere invulling van de plaatselijke herdenkingsplechtigheid. Er werd besloten een zestal passende liederen te selecteren, die de harmonie en de koren van te voren in konden studeren. De muzikale leiding werd in handen gegeven van een vakbekwame dirigent, per jaar afwisselend die van de harmonie of van de koren, al naar gelang zij bereid of beschikbaar waren het muzikale gedeelte van de plechtigheid te leiden.

Per jaar werden twee van de geselecteerde liederen door de koren, met begeleiding van 'Fidelio', bij het monument ten gehore gebracht. Voorts werd besloten dat koor- en harmonieleden, de bestuursleden van de Oranjevereniging en andere belangstellenden zich voortaan zouden verzamelen bij 'Eben Haëzer' en zich van daar te voet naar het monument bij de begraafplaats zouden begeven.

De herdenkingsplechtigheid bij het monument werd vervolgens gehouden volgens een schema dat vanaf 1981 in ere bleef:

- twee liederen gezongen door de koren, met begeleiding van 'Fidelio'
- twee koralen gespeeld door 'Fidelio'
- om 20.00 uur een hoornsignaal voor het houden van 2 minuten stilte ter nagedachtenis van de gevallen voor de vrijheid
- Last Post en het Wilhelmus
- kranslegging door autoriteiten en bloemen door nabestaanden van de gevallen en door een groep schoolkinderen en andere burgers
- rondgang langs de graven van de gevallen op de begraafplaats
- gedurende de rondgang speelt 'Fidelio' een aantal koralen.

Op deze manier wordt de 4 mei-herdenking een waardige en zinvolle plechtigheid die door de jaren heen steeds meer belangstelling trekt. Dit niet alleen van de ouderen die de Tweede Wereldoorlog hadden meegemaakt, maar ook van de jongere generaties. Helaas verminderde de opkomst van de koorleden de laatste jaren. Er wordt daarom niet meer in

koorverband meegezongen, maar het aanwezige publiek heeft die rol overgenomen.

Het Woudenbergse Kwartetspel

Eén van de eenmalige acties voor het verkrijgen van geld voor de clubkas, was in 1984 het uitgeven van het Woudenbergse Kwartetspel. Deze uitgave bestond uit 36 kwartetkaarten over 9 Woudenbergse onderwerpen en wel Openbare Gebouwen, Sportaccommodaties, Cultuur, Kerken, Recreatie, Bedrijfsleven, Boerderijen, Historie en Horeca. De kaarten gaven een overzicht van wat er toen zo al in Woudenberg voorhanden was over deze onderwerpen. Het kwartet spel kan te zijner tijd dan ook een historisch document worden.

Door de verkoop van de kwartet spelen door de leden van 'Fidelio' aan de inwoners van Woudenberg, verdiende de vereniging f 8.000,- dat was bestemd voor de aanschaf van een nieuwe bas-tuba.

Uitstapjes

Aan het einde van de vorige eeuw en in het begin van deze eeuw gingen de mensen nauwelijks buiten hun eigen woonplaats op reis. Ook in Woudenberg leefde het merendeel van de bewoners vrij geïsoleerd. Slechts weinig mensen kwamen verder dan Barneveld of Veenendaal voor familiebezoek of grote aankopen. Vakantie houden was geen gemeengoed. Alleen een kleine bovenlaag van de bevolking kon zich deze luxe veroorloven. Eigen vervoer behoorde ook tot de uitzonderingen. Als men zich wilde verplaatsen, gebeurde dat te voet of per fiets, hoogstzelden met de bus of trein.

Voor de leden van 'Fidelio' was het in die tijd dan al een hele onderneming als men buiten het dorp op concours ging. Van uitstapjes voor eigen plezier was dan ook geen sprake, daar had men geen vrije tijd en geen geld voor. Dat men er bij 'Fidelio' prijs op stelde om gezellig met elkaar om te gaan en niet alleen muzikale prestaties na te streven, mag wel blijken uit de gewoonte die men had om regelmatig feestavonden voor de jeugd te organiseren.

Pas in latere jaren werd het ook gebruikelijk om op gezette tijden een gezamenlijk uitstapje te maken. Als eerste was dat een dagje naar de Keukenhof waaraan de leden en hun dames op 22 april 1961 een bezoek brachten. Daarna werd nog het jaarlijkse bloemencorso in de bollenstreek bijgewoond. In 1963 een uitstapje naar Brabant. Eerst een bezoek aan de Efteling en daarna een rondgang en een buitenconcert in Oisterwijk, dat haar 750-jarig bestaan vierde. Antwerpen was het doel van een dagtocht in 1974, waar in de Zoo een concert werd gegeven door harmonie en drumband. Dan in 1985 een uitstapje over de grens naar Traumland in Bottrop (Duitsland) met tweemaal een rondgang en een openlucht concert.

Dat uitstapje naar Antwerpen werd in mei 1988 herhaald met weer een concertoptreden in de Zoo. Vanaf dat jaar werd het gebruikelijk het jaarlijkse uitstapje in het voorjaar te houden ter bevordering van de onderlinge samenhang en vooral als attractie voor het grote aantal jeugdleden dat 'Fidelio' was gaan tellen.

- 1989 bezoek aan de Efteling met twee muzikale rondgangen door het park
- 1990 tochtje naar amusementspark Bobbejaanland in België. Wederom twee keer een muzikale rondgang
- 1991 geen uitstapje, maar wel een ontvangst op 27 en 28 september in Woudenberg van Duitse gasten uit Züschen. Gezamenlijke rondgang en concert
- 1992 geen uitstapje
- 1993 naar avonturenpark Hellendoorn met muzikale rondgang
- 1994 naar het Zuiderzeemuseum te Enkhuizen met een concert in de buitentent en een muzikale rondgang
- 1995 concertreis van 24 t/m 28 mei naar Zwitserland in het kader van de viering van het 100-jarig bestaan van 'Fidelio'.

Kerst- en Nieuwjaarsconcerten en kerstnachtmuziek

Vanaf het eind van de zeventiger jaren bleek er in Woudenberg behoefte te bestaan aan begeleiding van echte instrumentale muziek bij kerstbijeenkomsten. Men wilde iets meer dan alleen orgel met eventueel trompet, fluit of hobo en kwam op het idee de harmonie van 'Fidelio' te vragen om eens een dienst met muziek op te luisteren.

Het begon in 1978 in het kerkelijk centrum de Voorhof bij een kerstviering die uitging van het Kontakt van Kerken. Het jeugdorkest van 'Fidelio', dat toen nog officieel naar buiten optrad als het 'leerlingenorkest van de Streekmuziekschool Doorn', speelde daar een aantal kerstliederen. Dat sloeg bij de organisatoren en de aanwezigen zo aan, dat dit optreden in december 1979 een vervolg kreeg. De harmonie werkte toen mee aan een Volkskerstzangdienst in het kerkelijk centrum de Voorhof, waaraan ook de zangvereniging 'Con Amore' een bijdrage leverde. Behalve de begeleiding van de traditionele kerstliederen, verzorgde 'Fidelio' ook de uitvoering van een aantal instrumentale nummers en wel bewerkingen van bekende kerstmuziek uit andere landen.

In 1982 startte 'Fidelio' met een jaarlijks kerstprogramma voor de bejaarden. In het zojuist gereed gekomen repetitiegebouw 'de Harmonie' was het mogelijk de belangstellende ouderen van de Woudenbergse bevolking te ontvangen en een eigen zang- en muziekprogramma aan te bieden. Dit viel zo in de smaak dat dergelijke bijeenkomsten vele jaren achter elkaar werden georganiseerd.

Vanaf 1984 bood de harmonie in januari daarnaast in het Verenigingsgebouw gedurende een aantal jaren gratis een nieuwjaarsconcert aan, met vrolijke walsen, marsen en polka's van Weense componisten uit de vorige eeuw. Met deze nieuwjaarsconcerten werd gestopt, toen in het begin van de 90-er jaren de harmonie aan grotere kerstuitvoeringen ging deelnemen. De voorbereidingen en het instuderen van de kerststukken en het nieuwjaarsprogramma waren moeilijk te combineren. Bovendien bleek enerzijds de belangstelling

Volkskerstzang 1991 in de sporthal van De Camp.

voor de kerstuitvoeringen veel breder te zijn dan alleen de Woudenbergse bejaarden en anderzijds bleek het geïnteresseerde publiek voor de nieuwjaarsconcerten niet bijzonder groot te zijn. Een speciaal gevormd comité, dat jaarlijks de volkskerstzang in Driebergen organiseert, in de Grote of Hervormde Kerk te Driebergen, raakte in contact met het 'Fidelio'-bestuurslid C. van Someren. Er volgde een uitnodiging voor 'Fidelio' om deel te nemen aan de volkskerstzang in Driebergen. Samen met het 'Stichts Mannenkoor' verzorgde de harmonie van 'Fidelio' het muzikale gedeelte van de druk bezochte kerstsamenzang. De harmonie begeleidde ook de samenhang van de kerstliederen. Deze bijeenkomst oogste zoveel bijval, dat 'Fidelio'-bestuurslid C. van Someren samen met de voorzitter van het comité Volkskerstzang in Driebergen, en tevens voorzitter van het 'Hervormd Kerkkoor Driebergen' besloten om een dergelijke volkskerstzang een jaar later ook in Woudenberg te organiseren. Om een zo

breed mogelijk publiek te bereiken vond deze bijeenkomst plaats in de grote sporthal 'de Camp'.

Die kerstsamenhang van 1991 bleek de eerste uit een succesvolle reeks van bijeenkomsten, die sindsdien jaarlijks werden gehouden op de laatste zondag voor Kerstmis, als de grote zaal beschikbaar was voor een dergelijke gebeurtenis. Hierna werd een afzonderlijke Woudenbergse comité Volkskerstzang Woudenberg gevormd voor het organiseren van dit evenement. Vanaf het begin trokken deze bijeenkomsten grote belangstelling. De eerste Volkskerstzang werd gelijk al door zo'n 800 mensen bijgewoond. Het programma was jaarlijks anders van samenstelling en met wisselende medewerkers, maar was wel steeds opgebouwd volgens een bepaald patroon: inleidende instrumentale muziek door 'Fidelio', koorzang van een groot koor uit de omgeving, samenhang onder begeleiding van de harmonie, een schriftlezing, het kerstverhaal uit de bijbel, gelezen door de burge-

meester van Woudenberg, een overdenking door een bekende persoonlijkheid, een solo-zangeres en instrumentale kerstmuziekstukken door 'Fidelio'.

Vele mensen van allerlei gezindten ervaren deze samenzangbijeenkomsten als fijn en beleven het jaarlijkse kerstgebeuren op hun eigen persoonlijke manier met overdenking en het gezamenlijk zingen van de traditionele bekende kerstliederen.

Het kerstrepertoire, waar veel energie en repetitietijd in gestoken wordt, wordt niet alleen in Woudenberg uitgevoerd, maar ieder jaar ook in enkele bejaarden- en verpleeghuizen in de omgeving.

Het geeft veel voldoening de toch altijd weer mooie en ontroerende kerstmuziek aan een groot aantal mensen in het dorp en in de wijde omgeving te laten horen.

Nog een andere behoefte van de Woudenbergse burgerij werd vervuld door het optreden van een groep 'Fidelio'-muzikanten, die op vrijwillige basis in de kerstnacht omstreeks 24.00 uur kerstliederen spelen op het Koningin Julianaplein midden in Woudenberg. Belangstellende mensen en toevallig passerende voorbijgangers worden daar in de gelegenheid gesteld tesamen de kerstliederen mee te zingen. Het eerste optreden vond plaats in de nacht van 24 op 25 december 1986 en wordt hierna jaarlijks herhaald. Een sfeervol gebeuren in de stille kerstnacht dat in de open lucht ieder jaar weer een groot publiek plicht te trekken.

Het clubblad Klankbord

Het clubblad werd in 1979 opgericht. De eerste redacteuren waren Theo Fitski, Jaap van 't Hoog en Sjoerd Zeilstra. Al betrekkelijk kort na de oprichting verhuisden de redactieleden Sjoerd en Jaap naar elders. Het echtpaar Ria en Theo Fitski ging vervolgens als redactie verder en verzorgde het blad met veel plezier. Naast de redactie waren er talrijke medewerkers binnen de vereniging, die meehielpen het blad maandelijks uit te brengen zoals typistes, afdrukkens, adressenschrijfsters, vergaarders, nieters, bezorgers en later ook advertentie colporteurs.

Het verenigingsblad kwam tot stand, omdat 'Fidelio' eind 70-er jaren sterk in ledental begon te groeien, vooral door de aanwas van leerlingen. Daarmee nam de behoefte toe aan schriftelijke informatie over wat er zich in de vereniging afspeelde en wat de plannen en activiteiten van het bestuur voor de komende periode waren. Naast de harmonie en de drumband waren er in 1976 een opleidingsorkest en in 1978 een jeugdorkest bijgekomen en bovendien was de harmonie zelf ook flink in omvang toegenomen. Het doel van Klankbord was een goede communicatie tussen bestuur en leden alsmede de onderlinge band, vooral met de jonge leerlingen en de ouders van leerlingen, zo hecht mogelijk te maken.

Aanvankelijk bescheiden van opzet, zowel wat inhoud als wat vormgeving betreft, groeide het blad in de loop der jaren naar een gezellige maandelijks verenigingskrant, die door vele 'Fidelio'-leden en supporters met graagte en aandacht wordt gelezen.

Op deze wijze heeft het Klankbord zijn eigen steentje bijgedragen in het goede reilen en zeilen van 'Fidelio' gedurende de afgelopen 16 jaar.

6. Ontwikkelingen bij 'Fidelio'

Instrumenten vroeger en nu

In de eerste 75 jaar van haar bestaan telde 'Fidelio' in de harmonie tussen de 20 en 40 muzikanten.

De bezetting bestond uit de volgende instrumenten:

- een enkele dwarsfluit
- bes-klarinetten en - soms - een es-klarinet
- cornetten (à piston) en trompetten
- bugels, althoorns en corhoorns
- alt- en tenorsaxofoons
- tenorhoorns en tuba's
- trombones
- es-bas en bes-bas
- grote en kleine trom.

De laatste 25 jaar is 'Fidelio' aanmerkelijk gegroeid. De harmonie telt in 1995 70 leden; in 1970 waren er dat ongeveer 20. Gelijke tred met deze groei hield het aantal instrumenten. Niet alleen meer van de reeds aanwezige instrumenten, maar ook soorten die voorheen niet in het orkest voorkwamen.

Bij de groep houten blaasinstrumenten zijn er geleidelijk bijgekomen:

- dwarsfluiten, een alt-klarinet en een bas-klarinet
- hobo's
- een fagot.

Bij de kopergroep zijn alt- en corhoorns vervangen door mooier en voller klinkende es- en F-hoorns. De tenorhoorns maakten plaats voor tenortuba's met een voller en ronder geluid. De es-bas en de bes-bas kregen tijdens concerten soms zelfs gezelschap van een strijkbas. Schuiftrombones kwamen in de plaats van ventieltrombones. Het slagwerk werd uitgebreid met talloze instrumenten die vroeger niet in het orkest voorkwamen. Voorbeelden hiervan zijn een drumstel, pedaalpauken, concertbekken, xylofoon, marimba en een buisklokkenspel. Daarnaast kent het huidige orkest een grote variëteit aan exotische slagwerktuigen zoals castagnetten, sambaballen, bongo's enz.

Uniformen

Burgermuziekkorpsen gingen in de eerste helft van deze eeuw over het algemeen niet uniform gekleed. Dat was te duur voor de gewone burgers en daarom liepen praktisch alleen militaire korpsen en bedrijfskorpsen (PTT, Spoorwegen, Politie) geüniformeerd rond. Dit gold zeker ook voor 'Fidelio', want het duurde tot in 1958 voordat de harmonie in een uniform werd gestoken.

Voor die tijd speelden de muzikanten in het nette pak met hoed of pet. In 1923 kregen alle leden een insigne, zodat ze toch als 'Fidelio'lid herkenbaar waren en in 1937 droegen de harmonieleden een uniforme platte pet, die vanwege het model een "spoorpet" werd genoemd. In dat jaar werd er in het dorp ook een actie gevoerd om aan geld te komen voor het uniform voor het toenmalige jeugdorkest. Hiervoor was een grote belangstelling uit de burgerij en de actie werd dan ook een groot succes.

In de na-oorlogse tijd werd in 1952 weer een uniformpet aangeschaft. De pet was een geschenk van beschermheer C.H. Cortus en werd voor het eerst gedragen tijdens een concours in Glanerbrug.

1974: 'Fidelio' in nieuwe uniformen.

In 1956 begon de vereniging met de vorming van een uniformfonds voor de aanschaf van een eigen uniform voor de harmonie. Een damescomité ging activiteiten ontplooiën om gelden te verzamelen en er startte een actie van de leden om oud papier te verzamelen. Twee jaar later was het zover, dat de harmonieleden in uniforme kleding konden worden gestoken. De plaatselijke kleermakerij Fa. Honders maakte de marine-blauwe pakken met een klein biesje en een platte pet in dezelfde blauwe kleur. De officiële aanbidding van de uniformen vond plaats voor het gemeentehuis door burgemeester J.A. Hosang. Het benodigde geld was voornamelijk verkregen door de oud-papieractie. Vervolgens kregen de tamboers in 1962 een uniform-pet en eind 1965 een uniformjasje.

Na 16 jaar dragen waren de blauwe uniformen van de harmonie aan vervanging toe. In 1974 werd een nieuw uniform aangeschaft, ditmaal voor zowel harmonie als drumband gezamenlijk. De hele vereniging ging toen gekleed in een paars/grijze jas, zwarte panta-

lon en zwarte kolbak met witte veer. Het geld voor deze uniformen kwam gedeeltelijk van een renteloze lening met gemeentegarantie en gedeeltelijk uit het uniformfonds dat gevuld kon worden dankzij o.a. de oud-papieractie.

In 1988 begon dit paars/grijs/zwarte uniform tekenen van slijtage te vertonen. Bovendien ging het uniform met de toch wat opzichtige paarse kleur velen tegen staan. Er werd besloten de nog in redelijke staat verkerende uniformen te verkopen en een nieuw uniform te bestellen. Na een uitgebreide show van verschillende typen uniformen en diverse kleuren werd uiteindelijk gekozen voor een marine-blauw kostuum met rode uitmonsteringen, met voor de harmonie blauwe pet en voor de drumband een kolbak met rode veer. De benodigde gelden (ongeveer f 40.000,-) kwamen uit een obligatie-lening, geplaatst onder de leden en donateurs en uit speciale acties zoals rommelmarkten, oud papier, een collecte in het dorp (bracht f 5.600,- op) en een bijdrage van f 3.000,- door sportieve steppers Rome-Woudenberg.

Koninginnedag 1986: 'Fidelio' in de Voorstraat.

De nieuwe donkerblauwe uniformen kwamen in maart 1989 beschikbaar en werden met een speciale rondgang door het dorp aan de bevolking getoond als dank voor het medeleven en de financiële ondersteuning.

Repetitielokalen

Vanaf haar oprichting in 1895 tot aan het begin van de Tweede Wereldoorlog in 1939 repeteerde 'Fidelio' in het sociëteitsgebouw "de Harmonie" aan de Dorpsstraat.

Het sociëteitsgebouw was in feite een vroege voorloper van een dorps huis, waar bijeenkomsten, uitvoeringen en feestavonden werden gehouden. Het was een eenvoudig houten gebouw, dat uiterst sober was ingericht. Zo ontbrak aanvankelijk enigerlei vorm van verwarming, want de secretaris van 'Fidelio' schreef in 1928 in zijn jaarverslag: "hopelijk zal het repetitie-bezoek trouwer zijn in de komende winter in een verwarmd lokaal". Eerst toen werd dus de Harmonie voorzien van een kachel die 's winters voor een aangename temperatuur kon zorgen.

Aan de periode van standvastigheid en rust kwam een einde toen in augustus 1939 de mobilisatie van het Nederlandse leger werd afgekondigd en het gebouw "de Harmonie" door de militaire autoriteiten werd gevorderd. Tot mei 1941 moest 'Fidelio' haar heil zoeken in een schuur van de heer A. Versteeg en de werkplaats van de gebr. Methorst, beide gelegen aan de Voorstraat.

In juni 1944 werd het repetitiegebouw "de Harmonie" opnieuw gevorderd en nu door de Duitse bezetters. 'Fidelio' vond onderdak in een zaaltje bij de Kruij (achter het voormalige restaurant Bellevue aan de Stationsweg), tijdelijk naar men dacht, maar dat pakte helaas anders uit. In april 1945 ging "de Harmonie" ten gevolge van oorlogshandelingen tijdens de bevrijding van Woudenberg geheel verloren.

Er volgde toen een lange lijdensweg van steeds wisselende repetitie-ruimten, die in feite allemaal ongeschikt voor dit doel waren:

- De werkplaats van de gebr. Methorst aan de Voorstraat
- De schuur van de heer De Kruij aan de Voorstraat

Repetitielokaal in 1980: oude tabaksschuur aan de Schoolstraat (rechts).

- Een houten gebouwtje achter Bellevue, tot 1958, aan de Stationsweg
- Een leslokaal in de voormalige Openbare Lagere School aan de Schoolstraat (in de volksmond "de oude school" geheten) tot 1966
- Het verenigingsgebouw aan De Schans, tot 1971. 'Fidelio' besloot dit gebouw te verlaten, omdat in de voorafgaande vijf jaar was gebleken, dat de grote zaal niet regelmatig op de dinsdagavond (dat is de vaste repetitie-avond van 'Fidelio') beschikbaar was. Ook waren er problemen met de beschikbare ruimte voor het opbergen van verenigingsmaterialen, instrumenten, muziek en andere eigendommen
- Weer in een leslokaal van "de oude school", tot 1976
- De dependance van de Jan Ligthartschool, tot 1980
- De oude tabaksschuur aan de Schoolstraat, tot 1981.

De drie laatst genoemde repetitie-ruimten moesten ontruimd worden wegens verregaande bouwvalligheid en onbetrouwbaarheid van de respectievelijke behuizingen.

Ten lange leste werd na lange onderhandelingen en vele besprekingen in 1981 met financiële hulp van de gemeente een speciaal gebouw voor 'Fidelio' neergezet op de grondvesten van de -inmiddels deels afgebroken- oude school aan de Schoolstraat. De gemeente Woudenberg financierde de aanbouw terwijl de afwerking aan de binnenkant voor rekening van 'Fidelio' kwam. In het voorjaar van 1981 begon de aannemer J. Barendsen in opdracht van de gemeente met de bouw. Een financiële commissie van 'Fidelio' zorgde voor f 30.000,- die nodig waren voor de afwerking van het gebouw en een bouwcommissie onderhield contact met de gemeente en de aannemer. Verder organiseerde zij de afwerking door de eigen leden. Begin september was de nieuwbouw klaar en zat het dak erop. Meteen daarop kon het tegelzetten, voegen, timmeren, schilderen, loodgieteren en aanleg electriciteit beginnen. Met de enthousiaste medewerking van een groot aantal leden en bevriende relaties lukte het in ruim 10 weken tijds het binnenwerk klaar te krijgen en het hele gebouw te stofferen.

De "oude" burgemeester H.H. Zwart onthult de naam van de nieuwe Harmonie in 1981 door het doek weg te trekken.

De "nieuwe" burgemeester J. de Pree verricht de opening van de nieuwe Harmonie in 1981.

1981. Opening van "De Harmonie".

Op 21 november 1981 verrichtte burgemeester J. de Pree de officiële opening van het clubgebouw dat naar de in 1945 verloren gegane herensociëteit weer "de Harmonie" werd gedoopt. Een hoogtepunt in het bestaan van 'Fidelio'.

Muziektenten en zomerconcerten

De eerste muziektent in Woudenberg stond opgesteld in de tuin naast huize 'Laanzicht', het woonhuis van burgemeester J.B. de Beaufort, op de hoek van de Maarsbergseweg/De Poort. Het was een houten tent, die 'Fidelio' gebruikte voor het geven van zomerconcerten. Wanneer de tent werd opgericht valt in het 'Fidelio'-archief niet meer te achterhalen, omdat de jaarboeken over de eerste periode van 22 jaar verloren zijn gegaan. In 1932 werd de tent verplaatst naar het de Beaufortpark achter het nieuwe gemeentehuis.

De houten constructie kreeg van de leden een nieuwe en grondige verfbeurt en ging toen weer vele jaren mee. Maar 1961 was de tent toch zo bouwvallig geworden, dat het niet langer meer verantwoord was om er nog zomerconcerten in te geven. 'Fidelio' had geen financiële middelen om de muziektent beter te onderhouden en te repareren, laat staan een nieuwe te bouwen. Derhalve werd de tent in 1963 gesloopt.

De gemeente Woudenberg maakte plannen voor een nieuwe muziektent. Aannemer J. Legemaat bouwde in 1964 in opdracht van de gemeente deze nieuwe tent. De kosten bedroegen f 24.000,-. Eind 1964 was het zover, dat deze tent officieel door burgemeester J.A. Hosang ter beschikking werd gesteld aan de Woudenbergse verenigingen. 'Fidelio' en de zangvereniging 'de Lijster' verleenden hun medewerking bij de openingsplechtigheden. Helaas bleek de nieuwe tent, een beton-

nen constructie, niet zo'n lang leven beschoren als zijn voorganger. Door diverse oorzaken werd er steeds minder gebruik van gemaakt. Mede door beschadiging ten gevolge van baldadigheid en vandalisme, geraakte de tent steeds meer in verval en werd deze in 1980 afgebroken. Er kwam geen andere meer voor in de plaats. De muzikentent voor buitenconcerten was een stuk nostalgie geworden, een verschijnsel dat tot een voorbijgaande tijd was gaan behoren.

Hoe waren de buitenconcerten en de in vroeger dagen zogenoemde ruilconcerten ontstaan?

In de zomermaanden placht 'Fidelio' buitenconcerten te geven, aanvankelijk bij de riddershofstad Geerestein, later ook in de muzikentent bij het gemeentehuis, bij hotel De Schans en bij de Holevoet, toentertijd behorend tot het Woudenbergse gebied.

HARMONIEGEZELSHAP „FIDELIO”
 Directeur: de Heer J. S. VAN DER WERF
WOUDENBERG

UITVOERING

te geven op Zaterdag 20 Juli 1929.
 des avonds 8 uur in de buitentent.

PROGRAMMA :

1. Huldigingsmarsch . . . . . C. L. Boer
2. Harmonia, Ouverture Solonnelle . . . Emile Laisné
3. A Nous Deux, Polka voor twee pistons . F. Leval
4. Le Farfadet, Fantasie der opera Adam . J. E. Strauwen

PAUZE

---

5. Aux bords du Rhin, Marsch . . . . . R. Berger
6. Dolorès, Wals . . . . . E. Waldteufel
7. Le Diamant Noir, Ouv. dramatique, . . . Frans Popy
8. Lutry, Marsch, pas redoublé . . . . . J. Chaillet

In dit geval is het aardig om een mondeling overgeleverde anecdote uit die tijd te vermelden.

"In de jaren 1910 tot 1915 gaf de harmonie jaarlijks een zomerconcert op Geerestein voor de familie Hooft en haar gasten. Penningmeester Van Wieringen, die als rentmeester van het landgoed Geerestein in dienst was van de familie Hooft, regelde die concerten. De bevolking van Woudenberg mocht dan - weliswaar buiten het hek - voor het huis meeluisteren. Na afloop van het concert kregen de muzikanten een emmertje limonade aangebracht om hun dorst te lessen. Freule Hooft zei toen tegen haar rentmeester: "Als de limonade te sterk is voor de jonge mannen, dan moet u er maar wat water bij doen!"

Deze zomerconcerten brachten een welkome verstrooiing in het dorp. De bevolking en het gemeentebestuur stelden de concerten op hoge prijs. Het aantrekkelijke van die buitenconcerten was, dat de uitvoeringen over het algemeen veel publiek trokken en aan 'Fidelio' veel bekendheid gaven, veel meer nog dan bij de winterconcerten in 'de Harmonie'. In een tijd dat de mensen thuis nog geen radio, platen-speler, laat staan een televisie hadden, was dit voor velen één van de weinige manieren om met muziek in aanraking te komen. Een zomerconcert was een gebeurtenis in het dorp, die ontspanning bracht en de dagelijkse sleur van het leven op een aangename wijze onderbrak.

Nu was het repertoire van een harmonie in die tijd nog niet zo groot, dat men in één jaar vijf concerten in het dorp kon geven met een steeds ander programma. Dat probleem had niet alleen 'Fidelio', maar ook de korpsen in de omgeving. In 1920 kwam harmonie Lisiduna uit Leusden met een slim idee, namelijk het houden van ruilconcerten. Het voorstel hield in, dat meerdere verenigingen uit de buurt op basis van wederkerigheid een concert in elkaars dorp uitvoerden.

Dit voorstel vond instemming bij 'Fidelio' (Woudenberg), 'Caecilia' (Scherpenzeel), 'Erica' (Austerlitz), 'Astra' (Maarn) en uiteraard 'Lisiduna' (Leusden). Het voordeel van een dergelijk plan was, dat in elk van de dorpen meerdere verschillende concerten konden worden gegeven, terwijl elk korps toch maar

één programma hoefde in te studeren. Voor 'Fidelio' was dit ook financieel belangrijk omdat de gemeente Woudenberg een subsidie aan het korps verleende onder voorwaarde dat er periodiek zomerconcerten in de openlucht in het dorp werden gegeven. (zie ook hoofdstuk 8: 'Gemeentesubsidies').

In de loop der jaren wisselde de samenstelling van de verenigingen, en traden ook 'Ons Genoegen' uit Amerongen, 'Kunst Veredelt' uit Barneveld en 'Excelsior' uit Ermelo op. Door de jaren heen bleek 'Erica' uit Austerlitz de trouwste buitenconcert partner.

Het systeem van ruilconcerten werkte ongeveer 40 jaar en was in sommige jaren heel succesvol met grote publieke belangstelling. In andere jaren konden de concerten soms niet doorgaan als er weer eens een echte Nederlandse regenzomer was. Voor het succes van de openluchtconcerten was men immers geheel afhankelijk van de weersomstandigheden wat de publieke belangstelling betreft. Vanaf 1960 kwam de klad in het houden van openluchtconcerten. Hiervoor is een aantal oorzaken aan te wijzen.

- Door de opkomst van de televisie verminderde de animo om zelf muziek te maken. Het repetitiebezoek liep sterk terug en ook het ledenbestand werd kleiner. Daarmee verminderde de muzikale kwaliteit en dat is fataal wanneer men toehoorders naar een openluchtconcert wil lokken.
- Door de steeds wijdere verspreiding van radio en later ook televisie onder de bevolking was een openluchtconcert geen bijzondere gebeurtenis meer, waarvoor men graag het huis uitging.
- Het rumoer van langskomend verkeer verstoort steeds meer het luistergenot van een concert in de muziektenit.
- Vanaf de 50er jaren kregen steeds meer mensen recht op vakantie. Ook kwam het doorbrengen van de vakantiedagen buiten de eigen woonplaats steeds meer in zwang. In de vakantiemaanden juli en augustus werd het voor een muziekkorps

Betonnen muziektenit in het De Beaufortpark. Geopend in 1964 door burgemeester J.A. Hosang en gesloopt in 1980.

daarom gaandeweg alsmear moeilijker om met een volledige bezetting op te treden.

Nadat de betonnen buitentent in 1980 was afgebroken, gaf 'Fidelio' jaarlijks in juni her en der in het dorp nog wel eens een aantal openluchtconcertjes op een geschikt grasveldje. Dat werd door de Woudenbergers duidelijk nog wel gewaardeerd, maar de meeste mensen ontbrak het kennelijk aan geduld en tijd om langer dan een kwartier te blijven luisteren. De belangstelling was, ook op een mooie zomeravond nooit meer dan 50 à 100 mensen. De aantrekkingskracht van een buitenconcert, zoals die vroeger bestond, lijkt voorgoed tot het verleden te behoren.

Muziekuitvoeringen en optredens

In de eerste kwarteeuw van haar bestaan verzorgde 'Fidelio' alleen maar buitenoptredens, hetzij marcherend op straat of staande bij feestelijke gebeurtenissen, hetzij in de buitentent op zomeravonden.

Het programma van een zomerconcert was over het algemeen niet al te lang (ongeveer één uur) en bevatte meestal luchtige, opgewekte muziek, geschikt voor een uitvoering in de buitentent.

Ook in latere jaren waren er zomerconcerten, waarvan een voorbeeld van een programma in 1929 op bladzijde 416.

Vanaf het begin der twintiger jaren, werden er in 'de Harmonie' in het voor- en najaar ook binnenconcerten gegeven. Af en toe gebeurde dat ook in een zaal van hotel "de Schans". Winterconcerten in 'de Harmonie' waren in de eerste tijd nog niet gebruikelijk, want de zaal was niet verwarmd en het gebouw was niet geïsoleerd. Eerst in 1928 kwam daarin verandering, toen het gebouw van schotwerk en een plafond werd voorzien. Vanaf die tijd werden ook concerten in de wintermaanden gegeven.

Op het programma van de binnenconcerten in de herfst of winter stonden gewoonlijk voor de pauze een paar marsen, één of twee 'zware' stukken (meestal concoursnummers) en een populaire wals of polka. Na de pauze was er een humorist, een komisch duo of een

toneelstuk van een bevriende toneelvereniging uit de regio. De uitvoeringen van 'Fidelio' waren echte uitgaansavonden in Woudenberg, waarvoor over het algemeen veel belangstelling bestond.

In de latere dertiger jaren werd er bij speciale gelegenheden na de pauze ook wel eens een revue opgevoerd in plaats van een toneelstuk. Deze revues werden door plaatselijke amateurschrijvers samengesteld en behandelden Woudenbergse toestanden en gebeurtenissen. Uiteraard vielen deze revues bij het publiek bijzonder in de smaak. Er werd jaren naderhand in het dorp nog over gesproken. Ook kwam het nogal eens voor dat de muziekvereniging een uitvoering gaf samen met de zangvereniging 'de Lijster'. Beide verenigingen vulden dan een deel van het programma.

Toen in 1945 'de Harmonie' ten prooi viel aan het oorlogsmonster en bij het opblazen van kruispunt De Poort geheel vernietigd werd, vonden de binnenconcerten gewoonlijk plaats in de te kleine zaal van hotel 'de Schans' of in latere jaren in de nieuw gebouwde Eierhal. Vlak na de oorlog zijn er nog enkele uitvoeringen gegeven in geïmproviseerde concertruimten zoals de tijdelijk ontruimde fabriekshal van de firma Coho van beschermheer Cortus, in garages of grote schuren.

Aan het gebruik van die gebrekkige accommodaties kwam pas een einde toen in 1966 het Verenigingsgebouw aan de Schans in gebruik kon worden genomen. Toen de grote zaal van dit gebouw al in de tachtiger jaren te klein werd voor de concerten van 'Fidelio', werd in 1990 uitgeweken naar sporthal de Wielewaal en naderhand naar de sporthal van het Cultureel Centrum de Camp toen dit complex ter beschikking was gekomen als vervanging van het verouderde Verenigingsgebouw aan de Schans.

Na het groeien van het aantal leden van 'Fidelio' na 1974 veranderde ook het karakter en de samenstelling van de winter- of voorjaarsuitvoeringen in de zaal. In de periode na de Tweede Wereldoorlog werd nog vastgehouden aan het aloude patroon: vóór de pauze een concert van de harmonie, daarna een

toneelstuk of iets dergelijks. Maar de laatste twintig jaar was het muzikale vermogen van 'Fidelio' dermate gegroeid, dat de vereniging geheel zelfstandig een avondvullend programma kon gaan uitvoeren.

Na het vormen van een leerlingenorkest, gebeurde dit aanvankelijk samen met de jeugd en de drumband als aparte onderdelen naast het musiceren van de harmonie. Doordat het jeugdtaandeel in het ledenbestand al maar toenam en er ook meer leerlingenorkesten ontstonden (zie hoofdstuk 9: 'Jeugd/leerlingenorkesten'), begon het de laatste 10 jaar gebruikelijk te worden dat de drie leerlingenorkesten hun eigen concerten apart gingen uitvoeren. De harmonie was door uitbreiding van repertoire, grotere scholing en betere bezetting in staat een heel concertprogramma te vullen. Vóór de pauze stonden dan klassieke en serieuze werken op de lessenaar, in de wandeling meestal de 'zware' muziek genoemd. Na de pauze een opgewekt en afwisselend non-stop programma van lichte muziek met hier en daar wat show en verrassende elementen. Dergelijke muziekprogramma's bleken in de belangstelling van een groot aantal liefhebbers te staan, zodat die uitvoeringen steeds voor een talrijk en enthousiast publiek konden worden gegeven. Voor de gespeelde muziekstukken mag worden verwezen naar hoofdstuk 7: 'Muzikale ontwikkeling'.

Het was voor de harmonie een hele grote stap om van een (te kleine) concertzaal naar een sporthal te verhuizen voor de jaarlijkse binnenconcerten. Het experiment in sporthal de Wielewaal in 1990 beviel echter redelijk goed wat ruimte en akoestiek betreft. De grote nadelen van het spelen in een sporthal waren echter de moeilijke beschikbaarheid van de zaal op zaterdagavond, het vele werk om de zaal voor ieder concert weer gereed te maken (vloerbedekking aanbrengen, stoelen huren en plaatsen, podium bouwen, zaal aankleden enz.). Bovendien bleef dan toch de weinig aantrekkelijke entourage van een sporthal, die voor een muziekuitvoering nu eenmaal minder gezellig is. Al deze factoren hebben niet alleen gegolden voor sporthal de Wielewaal, maar in dezelfde mate voor sporthal de Camp. Helaas bleek de toneelzaal van Cultureel Centrum de Camp te klein uitgevallen te zijn, zowel qua podium voor het orkest als qua zaal voor de toehoorders, om er voor 'Fidelio' de traditionele grote concertuitvoeringen van de harmonie in te geven. Alleen de kleinere concerten van de harmonie of de uitvoeringen van de jeugdorkesten, konden in de toneelzaal van het Cultureel Centrum plaatsvinden. De muzikanten zaten dan in de ene helft van de zaal, het publiek in de andere helft en op het podium. Met een beetje inschikken en improvisatie was op die manier een concert op kleinere schaal mogelijk.

7. Beleid

Muziekonderwijs

Vanaf de oprichting van 'Fidelio' in 1895 was het gebruikelijk, dat de dirigent aan een leerling de eerste beginselen in de muziek bijbracht. Soms was er assistentie van een militaire beroepsmuzikant, die bij 'Fidelio' in de harmonie meespeelde en ook aan leerlingen les gaf, zoals de heer Stuiver in de vijftiger jaren op de klarinet.

Ervaren muzikanten, meestal oudere leden van de harmonie, deden de verdere scholing van de leerlingen. De basis van de muzieklessen was vanouds een eenvoudig lesboek voor "Eerst beginnende muzikanten voor harmonie- en fanfaregezelschappen", dat algemeen bekend stond als "het boekje van Kes-sels". Als de leerling ongeveer halverwege dit boekje gevorderd was, mocht hij meespelen in het grote orkest. Driekwart eeuw werd de jeugd bij 'Fidelio' op deze manier tot muzikant gevormd.

Dat ging niet alleen bij 'Fidelio' zo, maar bij de

meeste andere blaasorkesten in de omgeving en in geheel Nederland. En dan had 'Fidelio' nog het voordeel, dat de opeenvolgende dirigenten allemaal beroepsmuzikanten waren. Bij de meeste andere korpsen was de dirigent een goedwillende amateur, die zich in zijn vrije tijd met de muziek vertrouwd had gemaakt. De opleiding van leerlingen was dan meestal nog veel primitiever.

Omstreeks het midden van de 70-er jaren kwam hierin verandering toen harmonieleiden in de gelegenheid werden gesteld om les te nemen bij de Streek Muziekschool te Doorn. Deze muziekschool bestond al langer en werd door de gemeenten in de hele streek - vooral de Heuvelrug van Doorn tot Amerongen, maar ook Maarn en Woudenberg - gesubsidieerd. De nieuwigheid was, dat de muziekschool ook een zogenaamde hafa-afdeling (=harmonie en fanfare) instelde, waar beginnende muzikanten in de traditie van het blaasorkest opgeleid konden worden. Via deze

De eerste 'Fidelio' leerlingen van de muziekschool kregen het diploma uitgereikt door burgemeester H.H. Zwart in 1979.

nieuwe afdeling van de streekmuziekschool kregen de 'Fidelio'-leerlingen voortaan les van gekwalificeerde en bevoegde muziekdocenten. Na een moeizame start verliep de samenwerking met de muziekschool redelijk succesvol. Een eerste lichter 'Fidelio'-leerlingen slaagde in 1979 voor een examen en ontving hun diploma uit handen van burgemeester H.H. Zwart.

Helaas geraakte de Streekmuziekschool Doorn in de jaren daarna in organisatorische en financiële problemen. Vele aangesloten gemeenten vonden de muziekschool te duur worden. Zij gingen subsidies verlagen en op het laatst zelfs geheel intrekken. De gemeente Woudenberg hield haar financiële steun nog lang in stand.

In 1982 ontstond er, na jarenlange geschilpunten over beleid en lesgeldten voor de muziekleerlingen, grote beroering. De Streekmuziekschool Doorn wilde een drastische verhoging van de lesgeldten voor de zogenaamde hafa-leerlingen. Het gevaar dreigde dat een groot deel van het moeizaam opgebouwde leerlingenbestand van 'Fidelio' zou afhaken. Gelukkig sprong de gemeente Woudenberg bij met een eenmalige aanvullende subsidie. Het jaar daarop trok ook Woudenberg zich als één der laatste gemeenten terug uit de muziekschool. Dat betekende ook meteen het einde van deze culturele organisatie, die jarenlang toch nuttig werk had verricht. Hoe nu verder met het muziekonderwijs in Woudenberg?

Een aantal docenten van de voormalige school sloot een maatschap voor het lesgeven aan leerlingen in Woudenberg. Met subsidie-steun van de gemeente voor de individuele leerlingen, leek dat een werkbare oplossing voor de meer klassieke instrumenten: viool, piano, orgel enz. Het bestuur van 'Fidelio' wilde echter liever de opleiding in eigen hand houden vanwege het specifieke karakter van een blaasorkest.

Men besloot in overleg met de docenten, die al met de opleiding van 'Fidelio'-leerlingen belast waren, een eigen "muziekschool" op te richten. Dit hield in dat 'Fidelio' vier docenten in dienst nam voor het speciaal opleiden van

jonge mensen tot harmonie-muzikant. Voor het toenmalige bestuur was dat een hele stap, net zo goed als voor de docenten. Een dergelijke constructie was geheel nieuw en hield dus een risico in of het goed zou uitpakken. De voordelen van een eigen muziekschool waren, dat een eigen opleidingsbeleid gevoerd kon worden, maar bovenal dat de lestarieven voor de leerlingen op een betaalbaar niveau voor alle lagen van de bevolking gehouden konden worden.

Gedurende een periode van ongeveer drie jaar onderhandelde 'Fidelio' met het gemeentebestuur over een passende subsidieregeling voor de lesgeldten. Toen er in 1986 een bevredigende regeling was getroffen, kon men opgelucht in een jaarverslag schrijven:

"Met behulp van een koppeltje goed gemotiveerde en bekwame docenten verliep de opleiding in muzikaal opzicht vanaf het begin eigenlijk vlekkeloos, maar organisatorisch moesten er toch veel moeilijkheden overwonnen worden. Het duurde jaren, voordat de regeling van de subsidieverlening min of meer bevredigend ging draaien. Het heeft de vereniging duizenden gulden gekost, voordat het zaakje in het afgelopen jaar op het goede spoor kwam".

De gemotiveerde docenten, waarvan hierboven sprake was, waren toentertijd Cor Pronk (koper), Kathrien Walther Boer (hout), Hans Kinnegim (fluit) tot 1985, daarna Annelies van den Berg (fluit) en Hildo Flierman (slagwerk). De lesgeldten waren uiteindelijk als volgt geregeld:

- eigen bijdrage leerling f 250,- per seizoen
- gemeentesubsidie f 350,- per seizoen per leerling
- het ontbrekende deel van het lestarief ad f 700,- per seizoen werd door 'Fidelio' bijgepast.

Leerlingen van buiten de gemeente Woudenberg ontvingen geen subsidie en moesten het volle tarief van f 700,- betalen, evenals leerlingen boven de 20 jaar met een eigen inkomen. De gemeente had bovendien een maximum grens aan het aantal leerlingen gesteld (40), evenals aan de tijdsduur van de opleiding (6 jaar).

Hoewel er veel verloop bij de nieuwe muziekleerlingen was, heeft dit beleid er toch toe

geleid, dat de harmonie jaar na jaar groeide. Niet alleen in aantal muzikanten (van ongeveer 20 in 1974 tot 72 in 1995), maar ook in muzikaal peil (van derde afdeling in 1975 tot Erefdeling in 1995). De risicovolle stap in de tachtiger jaren is dus zeker goed uitgekapt en heeft in velerlei opzichten tot succes geleid.

Met de groei van het aantal leerlingen, is het aantal docenten van de 'Fidelio'-muziekschool ook gegroeid. In maart 1995 gaven de volgende bevoegde docenten les:

- Cynthia Beydorff (dwarsfluit)
- Andries Boelens (hobo)
- Irma van den Bosch (klarinet/saxofoon)
- Bart Koning (slagwerk)
- Daan Kuiper (klarinet)
- Cor Pronk (koper).

Muzikale ontwikkeling

De bekendste muziek van een harmonie is natuurlijk de marsmuziek, die de muzikanten spelen tijdens straatoptredens op bijvoorbeeld Koninginnedag of bij andere feestelijkheden. Dat was vroeger zo en dat is nog steeds zo. De straatoptredens vervullen ook een belangrijke rol in het dorpsleven, want een traditioneel feest is niet goed denkbaar zonder muziek. Toch heeft het spelen van marsen en het lopen op straat bij de tegenwoordige harmonieleiden beslist niet meer de voorkeur. De meeste leden beschouwen het min of meer als een morele verplichting tegenover de dorpsgemeenschap om bij feestelijke gebeurtenissen op straat op te treden. Liever speelt men concertmuziek in de zaal, omdat men nu eenmaal beter muziek kan maken als men in de zaal rustig op een stoel zit, dan wanneer men op straat staand of lopend moet spelen.

Reeds vroeger stelde ieder korps er een eer in om jaarlijks éénmaal een binnenconcert te geven voor donateurs en genodigden. Ook 'Fidelio' gaf vanaf de twintiger jaren ieder jaar een concert, gewoonlijk in december of januari. Naast de winterconcerten speelde 'Fidelio' ook zomers enkele concerten in de muzikentent. Wanneer dat precies is begonnen, is niet meer te achterhalen. Wel staat vast, dat vanaf 1920 in Woudenberg 'Fidelio' niet alleen 's zomers ging spelen in de buiten-

tent, maar dat er ook ruilconcerten plaatsvonden met korpsen uit de omgeving.

Op het programma van die concerten stonden dan toch ook altijd weer een paar marsen en daarnaast meestal enkele bekende walsen en concert-ouvertures van geliefde opera's en operettes. Dat waren dan bewerkingen van bestaande composities, want oorspronkelijke muziekstukken, geschreven voor harmonieorkesten, waren er nauwelijks.

Wat speelde 'Fidelio' toen zoal aan concertmuziek? Op een programma voor een concert op 23 juni 1928 zien we de ouverture "La Montagnarde" van Schweinsberg, de ouverture "Harmonia" van Laisne, de wals "Ein Walzertraum" van Oscar Strauss en de wals "Donauwellen" van Ivanovic. Bekende stukken, die de muzikanten graag speelden en het belangstellende publiek graag hoorde.

Andere bekende stukken uit die tijd waren de ouvertures "Le diamant noir" van Popy, 'Martha' van Flotow, 'Zampa' van Alliers, 'Faust' van Gounod, 'Les Saltimbanques' van L. Ganne, 'Dichter und Bauer' van F. von Suppé, de ouvertures uit 'Carmen' van G. Bizet, 'Ouverture Joyeuse' van Keler Bela, 'Les Huguenots' van Meyerbeer, 'Orpheus in der Unterwelt' van J. Offenbach, 'Die Czardas Fürstin' van E. Kalman, 'Leichte Cavalerie' van F. von Suppé, 'Fra Diavolo' van Auber en 'Ungarisches Lustspiel' van Keler Bela. Verder de walsen 'Die Lustige Witwe' van F. Lehar, 'Künstlerleben' van J. Strauss, 'Dolores' van E. Waldteufel, 'Gold und Silber' van F. Lehar en 'Rosen aus dem Süden' van J. Strauss.

Omstreeks het midden van deze eeuw begonnen Nederlandse componisten zoals o.a. Gerard Boedijn en Meindert Boekel oorspronkelijke muziek voor blaasorkesten te schrijven. Vooral na de Tweede Wereldoorlog werd er veel nieuwe muziek uitgegeven. Bekende namen waren - en zijn nog steeds - Henk van Lijnschoten, Kees Vlak, Jef Penders, Pi Scheffer en Willy Hautvast. Toch duurde het bij 'Fidelio' nog vrij lang voordat dergelijke eigentijdse muziek op de lessenaar verscheen.

Eerst in 1970 - 'Fidelio' bestond toen 75 jaar - zien we de muziek uit de toen bekende televisie-serie 'Ja zuster, nee zuster' van H. Bannink op het programma van het jubileumconcert staan. In 1973 volgde de 'Happy Sound Selection' van Kees Vlak.

Na de komst in 1974 van dirigent Cor Pronk komt de doorbraak naar een eigentijds repertoire met veel muziek van hedendaagse componisten. De muziekkeuze werd vanaf toen ook in toenemende mate afgestemd op de jeugd, die geleidelijk weer bij de harmonie kwam spelen.

Een greep uit de moderne stukken die vanaf die tijd gespeeld werden:

- 'Deep River Rhapsody' van H. Walters
- 'The black and white minstrel show' van Siebert
- 'Bingo' van R. Beck
- 'Moonlight Serenade' van H. van Lijnschoten
- 'Vastenavond' van H. van Lijnschoten
- 'Jesus Christ Superstar' van A. Lloyd Webber/W. Hautvast
- 'Musique à la Carte' van W. Hautvast
- 'Going Dutch' van P. Scheffer.

In de afgelopen vijftien jaar zien we vooral eigentijdse muziek op het concertprogramma staan, met af en toe een werk uit vroeger jaren. Dit laatste als gebaar naar de oudere muzikanten en de rijpere toehoorders. Een langbestaande vereniging dient haar traditie immers te respecteren!

Enkele hoogtepunten uit het repertoire van de afgelopen vijftien jaar waren:

'American Folksuite'	H. Walters
'Don't cry for me Argentina'	A. Lloyd Webber
'Elvis Selection'	W. Hautvast
'Beatles in Concert'	W. Hautvast
'Moment for Morricone'	Morricone/De Mey
'Caesar en Cleopatra'	G. Boedijn
'Concertino voor klarinet'	C.M. von Weber
'Vaudeville Suite'	P. Scheffer
'Second Suite'	G. Holst
'Suite Romantique'	M. Boekel
'New Baroque Suite'	H. van Lijnschoten
'Ouverture pour un matin d'automne'	S. Lancen
'Motions for Winds'	A. Waignein
'Het Warshaw concert'	R. Addinsell

'Selectie uit de West Side Story'	L. Bernstein
'The Phantom of the Opera'	A. Lloyd Webber
'Les Misérables'	C.M. Schönberg
'Cordilleras de los Andes'	Malando/Vlak
'Robin Hood'	M. Kamen
'Bohemian Rhapsody'	F. Mercury
'Oregon'	J. de Haan
'La Storia'	J. de Haan
'James Bond 007 melodieën'	arr. J. de Mey
'Rhapsody in Blue'	G. Gershwin

Een zelfde ontwikkeling als bij de concertmuziek heeft zich voorgedaan bij de concoursmuziek. De vroeger gespeelde bewerkingen voor blaasorkest van - meestal klassieke - orkestwerken maakten plaats voor oorspronkelijke stukken, speciaal geschreven voor blaasorkest. De titels van de concoursnummers die in de loop van de tijd door 'Fidelio' gespeeld zijn, treft u aan in hoofdstuk 10: "Concoursen".

En dan komen we vervolgens bij de ontwikkeling van het muzikale peil van 'Fidelio'. Hoe het hiermee gesteld was in de eerste 25 jaar is niet meer te achterhalen. Vanaf 1920 speelde de harmonie in de tweede afdeling KNF en groeide naar een hoger peil tot in de Ere-afdeling in de jaren dertig. Als gevolg van een dalend ledental, de oorlogsjaren en de vergrijzing viel het peil in de jaren na de Tweede Wereldoorlog terug tot de eerste en tweede afdeling. Vervolgens werd er 20 jaar niet aan concoursen deelgenomen. De muzikale bezetting van de harmonie liet dat niet meer toe. Omstreeks 1974 was het muzikale peil naar een dieptepunt gezonken.

In 1975 begon bij 'Fidelio' de wederopbouw, min of meer vanaf het nulpunt. De harmonie nam toen weer deel aan een concours en behaalde een tweede prijs in de derde afdeling. 'Fidelio' vond geleidelijk de weg omhoog weer terug en bereikte binnen 12 jaar - in 1987 - de Ere-afdeling. In het jubileumjaar 1995 speelt de harmonie nog steeds in deze afdeling. Op een concours in het najaar van 1993 bewees 'Fidelio' zijn kunnen met een duidelijke eerste prijs.

8. Financiën

Activiteiten voor financiële ondersteuning

Vanaf de oprichting in 1895 heeft de vereniging veel activiteiten moeten ontwikkelen voor financiële ondersteuning van de clubkas. De penningmeester kon onmogelijk de eindjes aan elkaar knopen met alleen de contributie van de leden. Het vergt nu eenmaal veel geld om een muziekvereniging in stand te houden: er is de aanschaf en regelmatige vervanging van muziekinstrumenten en bladmuziek; het honorarium van de dirigent, het opleiden van leerlingen en naderhand ook het kleden van de leden in een representatief uniform. Verder stelt het huren of het in bezit hebben van de nodige repetitieruimten hoge eisen aan de financiële draagkracht van een muziekvereniging.

De volgende activiteiten voor financiële ondersteuning dienen genoemd te worden. Hierbij is geen volledigheid nagestreefd, maar worden de voornaamste facetten belicht.

Beschermheren

Allereerst was er de ondersteuning van een beschermheer. In het bestaan van 'Fidelio' zijn drie beschermheren geweest (zie hoofdstuk 3), die gedurende meer dan 90 jaar groten-deels op de achtergrond aanwezig waren om financieel bij te springen als dat nodig was. De beschermheer zorgde niet alleen zelf voor geld of schenkingen, maar hij schakelde ook andere notabelen in voor ondersteuning. Zo betaalde voorzitter Jonkheer J.B. de Beaufort Jr. in 1921 een deel van het jaarsalaris van de toenmalige dirigent S. Leistikov, omdat uit de clubkas het hele bedrag niet opgebracht kon worden.

In het jaarverslag van 1941 staat vermeld: "Daar de klarinetten van Kleinveld en Donse-laar niet meer geheel in orde waren, werd door de voorzitter en de secretaris een bezoek gebracht aan onzen Beschermheer, met als gevolg, dat er twee nieuwe klarinetten

De jarige beschermheer C.H. Cortus wordt geflankeerd door voorzitter Gerrit Grotentraast en secretaris Ria Fitski. Op de achtergrond familieleden van de jarige. Omstreeks 1984.

op kosten van de Beschermheer gekocht werden, waarvoor we hem zeer dankbaar zijn”.

Deze ondersteuning van beschermheren duurde ruim 90 jaar en eindigde in 1988, toen begunstiger C.H. Cortus, zoals hij zichzelf altijd noemde, overleed. Vooral deze laatste heeft veel voor de vereniging betekend. Talloze malen is hij 'Fidelio' te hulp gekomen, niet alleen met schenkingen en instrumenten, maar ook met wijze raad en advies. Hij was een man van gezag, die veel tot stand kon brengen. De heer Cortus financierde in 1951 tweederde deel van een geheel nieuw instrumentarium voor 'Fidelio'. Een comité van notabelen onder aanvoering van burgemeester J.A. Hosang zorgde voor het resterende derde deel. In het jaarverslag van 1951 staat hierover geschreven: "We mogen onze beschermheer niet anders dan hoogst dankbaar zijn, want zoiets is 'Fidelio' in haar bijna 60-jarig bestaan nimmer te beurt gevallen”.

Eigen activiteiten van de leden

Als eigen ondersteuning van de financiële positie van 'Fidelio' kunnen de volgende activiteiten worden genoemd. Bij deze opsomming wordt weer geen volledigheid nagestreefd, maar worden de voornaamste activiteiten kort belicht. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen langlopende (meerjarige) activiteiten en eenmalige of op zich zelf staande acties.

Donateurs

Omstreeks 1920 moet er begonnen zijn met het aantrekken van donateurs. Volgens de notulen van de jaarvergadering van april 1922 is er een voorstel van W.J. van Egdome "dat ieder lid dit jaar één of meerdere begunstigers zou aanbrengen (...) Degene, die niet aan dit voorstel voldeed en geen begunstiger aanbracht, moest zelf de gulden betalen." Het tarief van het donateurschap was toen kennelijk f 1,- per jaar. In het jaarverslag van 1935 is er sprake van een feestelijke bijeenkomst van donateurs, genodigden en leden ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van 'Fidelio'. Sinds die tijd wordt 'Fidelio' jaarlijks gesteund

door een groot aantal donateurs. Vooral na de Tweede Wereldoorlog werd er geregeld aandacht geschonken aan het op peil houden van het donateursbestand. De laatste 20 jaar gaven zo'n 600 à 700 donateurs hun zeer gewaardeerde jaarlijkse bijdrage aan de vereniging. 'Fidelio' heeft met dit grote aantal begunstigers het hoogste donateursbestand van alle verenigingen in Woudenberg. Uit dit feit mag gevoeglijk worden afgeleid, dat vele inwoners van de gemeente "de muziek" een warm hart toedragen.

Oud papier

Sinds 1951 verzamelen actieve leden van 'Fidelio' oud papier. Aanvankelijk met bakfietsen, handkarren en een oude veewagen. Vanaf 1975 ging dat met de auto en tegenwoordig met een kraakwagen van de fa. Wolfswinkel. In het begin werd per jaar ongeveer 40 ton oud papier opgehaald, maar in de jaren tachtig groeide dat naar meer dan 200 ton per jaar. Daarna is er een daling opgetreden, mede doordat vanwege de hoge opbrengst van het oud papier meerdere kapers op de kust kwamen. Maar door regelmatige bewerking van de aan 'Fidelio' toegevoerde zuidelijke wijken van het dorp, wordt er tegenwoordig toch ongeveer 150 ton per jaar verzameld. Een onontbeerlijke bron van inkomsten voor het in stand houden van de vereniging.

Rommel- en boekenmarkten

'Fidelio' organiseerde de eerste rommelmarkt in 1981. Het was meteen al een succes, want de opbrengst was f 8.000,-. Vervolgens werd de rommelmarkt een jaarlijks terugkerende gebeurtenis.

Na verloop van tijd werd het aanbod van gebruikte spullen zo groot, dat er tweemaal per jaar een verkoping gehouden kon worden. En steeds kwamen liefhebbers en verzamelaars in grote getale naar de markt om hun slag te slaan. Het aanbod van gelezen boeken nam zelfs dermate toe dat er naast de rommelmarkten, ook aparte boekenmarkten gehouden konden worden. De gebruikte grammofoonplaten werden daar sinds 1990

Jaarlijkse rommelmarkten van 'Fidelio'.

bijgevoegd. De opbrengst van rommel- en boekenmarkten bedroeg per jaar tussen de tien en vijftienduizend gulden en vormt thans een welhaast onmisbare inkomstenpost op de begroting.

Betaalde optredens van harmonie, drumband en boerenkapel/Forest Hill Band

Door de jaren heen trad 'Fidelio' op bij talloze feestelijkheden en evenementen in het dorp. Bij optredens ten algemene nutte, bijvoorbeeld Koninginnedag, 4 mei herdenking, inhuldigingen enz. werd over het algemeen Pro Deo opgetreden.

Voor een optreden ten behoeve van particulieren of voor commerciële doeleinden is het de laatste twintig jaar gebruikelijk een van tevoren vastgesteld tarief te berekenen.

Eenmalige en/of op zich zelf staande acties

In de twintiger jaren moet het idee bij het

bestuur en de leden zijn opgekomen, dat men niet uitsluitend afhankelijk wilde zijn van schenkingen van beschermheren en notablen. Wellicht hebben deze vermogende dames en heren ook wel een hint in die richting gegeven. Het was in die tijd niet haalbaar om de vereniging financieel meer armslag te geven door de contributie te verhogen.

De meeste leden waren verre van draagkrachtig en zouden dat niet hebben kunnen opbrengen. Daarom gingen de gedachten uit naar acties, die op bredere steun van de lokale bevolking konden rekenen. In 1921 is er sprake van een actie, waarbij de leden met bonboekjes langs de huizen gingen om geld te verzamelen voor de aanschaf van nieuwe instrumenten. Vanaf die tijd hielden de leden nog meer acties, namelijk wanneer er geld nodig was voor bijzondere uitgaven. Voor de Tweede Wereldoorlog was dat eens in de 5 à 6 jaar. Er werd dan een grote verloting op touw gezet, waarvoor de leden zelf de prijzen maakten of die voor 'Fidelio' verzamelden. Alle prijzen werden, meestal in oktober, uitge-

stald in de Eierhal. Tegelijkertijd was er gedurende 2 à 3 avonden een bazar met attracties zoals rad van avontuur, bal gooien, grabbelton, sjoelen, schieten, touwtrekken, ringgooien enz.

Ook na de oorlog werd deze traditie voortgezet o.a. in 1956 met steun van een dames-comité, dat behulpzaam was bij het verzamelen van gelden voor de vorming van een uniformfonds. Hetzelfde dames-comité hielp ook in 1959 mee om de bazar te doen slagen. Al deze acties die ook in latere jaren onder de naam van verloting, bazar of verkoping werden gehouden, kunnen beschouwd worden als de onregelmatige voorlopers van de jaarlijkse rommelmarkten waarmee in 1981 begonnen werd.

Een veelheid van andere ad hoc acties werden nog op touw gezet om de kas te spekken. Wij noemen: collectes, verlotingen, Grote Club Actie, samenstelling en verkoop van het Woudenbergse kwartetspel, verkoop van olieballen en speculaasbrokken, renteloze leningen voor aanschaf instrumenten, obligatieleeningen voor bouw en oprichting clubgebouw 'de Harmonie' of aanschaf uniformen, sponsorblazen voor concertvesten, sponsorverving voor organisatie concerten of advertenties in de clubkrant. Een speciale vermelding verdienen ook de huldigingscomité's uit de bevolking, die bij belangrijke jubilea in 1935, 1955, 1970 en 1985 een passend geschenk aan 'Fidelio' aanboden.

Tot slot mag niet onvermeld blijven de oprichting in 1974 van een dames-comité. Onder de naam 'Fidelio' ondersteunde een aantal vrouwen van leden en een aantal vrouwelijke leden de vereniging gedurende ongeveer twintig jaar met allerlei activiteiten o.a. bij de viering van jubilea, hand- en spandiensten voor het clubblad of speciale werkzaamheden voor het bestuur.

Gemeentesubsidies

Uit de beschrijving van de beweegredenen voor de oprichting van 'Fidelio' in 1895 komt naar voren, dat de vereniging naast vermaak en ontspanning voor de leden en supporters, ook duidelijke sociale taken had in de dorpsgemeenschap namelijk het bezighouden van

de jeugd en het begeleiden van de openbare feestelijkheden in het dorp.

Zoals reeds hiervoor in dit hoofdstuk werd aangeduid, moet de vereniging in het begin van de twintiger jaren tot het inzicht zijn gekomen, dat het voortbestaan van 'de muziek' niet alleen van schenkingen door draagkrachtige notabelen mocht afhangen, maar dat ook eigenlijk de gehele Woudenbergse gemeenschap hierbij betrokken moest worden.

Wat ligt er dan meer voor de hand dan het denkbeeld van het bestuur om in 1921 een aanvraag bij de gemeente in te dienen voor een subsidie?

In dat jaar kwam de penningmeester een bedrag van f 150,- te kort en kon daardoor het jaarsalaris van dirigent S. Leistikov niet betalen.

Het lijkt logisch te veronderstellen, dat de kansen van 'Fidelio' om een subsidie te verkrijgen wel gunstig lagen, want de voorzitter van de vereniging, Jhr J.B. de Beaufort jr was immers de zoon van J.B. de Beaufort sr, de burgemeester van Woudenberg, terwijl deze laatste tevens beschermheer van 'Fidelio' was.

Desondanks lijkt de gemeenteraad afwijzend te hebben beschikt over de aanvraag, want een jaar later, in 1922, moet de voorzitter met een bedrag van f 75,- uit eigen zak de penningmeester bijspringen om de dirigent een behoorlijk jaarsalaris te kunnen betalen.

Waarschijnlijk heeft de gemeente Woudenberg in 1924 voor het eerst een jaarlijkse subsidie toegekend. In het verslag van de jaarvergadering van 9 mei 1925 wordt namelijk geschreven dat er: "werd besloten om nogmaals aan de gemeenteraad een subsidie aan te vragen van f 150,-".

Uit het jaarverslag van 1925 wordt duidelijk dat het 'Fidelio'-bestuur zich veel moeite heeft getroost om de gemeenteraad gunstig te stemmen. De toenmalige secretaris H. Methorst rapporteert vol trots "door vier leden werden de raadsleden bezocht en het resultaat was schitterend. Door de prachtige rede van de burgemeester was het resultaat dat met zes tegen één stemmen de subsidie werd toegestaan voor één jaar. Als verplichting werd gesteld "vijf concerten te geven in de buitentent voor het publiek".

Uit het jaarverslag van 1927 kan worden opgemaakt dat de jaarlijkse ondersteuning herhaald werd, want "'Fidelio' heeft in het afgelopen jaar zijn vijf concerten gegeven in de buitentent, welke verplicht zijn voor onze subsidie".

In de gemeenteraadsvergadering van 20 december 1927 wordt het onderwerp opnieuw ter sprake gebracht. Uit deze vergadering vallen de volgende bijzonderheden te vermelden:

De Harmonie 'Fidelio' vroeg in 1927 een subsidie van *f* 100,- per jaar tot wederopzegging als een bijdrage in de kosten van uitbreiding van het aantal instrumenten.

Burgemeester en wethouders kwamen bij monde van voorzitter P.A.G. Baron van Heeckeren van Brandsenburg met een voorstel om uitsluitend voor 1928 *f* 100,- subsidie te verlenen. Als 'Fidelio' voor de komende jaren ook subsidie wilde ontvangen, dan moest ze maar aantonen dat dit noodzakelijk was.

Het raadslid H. Meerbeek vond dat de vereniging een volksbelang diende en stelde voor tot wederopzegging een bedrag van *f* 150,- toe te kennen. Raadslid E. Schimmel wilde alleen tot 1928 een subsidie geven van *f* 150,- waarbij hij noemde de verplichting om periodiek concerten in de open lucht te geven. Raadslid W. Schimmel wilde het bedrag vaststellen op *f* 125,-.

Het voorstel van H. Meerbeek om *f* 150,- subsidie te geven werd in stemming gebracht. De uitslag was drie stemmen voor en drie stemmen tegen dit voorstel zodat de stemmen staakten en het voorstel in de volgende raadsvergadering opnieuw aan de orde moest komen. Voor het voorstel stemden de raadsleden E. Schimmel, H. Meerbeek en W. Schimmel. Tegen stemden de raadsleden P. Haanschoten, J. van Wolfswinkel en C. van Ekris. Eén raadslid was niet aanwezig.

Op 3 april 1928 wordt andermaal het voorstel van de heer H. Meerbeek in stemming gebracht om aan de muziekvereniging 'Fidelio' tot wederopzegging een subsidie toe te kennen van *f* 150,- per jaar. De stem van het in de vorige vergadering afwezige raadslid W. van de Glint gaf nu de doorslag.

Na gehouden stemming werd gemeld voor-

stel met vier tegen drie stemmen aangenomen en kreeg 'Fidelio' *f* 150,- per jaar subsidie tot wederopzegging.

Zo kwam 'Fidelio' dus al in een vroeg stadium terecht in het betrekkelijk veilige mandje van gemeentelijke subsidievoorzieningen. Daar is men door de jaren heen wel bij gevaren, zowel de vereniging als de gemeenschap in zijn geheel. Dat de goedkeuring van de gemeente niet altijd van een leien dakje ging blijkt uit een voorval uit de zestiger jaren, toen het gemeenteraadslid P. van de Bunt bij de subsidiebehandeling aan de burgemeester vroeg: "Wat doet 'Fidelio' eigenlijk met onze subsidie?" Burgemeester Hosang antwoorde gevat: "Blazen!". "Maar wat dan?", vroeg het raadslid. Daarop moest de burgemeester het antwoord schuldig blijven, want hij wist het gewoon niet. Dat was in een tijd dat 'Fidelio' door een te kleine bezetting, niet aan de weg timmerde. Door gebrek aan leden en door vergrijzing kon men op eigen kracht geen rondgangen meer door het dorp maken. Zoiets wreekt zich, want de meeste inwoners kennen een harmonie door haar optredens op straat en veel minder door concerten in een zaal.

In de zeventiger jaren beperkte de subsidie zich niet meer alleen tot een deel van het salaris van de dirigent, maar gaat een veel breder terrein bestrijken. Naast een bijdrage in een deel van de algemene kosten per korps (harmonie, drumband), kwam er ook een bijdrage in het honorarium van bevoegde docenten en een bedrag per bespeeld instrument. Het subsidiebeleid werd dus veel genuanceerder en gedifferentieerder, al naar gelang het karakter en samenstelling van de vereniging en haar doelstellingen.

In 1977 was het jaarlijkse subsidiebedrag voor 'Fidelio' gegroeid naar *f* 5000,- en in 1979 werd dat *f* 6.000,- in verband met de opmerkelijke groei van de vereniging. Midden tachtiger jaren werd de verenigingssubsidie nogmaals aangepast aan de verdere aanwas van leden, vooral van de jeugd. Daarnaast participeerde de gemeente nog in de kosten van de streekmuziekschool en later in de individuele subsidie per leerling. Hierover is reeds

uitgebreid geschreven in hoofdstuk 7: 'Muziekonderwijs'.

Bovendien brak aan het eind van de zeventiger jaren het besef bij de gemeente door dat de huisvesting van 'Fidello', na 42 jaar omzwervingen van de ene gebrekkige locatie naar de andere, dringend om een oplossing vroeg. Dit resulteerde in 1981 in een gemeentelijke investering van f 165.000,- in de ruwbouw van een nieuwe repetitieruimte aan de Schoolstraat. 'Fidello' zelf investeerde f 46.000,- aan materiaal en arbeidsloon voor de interne afbouw van het pand. Door middel van zelfwerkzaamheid van de eigen leden werd deze klus succesvol geklaard. Ook hier-

over is in uitgebreidere vorm geschreven in hoofdstuk 6: 'Repetitielokalen'.

Op de aldus beschreven manier van subsidiëring, kwam in het 100-jarige bestaan van 'Fidello' geleidelijk een nauwe samenwerking tot stand tussen de gemeente Woudenberg en de muziekvereniging om haar kostbare financiële huishouding in stand te houden. Enerzijds was er de zelfwerkzaamheid en creativiteit van het bestuur en de leden, anderzijds een groeiende en meer begripvolle ondersteuning van de gemeentelijke autoriteiten.

Een gang van zaken waarop met voldoening en tevredenheid kan worden teruggekeken.

Optreden van harmonie en drumband op 13 mei 1989 in "de Efteling".

9. Speciale ensembles

Jeugd/Leerlingenorkesten

Na een korte bestaansperiode in de dertiger jaren, werd bij 'Fidelio' in 1976 opnieuw een jeugdorkest opgericht. Het doel van het orkest voor leerlingen was het beoefenen van het samenspel met andere leerlingen en met andere instrumenten dan het eigen instrument. Naast de individuele lessen, die elke 'Fidelio'-leerling na zijn/haar aanmelding als lid wekelijks van een docent ontving, konden de jonge muzikanten ook al een zekere orkester-ervaring opdoen, die hem/haar een latere overstap naar het grote orkest (=de harmonie) minder moeilijk moest maken.

Een leerling krijgt tegenwoordig gedurende zijn opleiding minstens vier jaar individueel les, maar meestal is die periode langer - zes jaar of soms nog meer -, afhankelijk van de aanleg, de ambitie en de motivatie van de leerling.

Er ontstaan tijdens die opleidingsperiode uiteraard grote verschillen in de muzikale vorderingen en prestaties. Vandaar dat er in de loop van de laatste 20 jaar meerdere jeugd/leerlingenorkesten bij 'Fidelio' zijn ontstaan die alle drie een zekere gradatie in muzikale ontwikkeling kennen. Het vormen van deze drie orkesten is mede mogelijk gemaakt door de beduidende groei van het aantal leerlingen dat bij 'Fidelio' in de loop der jaren na de start in 1976, is gaan lesnemen. In de praktijk werkte het systeem met drie leerlingenorkesten als volgt: Een nieuwe leerling begon de lessen in september met uitsluitend individueel onderwijs op zijn/haar instrument. In februari was de leerling dan meestal zover gevorderd, dat met het eerste eenvoudige samenspel kon worden begonnen. De leerlingen kregen dan een plaats in het beginnersorkest en repeteerden daar eenmaal per week met andere beginnende leerlingen onder leiding van dirigent Cor Pronk. Met een grote dosis tact en geduld wist de dirigent de muzikanten de eerste beginselen van het orkestspel bij te brengen. Al naar gelang de inzet van de leerling tijdens de individuele lessen en zijn/haar vorderingen in het bespelen van het

instrument, speelde hij/zij gewoonlijk één à anderhalf jaar in dit orkest en ging daarna over bij voldoende geschiktheid, naar het opleidingsorkest. Ook daar werd weer onder leiding van Cor Pronk eens per week gerepeteerd, maar er kwamen dan al wat moeilijker muziekstukken op de lessenaar.

Hield de leerling het vol, om veel tijd en energie te stoppen in het oefenen op zijn instrument en het repeteren in orkestverband, dan kwam het moment dat de overstap naar het derde orkest, het leerlingenorkest, kon worden gemaakt. Aanvankelijk werd dit derde ensemble het jeugdorkest genoemd. Er was echter de laatste tien jaar een stijgende tendens, dat ook volwassenen zich bij 'Fidelio' aanmeldden. Weliswaar waren dit over het algemeen jonge mensen, maar toch geen echte jeugd meer. Om die reden werd de naam 'jeugdorkest' gewijzigd in 'leerlingenorkest'. Op die manier dekte de vlag de lading dan beter.

Het leerlingenorkest is echt het voorportaal voor het grote orkest, de harmonie. Vooraf bepalen bestuur en dirigent aan welke eisen een leerling moet voldoen om in de harmonie te mogen komen spelen. Afhankelijk van de omstandigheden en de mogelijkheden beoordelen bestuur en dirigent wanneer de tijd daarvoor rijp is.

Om de leerling zoveel mogelijk op een soepele overgang voor te bereiden, wordt er in het leerlingenorkest bij voorkeur pittige muziek gemaakt en wordt er op echte volwaardige concertstukken gestudeerd.

Zo werd in het afgelopen tijdvak sinds 1975 de voorbereiding van de leerlingen stapsgewijs en volgens plan naar een hoger muzikaal peil gebracht. Het uiteindelijke doel was steeds de leerling geschikt en bekwaam te maken voor het verantwoord en gemotiveerd meespelen in het grote orkest.

Deze stapsgewijze voorbereiding was mede noodzakelijk geworden door het stijgen van het muzikale peil gedurende de laatste 20 jaar

van de harmonie zelf. In de zeventiger jaren, toen het grote orkest nog in de lagere afdelingen van de KNF musiceerde, was de stap om 'ertussen' te komen minder groot dan in de negentiger jaren met de veel hogere eisen die gesteld worden aan het spelen van orkestwerken op Ere-afdeling niveau.

Overigens bleven veel leerlingen nog een zekere tijd in het leerlingenorkest meespelen, ook als ze al lang en breed in de harmonie optraden. Zij vonden het zelf leuk om met de andere leerlingen te blijven spelen en hielden dat soms nog jaren vol, uiteraard gestimuleerd door het bestuur en de dirigent. Op die manier zorgden zij er ook voor, dat het muzikaal hoge peil van het leerlingenorkest door de jaren heen redelijk gehandhaafd kon blijven.

Een muzikaal hoogtepunt bereikte het leerlingenorkest in 1984, toen bij een OUGV-concours een prachtig resultaat behaald werd. De leerlingen eindigden bij die gelegenheid op plaatscijfer vier en dat was nog vóór menig seniorenkorps van verenigingen uit de omtrek. Het leerlingenorkest van 'Fidelio' trad in de afgelopen periode ook meerdere malen op bij jeugdfestivals, waarbij de muzikale verrichtingen beoordeeld werden door een jury.

Het orkestrepertoire van de leerlingorkesten is uiteraard afgestemd op het muzikale kunnen van de meespelende muzikanten. Dirigent Cor Pronk zorgde er echter ook steeds voor, dat de muziekkeuze gericht was op de voorkeur van de merendeels jeugdige orkestleden. Dus veel muziek uit recente films en musicals, alsmede bewerkingen van bekende hits van popartiesten en popgroepen en bekende swing- en rocknummers. Kortom, muziek die de jeugd aanspreekt en die ze graag instudeert en uitvoert.

Drumband

Wanneer men in Woudenberg over 'de muziek' of over 'Fidelio' spreekt, wordt daar vaak de harmonie mee bedoeld. Maar naast het harmonie-orkest bestaat al vijftig jaar ook een tamboerkorps, dat in de wandeling meestal 'de drumband' wordt genoemd.

In 1945, na de bevrijding van Nederland

boven de grote rivieren in april en mei, leefde het land weer op na vijf jaar onderdrukking door de Duitse bezetters. De bevrijders, met name de Canadezen in Woudenberg, zorgden voor een grote euforie en een golf van engelstalige begrippen bij de bevolking. Onder de invloed van die nieuwe tijd vormden enkele jongeren een tamboerkorps, dat aansluiting vond bij 'Fidelio'. Geheel naar de geest van die tijd werd al snel de naam 'drumband' ingevoerd.

De tamboers waren in die beginjaren maar bijzaak. De harmonie-leden hadden er geen belangstelling voor. Maar toch zetten de initiatiefnemers - toen allemaal nog jongens - de zaak door en zorgden zelf voor trommels. Omdat de vereniging er geen geld voor over had, werden oude legertrommen opgescharreld, die in de mobilisatie-jaren 1939-1940 bij de boerderijen in de omgeving waren achtergebleven. Die trommels waren in de oorlogsjaren sterk verwaarloosd en daarom werden ze in eigen beheer gerenoveerd door van twee oude trommen één goede te maken. Nieuwe vellen werden in de slagerij van slager Harskamp in de Schoolstraat gemonteerd. Loopoefeningen deden de tamboers op de Groenewoudsesteeg. Maar omdat de koeien in de wei daar 's zomers onrustig van werden, werd in overleg met de gemeente en het Schoutenhuis later geoefend op Henschoten. Zo vormde zich geleidelijk een tamboerkorps, dat op straat voor de harmonie uitliep, maar na verloop van tijd ook zelfstandig kon optreden.

Tussen 1948 en 1955 vervulden enkele tamboers hun dienstplicht bij de tamboerkorpsen van leger en luchtmacht. Deze leden brachten hun kennis in, die zij opdeden in hun diensttijd, zowel in muzikaal opzicht als op het gebied van de exercitie. In 1956 kwam de eerste instructeur om de opleiding ter hand te nemen. Echt structuur kwam er pas toen instructeur W. van Laar in 1959 kwam. Het tamboerkorps groeide en in 1962 kwam in het jaarverslag voor het eerst ter sprake, dat er een tamboermaitre voorop zou moeten lopen. Het jaar daarop deden klarenen hun intrede. Met de opleiding van de klarenblazers ging Adri de Bil zich bezighouden.

Het hoogtepunt bereikte de drumband in het midden van de 70-er jaren. Het tamboerkorps was toen zelfs groter dan de harmonie. Zo telde de drumband eind 1974 in totaal 32 tamboers en klaroenblazers tegenover de harmonie slechts 21 muzikanten en twee leerlingen.

In die tijd van opgang kwamen er ook speciale uniformen voor de drumbandleden, die gedeeltelijk in eigen beheer werden gemaakt met behulp van gelden, verkregen door een verloting en een bazar in 1968.

Ondanks dat het de drumband in die periode voor de wind ging, zijn er toch geen grote successen op muzikaal gebied behaald. Er bestond kennelijk bij de leden en de leiding geen durf en ambitie om ook in muzikaal opzicht te groeien en eervolle prestaties te leveren.

Het gevoel van "er maar bij te hangen" heeft eigenlijk altijd bestaan en bestaat af en toe bij sommige drumbandleden nog steeds een beetje, ondanks dat het bestuur er de laatste

25 jaar alles aan gedaan heeft om de drumband als gelijkwaardig onderdeel van de vereniging te behandelen. De invloed op bestuursbeslissingen was als gevolg van deze houding ook heel gering, zeker gedurende de eerste 15 jaar van het bestaan van de drumband. Op de ledenvergadering in 1961 vroeg het drumbandlid Mees Vreekamp "of de tamboers ook nog rechten hadden".

Waarschijnlijk onder invloed van instructeur W. van Laar veranderde er in de zestiger jaren toch iets in het denken en handelen van de tamboers.

In 1963 kwam er voor het eerst een bestuurslid namens de drumband zitting nemen in het bestuur van 'Fidelio'. Dat eerste bestuurslid was dezelfde Mees Vreekamp die twee jaar eerder die kritische vraag had gesteld.

Toch bleef de invloed van de drumband op het bestuursbeleid nog steeds beperkt. Zelfs in de zeventiger jaren, toen de drumband in ledenaantal groter was dan de harmonie,

De drumband in nieuwe uniformen op Koninginnedag 1967.

waren er in het bestuur van 'Fidelio' slechts één, hoogstens twee vertegenwoordigers van de drumband. Nieuwe initiatieven moesten, zoals steeds in het verleden, toch meestal vanuit de harmonie komen.

In 1968 ging de drumband naar een festival in Utrecht en won daar een derde prijs, maar aan een officieel concours waagde men zich niet. Veeleer was de aandacht binnen het korps gericht op gezelligheid en risicoloze optredens, dan dat men de uitdaging van een wedstrijd ging zoeken.

Die instelling van gezapigheid en vrijblijvendheid verdween met de komst van instructeur W. van Gelderen in 1979. Hij bracht de nodige discipline en ging serieus met de tamboers aan de gang op de repetities. Ook de opleiding van leerlingen pakte hij met strenge hand aan. De klaroenblazers waren inmiddels uit het korps verdwenen.

Nadat in 1980 al in Alblisserdam een eerste prijs behaald was op een festival, ging de

drumband in 1984 naar een officieel K.N.F.-concours in Heerde. Door het behalen van een eerste prijs in de derde divisie met 302 1/2 punt werd meteen gepromoveerd naar de tweede divisie K.N.F. Twee jaar later in 1986 waagden de tamboers opnieuw de stap om naar een concours te gaan. In Raalte trommelden zij een eerste prijs bij elkaar met 288 punten in de tweede divisie. Muzikale hoogtepunten in het bestaan van de drumband!

De omvang van het tamboerkorps schommelde in die tijd tussen de tien en twintig leden.

Na het vertrek van Van Gelderen in 1991 zakte het tamboerkorps weer een beetje terug wat de ambitie betreft. Door het bestuur van 'Fidelio' werd er op wens van de leden in 1992 getracht de drumband wat meer elan te verschaffen. Er werd veel geld geïnvesteerd in melodische slagwerkinstrumenten o.a.: lyra's, marimba, xylofoon, tom-tom en marching bells.

De drumband presenteert in 1983 de nieuwe trommen. Links instructeur W. van Gelderen.

De naam van het tamboerkorps werd aangepast aan moderne denkbeelden: Melody Percussion Corps (MPC). Deze injectie heeft helaas slechts kort gewerkt en na verloop van enige tijd trad er weer verslapping op en ongeregeld repetitie-bezoek met sterk verloop in de ledenbezetting.

Als voorbereiding op het eeuwfeest van 'Fidelio' vormde zich onder leiding van oud-instructeur Arie Steinmann een reünie-drumband van oud-leden, die voorheen in de hoogtij jaren meegetrommeld hadden.

Een deel van deze veteranen heeft zich weer als lid aangemeld en vormt nu tesamen met de overgebleven leden van de drumband een nieuw korps dat weer als vanouds 'de drumband' wordt genoemd.

Onder aanvoering van de tamboer-maître Arie Steinmann loopt de drumband in 1995 weer voor de harmonie uit als er een buitenoptreden is van de vereniging. Na een jaar min of meer op eigen gelegenheid te hebben gerepeteerd, staan de tamboers nu onder leiding van instructeur G.A. Kornet en beleven zij hun hobby naar eigen genoegen.

'Fidelio' is er blij mee, dat men deze tijdelijke inzinking met de hulp van een aantal oudleden weer te boven is gekomen. Immers, de drumband, samen met de harmonie op hoogtijdagen marcherend door het dorp is bijna in Woudenberg niet weg te denken. Een rondgang van de harmonie zonder tamboers voorop is als een voetbalelftal zonder voorhoede!

Forest Hill Band

Voor bruiloften, feestavonden of huldgingen in kleine kring, is er vaak behoefte aan de muziek van een orkestje van beperkte omvang. Een harmonie is voor dergelijke gelegenheden te groot en bovendien is het repertoire niet ingesteld op de speciale feest- of dansmuziek. Bij veel muziekverenigingen worden daarom nogal eens aparte kleine ensembles gevormd om aan deze vraag te voldoen. Niet alleen voorzien deze kleine groepen in een algemene behoefte, maar vooral zijn ze ook een welkome bron van inkomsten voor de vereniging waar ze onderdeel van uitmaken.

Ook bij 'Fidelio' zijn deze kleine amusementsorkestjes, bestaande uit 10 à 15 muzikanten, meermalen uit de harmonie gevormd. Zo vermelden de jaarverslagen dat o.a. in 1967 een boeren- of Tirolerkapel van 'Fidelio' optrad met aangepaste muziek en kleding bij een winteruitvoering; in 1982 speelde een boerenkapel op Koninginnedag bij de braderie en het oranjebal.

Daarna waren er in de tachtiger jaren enkele korte periodes, dat er een boerenkapel of een danskapel werd gevormd om feestelijke gebeurtenissen muzikaal te begeleiden. Enkele muzikale leiders uit die tijd waren Hans Kinnegim, Stef Mucha en Daan Kuiper. Al deze ensembles hadden geen eigen naam, maar traden op als 'Fidelio' boerenkapel, Tiroler Kapel of danskapel.

Doordat er weinig structuur aanwezig was noch een visie op wat langere termijn, waren deze kapellen geen lang leven beschoren.

Daarin kwam verandering in 1989, toen de heroprichting van een amusementskapel plaatsvond. De zaken werden toen wat doelgerichter aangepakt en er werd continuïteit nagestreefd. Men ging regelmatig met de kapel in een vaste bezetting repeteren, er werd een veelzijdiger repertoire ingestudeerd en er kwam een speciale naam voor de kapel: de Forest Hill Band (F.H.B.), een Engelse benaming voor 'de Woudenbergse kapel'. De F.H.B. treedt sindsdien gemiddeld 15 à 20 keer per jaar zelfstandig op bij huldgingen van jubilarissen, jarigen of kampioenen, bij bruiloften, serenades, Sinterklaas-intochten, presentaties, winkelopeningen, festivals, braderieën enz. De F.H.B. heeft een zakelijk leider in de persoon van Gerrit Grotentraast, die afspraken maakt, prijzen voor optredens regelt, repetities vaststelt en contacten naar binnen en buiten verzorgt.

In het jubileumjaar 1995 bestaat de F.H.B. zes jaar en vormt nog steeds een succesvol en veelgevraagd ensemble.

Er wordt uitdrukkelijk voor gewaakt dat de F.H.B. geen vereniging in een vereniging wordt. Daar zijn voorbeelden van bij andere muziekkorpsen, waar dit uit de hand liep, met alle kwalijke gevolgen van dien. De F.H.B. blijft een geïntegreerd onderdeel van de harmonie.

Het echtpaar Vlastuin was op 1 juni 1993 60 jaar getrouwd. Ze vierden feest in Scherpenzeel en de Forest Hill Band was erbij.

Bij eventuele tegenstrijdige belangen, zoals het vaststellen van data voor optredens of anderszins, gaan de algemene belangen van 'Fidelio' in principe altijd voor. Op die manier vervullen 'Fidelio' en de F.H.B. een veelzijdige rol in het muziekleven van Woudenberg.

10. Concoursen van de harmonie

De belangrijkste successen, die 'Fidelio' op officiële concoursen heeft geboekt zijn in de onderstaande jaren tot stand gekomen. Het gaat hierbij niet alleen om de zuivere muzikale prestaties, maar ook om het medeleven en de belangstelling, die deze gebeurtenissen in Woudenberg teweeg brachten.

1924 Concours in 's-Graveland

's Morgens in de marswedstrijd behaalden de harmonie-leden met 50,5 punten een tweede prijs (helaas juist een halve punt te weinig voor een eerste prijs.) Alle muzikanten van 'Fidelio' ontvingen voor de marswedstrijden onderricht in het marcheren door het buitengewone bestuurslid, de kolonel J.W. van Alphen. De oefeningen vonden iedere week plaats in het Overbosch met welwillende toestemming van de freules Hooft van Geerestein.

's Middags bij de concertwedstrijd werd met 167 punten een eerste prijs behaald, hetgeen tevens het hoogst aantal punten van de dag betekende, met als beloning een medaille van koningin-moeder Emma. 's Avonds in de erewedstrijd werd nog eens met 81 punten een 3e ereprijs behaald. Het jaarverslag rapporteert hierover: "Dat de stemming er toen in was, is te begrijpen. Omsteeks 1 uur ('s nachts) arriveerden we in Woudenberg, alwaar we nog door een talrijk publiek werden ontvangen. De volgende dag wapperde de vlag van "de Harmonie", 's avonds werd een rondgang gemaakt door het dorp. Op de Schans werd de directeur (= dirigent) een krans aangeboden en na de rondgang werden we in "de Harmonie" getraceerd door de heer N.H. van Wieringen (buitengewoon bestuurslid) en werden er hartelijke woorden gesproken.

Op de uitvoering in Augustus werd door de burgemeester de medaille van de koningin-moeder aan het vaandel gehecht". Dit kleinood is gelukkig bewaard gebleven en hangt in de trofeeënkast in 'de Harmonie'.

1929 Concours in Renkum

Op 6 november 1928 hield de nieuw

benoemde dirigent J. van der Werf zijn eerste repetitie en op Hemelvaartsdag 9 mei 1929 ging de harmonie meteen naar concours. En met succes, want in de afdeling Uitmuntendheid haalde men niet alleen een eerste prijs met 391 punten, maar ook een extra prijs van de jury voor "de prachtige uitvoering der nummers". Bovendien werd 'Fidelio' de ereprijs toebedeeld voor het beste resultaat over twee concoursdagen, alsmede de directeursprijs (d.w.z. een prijs voor de beste dirigent).

Na zoveel succes werd de dirigent een hulding bereid in de muziektent. Met zijn echtgenote werd hij in de auto van de beschermheer uit Amersfoort opgehaald. Bij de buitentent aangekomen, werd de heer van der Werf met muziek verwelkomd. In het jaarverslag staat daarover geschreven: "Daarna werd het woord genomen door het bestuurslid, de kolonel van Alphen, die in welgekozen woorden de directeur toesprak en hem daarna een enveloppe met inhoud aanbood. Aan mevrouw Van der Werf werden bloemen aangeboden. Daarna nam de burgemeester het woord, die de vereniging en de directeur gelukwensde met het behaalde succes en tevens bekendmaakte, dat zich een comité had gevormd om de vereniging een geschenk aan te bieden. Vervolgens bood de heer C. Klomp, voorzitter van "de Lijster" een krans aan en maakte de harmonie een rondgang door het dorp. De dag daarop volgde nog een rondgang tot over het spoor en een week later was er een ontvangst bij de burgemeester thuis, waar ter ere van de schitterende uitslag aan de dirigent en de leden champagne werd aangeboden". Met recht een feestelijk onthaal voor die tijd! Op 28 augustus bood het comité, bij monde van de heer C. Klomp het geschenk aan. Het was een nieuw vaandel, waarvan in hoofdstuk 2 ook al melding is gemaakt. De voorzitter van 'Fidelio', de kolonel van Alphen, nam het vaandel "met een gloeiende rede in ontvangst, alsmede een enveloppe met inhoud". Voor het geldbedrag, dat bij deze rede geschonken werd, kon 'Fidelio' alle koperinstrumenten laten repareren en vernikkelen.

1933 Concours in Utrecht

Na eerst deelgenomen te hebben aan een concours in Rhenen (2e prijs) schreef 'Fidelio' opnieuw in voor een concours in Utrecht, dat gehouden werd bij het "Kalfje". Men was er namelijk van overtuigd, dat men in Rhenen niet gelukkig was geweest en dat men beter kon, dan alleen maar een 2e prijs behalen. Dat die overtuiging correct was, bleek wel na het spelen in Utrecht. De beloning was een eerste prijs in de Ereafdeling met 323,5 punten alsmede een extra prijs voor het hoogste aantal punten van het concours. Bovendien werd aan de heer Van der Werf opnieuw de directeursprijs toegekend, voor de beste dirigent van alle opgetreden korpsen. Een daverend succes! Opgetogen gingen de 'Fidelio'-muzikanten terug naar huis. De volgende avond werd een rondgang door Woudenberg gemaakt ter ere van de "prachtige prestatie". De Woudenbergers waren echter kennelijk al gewend geraakt aan de successen van 'Fidelio' want in het jaarverslag verzucht de secretaris H. Methorst: "Groot was echter het verschil van medeleven met 'Fidelio' bij vorige concoursen of nu. Toen we in Renkum in 1929 een eerste prijs behaalden in de afdeling Uitmuntendheid was het als het ware feest in het dorp; er werd een comité gevormd om 'Fidelio' te huldigen, er werd ons een nieuw vaandel aangeboden en een bedrag in geld. Thans kwam een schriftelijke felicitatie binnen van onze burgemeester en dat was alles." Tot overmaat van ramp bleef de concourscommissie in gebreke om de toegekende ereprijs (een zilveren krans) en de dagprijs (een grote zilveren tak) toe te zenden, zodat er, afgezien van de voldoening van een in muzikaal opzicht goed geslaagd optreden, slechts een bittere en teleurstellende herinnering aan het concours bij het "Kalfje" overbleef.

1987 Concours harmonie in Zaandam

Vanaf 1975 was de harmonie vanuit de derde afdeling langzamerhand omhooggekrabbeld naar hogere regionen. In 1983 was de afdeling Uitmuntendheid bereikt en in die afdeling was in 1986 al eens een goede eerste prijs weggesleept. In 1987 leefde de hoop en verwachting, dat de tijd rijp was om weer naar

een hogere afdeling door te stoten en op die manier op het voormalige hoge muzikale peil van de dertiger jaren terug te komen, namelijk in de Ereafdeling van de Koninklijke Nederlandse Muziekfederatie. Na een goede voorbereiding togen de harmonieleden onder leiding van Cor Pronk op 14 november naar Zaandam. Dat de verwachtingen niet te hoog gespannen waren geweest bleek wel uit de jury-waardering: een eerste prijs met 305,5 punten, het hoogst behaalde aantal punten in een concours na de Tweede Wereldoorlog. Met deze prima prestatie werd de promotie naar de Ereafdeling glansrijk bewerkstelligd en was dus een vurige wens van velen vervuld. 's Avonds, na het concours werden de eerste prijs en de promotie feestelijk bejubeld in 'de Harmonie'. Dirigent Cor Pronk werd uitbundig gehuldigd en luid toegezongen en er waren bloemen en toespraken. De vreugde en de beleving van de leden en de supporters was groot maar de festiviteiten bleven beperkt tot de eigen 'Fidelio'-gelederen. Ook in de dagen daarna waren er geen overweldigende reacties in het dorp, zoals in vroeger jaren weleens het geval was geweest. Eén uitzondering daarop waren de leerlingen van groep acht van de Griftschool. Enkele weken na het concours kwamen zij op een repetitieavond de harmonieleden verrassen met een werkstuk, dat zij gezamenlijk hadden gemaakt. Zij waren onder de indruk gekomen van het mooie succes in Zaandam - vele leerlingen van de groep waren ook muzikaleerling bij 'Fidelio' - en wilden de harmonie op deze wijze huldigen. Een verrassende en spontane huldiging van deze jonge Woudenbergers voor de, ook in hun ogen, belangrijke prestatie die 'Fidelio' in Zaandam had geleverd.

1993 Concours harmonie in Neede

Twee jaar na de promotie ging de harmonie opnieuw naar Zaandam om in een concours in de Ereafdeling uit te komen. Daar bleek echter, dat de stap naar die hogere afdeling groter was, dan men had verwacht. Het resultaat in 1989 was slechts een 2e prijs en dat viel toch wel wat tegen. Daarom werd vier jaar daarna, in 1993, hard gewerkt om een echt goed resultaat neer te zetten. Dat lukte op

een concours in Neede (Gld). Met een dikke eerste prijs (293,5 punten) keerden de muzikanten zegevierend naar Woudenberg terug. De harmonie had nu bewezen dat zij in de ereafdeling thuishoorde. Daar waren dirigent en de harmonieleden erg voldaan over, temeer omdat een flink aantal jeugdleden voor de eerste keer aan een concours had meegedaan. In 'de Harmonie' werd het heuglijke feit 's avonds feestelijk gevierd met o.a.

de langzamerhand traditionele bijzetting van een beker in de prijzenkast. Al was het dit keer geen echte beker - er was geen extra prijs of beker gewonnen - de pseudo-"beker" deed er niet voor onder. Met de gebruikelijke ceremonie en onder luid gejuich werd de "beker" een plaatsje gegeven. Het harmoniegezelschap 'Fidelio' was na meer dan 60 jaar weer op het oude muzikale niveau van de roemruchte dertiger jaren teruggekeerd.

Volledige lijst van deelname aan concoursen van de harmonie

<i>Jaar</i>	<i>Plaats</i>		<i>Afdeling</i>	<i>Prijs</i>	<i>Punten</i>	<i>Uitgevoerde muziek</i>
1920	Wijk bij Duurstede		2e	2e	18	- (- = niet bekend)
1921	Driebergen		2e	2e	21	-
1923	Vinkeveen		2e	3e	?	-
1923	Doorn	marsw.		2e	42	-
1923	Doorn	conc.	2e	1e	81	-
1924	's-Graveland	marsw.		2e	50 ^{1/2}	-
1924	's-Graveland	conc.	2e	1e	167	-
1925	Huizen	conc.	1e	2e	140	-
1925	Huizen	marsw.		2e	48	-
1927	Maarssen	conc.	1e	1e	307	-
1929	Renkum		uitm.	1e*	391	-
1930	Loenen aan de Vecht		ere	2e	?	-
1933	Rhemen		ere	2e	?	-
1933	Utrecht		ere	1e**	323 ^{1/2}	-
1934	Baarn		ere	1e	315	-
1937	Woudenberg		ere	1e***	?	-
1947	Brummen		2e	2e	47	La Gracieuse (P. Vlesing)
1947	Amersfoort		2e	2e	47	La Gracieuse (P. Vlesing)
1949	Doesburg		2e	2e	46	Jour de joie (F. Vaulet)
1950	Apeldoorn		2e	1e	51	Stavia (A. Thiry)
1951	Oosseld		1e	2e	90	Les trois glands (T. Rosseau) l'Île des fées (F. Popy)
1952	Glanerbrug		1e	2e	96	Kleine ouverture (J. Pala) The Geisha (S. Jonis)
1954	Berg en Dal		1e	2e	91	Fantaisie Ballet (A. Thiry)
1955	Noordijk (bij Neede - Gld)		1e	2e	81	Pace e Lavoro (G. Mantigazzi) Berlin, wie es weint und lacht (A. Concadi)
1975	Groenlo		3e	2e	258	Deep river (H. Walters) Kleine Suite (P.I. Tsjaikowski/K. Vlák)

<i>Jaar</i>	<i>Plaats</i>	<i>Afdeling</i>	<i>Prijs</i>	<i>Punten</i>	<i>Uitgevoerde muziek</i>
1976	Nijmegen	3e	1e****	288½	Kleine klassieke ouverture (H. van Lijnschoten) Clematis (M.J. Cerfontaine)
1977	Arnhem	2e	2e	278	Musique à la carte (W. Hautvast) Italia (H. de Groot)
1979	Sliedrecht	2e	2e	261½	Mozaiek (W. Laseroms) Three snapshots (M. Max)
1982	Ede	2e	1e	293½	Songs of heritage (Clifton Williams) Symfonie in één beweging (L. Jadin)
1983	Enschede	2e	1e****	289½	Symfonie pour musique militaire (F. Gossec) City of Spires (T.J. Ford)
1986	Zaandam	uitm.	1e	296½	Suite on Greek love songs (H. van Lijnschoten) Four contrasts for wind (T.J. Ford)
1987	Zaandam	uitm.	1e****	305½	Motions for winds (A. Waignein) Evolution (W. Hautvast)
1989	Zaandam	ere	2e	278	Petite suite de concert (C. Taylor) Westsound (A. Waignein)
1993	Neede	ere	1e	293½	Pastorale symphonique (J. de Haan) First suite (G. Holst)

- * én een extra prijs voor het hoogste aantal punten van het concours
én directeursprijs, promotie naar ere-afdeling
- ** én extra prijs én directeursprijs
- *** én extra prijs voor hoogste aantal punten
- **** én promotie

11. Ledenlijst

Ledenlijst maart 1995

<i>Naam</i>	<i>Adres</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Instrument</i>	<i>Speelt in</i>
1 Theo Aalbers	Laan van Blotenburg 33	8/81	slagwerk	DRUMBAND
2 Jan van Appeldoorn	Parallelweg 8a	1/51	altklarinet	HARMONIE
3 Annemarie van Bommel	Middenstraat 42	1/92	klarinet	leerling
4 Coline van Bommel	Laanzicht 54	9/92	dwarsfluit	leerling
5 Liesbeth van Bommel	Middenstraat 42	9/93	hobo	leerling
6 Marjanne van Bommel	Middenstraat 42	9/92	dwarsfluit	leerling
7 Marijke de Boer	Westerwoud 20	9/93	dwarsfluit	leerling
8 Christy Blok	Davelaar 8	1/92	bugel	HARMONIE
9 Huub Bosch	Breeschotenlaan 9 Maarn	9/87	trompet	HARMONIE
10 Ellen Boschker	Nico Bergsteynweg 30	9/94	klarinet	leerling
11 Hans Boschker	Nico Bergsteynweg 30	9/92	bugel	leerling
12 Jos Boschker	Nico Bergsteynweg 30	9/93	saxofoon	leerling
13 Jeanette Bouma	Vondellaan 74	9/91	dwarsfluit	HARMONIE
14 Janneke de Bree	Beatrixstraat 36	9/92	klarinet	leerling
15 Jolanda van de Brink	Laanzicht 20	9/94	dwarsfluit	leerling
16 Linde van de Brink	Mesdaglaan 34	9/90	klarinet	HARMONIE
17 Laura Brouwer	JF Kennedylaan 76	9/93	klarinet	leerling
18 Werner van de Burgh	Laan 1940-1945 11	12/90	klarinet	HARMONIE
19 Bep van Dijk	Stationsweg 47	1/95	klarinet	leerling
20 Bert van Dijk	Stationsweg 47	9/92	trompet	HARMONIE
21 Dianne van Dijk	Stationsweg 47	9/91	dwarsfluit	HARMONIE
22 Gerald van Dijk	JF Kennedylaan 91	9/92	slagwerk	HARMONIE
23 Gert van Dijk	Stationsweg 47	9/92	trombone	HARMONIE
24 Marieke van Dijk	Karel Doormanlaan 20	9/90	hobo	HARMONIE
25 Margriet van Dijk	Burgwal 40	9/94	klarinet	leerling
26 Noëlla van Dijk	Prins Mauritslaan 11	9/93	klarinet	leerling
27 Cindy Elgeti	Westerwoud 32	1/93	klarinet	leerling
28 Anouk Esendam	Schoutstraat 10	9/92	trombone	leerling
29 Dorien Esendam	Schoutstraat 10	9/92	klarinet	leerling
30 Wilma van Essen	Geeresteinselaan 4	7/91	klarinet	leerling
31 Wouter van Essen	Geeresteinselaan 4	1/95	hoorn	leerling
32 Pico Eweg	Gerard Doulaan 3	9/94	slagwerk	HARMONIE
33 Ria Fitski	Burgwal 52	2/80	klarinet	HARMONIE
34 Theo Fitski	Burgwal 52	1/73	bariton	HARMONIE
35 Paulina van Gelderen	Pingsdorfhof 4			
	Wijk bij Duurstede	7/80	slagwerk	HARMONIE
36 Gea van Ginkel	Zegheweg 49	8/88	dwarsfluit	HARMONIE
37 Gerdie van Ginkel	Zegheweg 49	1/94	hoorn	HARMONIE
38 Peter van Grootheest	De Omloop 2	10/94	klarinet	leerling
39 Gerrit Grotentraast	Stationsweg 129	9/93	bariton	HARMONIE
40 Guido Grünbauer	Jan Steenlaan 22	9/93	trompet	leerling
41 Josh van Haeften	Prangelaar 1	11/94	hoorn	leerling
42 Adrie Harskamp	Middenstraat 40	1/65	slagwerk	DRUMBAND
43 Daniëlle Hazeleger	Laanzicht 1	3/92	dwarsfluit	HARMONIE

<i>Naam</i>	<i>Adres</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Instrument</i>	<i>Speelt in</i>	
44	Dik Hazeleger	Van Hogendorplaan 1	8/80	bariton	HARMONIE
45	Kristynanne Hendriks	Prangelaar 59	9/94	klarinet	leerling
46	Tessa Heuff	Doornheg 3	9/93	hoorn	leerling
47	Karin Heusdens	Jacob Catslaan 6	9/86	klarinet	HARMONIE
48	René Heusdens	Jacob Catslaan 6	9/80	klarinet	HARMONIE
49	Susan Hoekstra	Middenstraat 22	1/92	saxofoon	leerling
50	Tamar Hoekstra	Middenstraat 22	9/92	slagwerk	leerling
51	Bart Hoeven	Willem de Zwijgerl. 35	9/94	slagwerk	leerling
52	Janske Hoeven	Willem de Zwijgerl. 35	1/93	klarinet	leerling
53	Miranda Honders	Geeresteinselaan 2	9/90	dwarsfluit	HARMONIE
54	Otto Honders	Geeresteinselaan 2	1/85	cornet	HARMONIE
55	Steven Honders	Geeresteinselaan 2	8/88	trompet	HARMONIE
56	Alieke Huizing	Wilhelminastraat 32	9/87	saxofoon	HARMONIE
57	Anke van Hunnik	Willem de Zwijgerl. 153	9/93	klarinet	leerling
58	Wilma van Hunnik	Willem de Zwijgerl. 153	9/94	dwarsfluit	leerling
59	Kees Jacobsen	De Koekel 27	1/92	trompet	HARMONIE
60	Rineke Jansen	Voorstraat 10	1/90	dwarsfluit	HARMONIE
61	Dick de Jong	De Koekel 18	9/92	saxofoon	HARMONIE
62	Manon de Jong	De Koekel 18	9/94	saxofoon	leerling
63	Joost Kinnegim	Kon. Willem III str 10	9/87	slagwerk	DRUMBAND
64	Daan van der Klis	Tromplaan 22	9/90	hoorn	leerling
65	Hanneke van der Klis	Tromplaan 22	9/94	hoorn	leerling
66	Heidrunn v Kolfschoten	De Koekel 9	9/82	klarinet	HARMONIE
67	Ed Kroonsberg	Stationsweg 127	9/91	es bas	HARMONIE
68	Matthijs Kroonsberg	Stationsweg 127	9/92	trompet	HARMONIE
69	Pieter de Kruij	Pr. Hendrikstraat 16	9/90	trompet	HARMONIE
70	Martijna Kuiper	Stationsweg 200	12/89	klarinet	HARMONIE
71	Ton van de Lagemaat	Geeresteinselaan 16a	1/70	saxofoon	HARMONIE
72	Richard Landman	Thorbeckelaan 18	9/92	slagwerk	DRUMBAND
73	Silvana Landman	Thorbeckelaan 18	9/93	klarinet	leerling
74	Albert Lubberink	JF Kennedylaan 70	1/94	trompet	HARMONIE
75	Jannie de Man	Blotenburgerhof 23	9/87	trompet	HARMONIE
76	Alexander Mateman	Koningslaan 23	9/89	trompet	HARMONIE
77	Bertus Meerbeek	Witte de Withlaan 13	12/89	vaandel	HARMONIE
78	Wim van der Meijden	Lindelaan 9, Meteren	10/84	klarinet	HARMONIE
79	Andries Minnen	Wilhelminastraat 32	1/85	bes bas	HARMONIE
80	Jolien Nelemans	Jacobshoeve erf 15	9/90	dwarsfluit	HARMONIE
81	Rosemarie Nelemans	Jacobshoeve erf 15	9/92	klarinet	leerling
82	Diny Onrust	Savornin Lohmanstr. 18			
		Maarsse	1/94	hoorn	HARMONIE
83	Henny Ophorst	Vondellaan 82	9/88	saxofoon	HARMONIE
84	Peter Ophorst	Vondellaan 82	1/88	tuba	HARMONIE
85	Astrid van Piggelen	Vondellaan 29	8/89	saxofoon	HARMONIE
86	Sjaak Prins	Doornheg 2	3/91	klarinet	HARMONIE
87	Jack Proosten	De Koekel 45	1/79	bes bas	HARMONIE
88	Koos Proosten	De Steen 23	1/79	trombone	HARMONIE
89	Julia Ruyter	Willem de Zwijgerl 28	11/86	fagot	HARMONIE
90	Marja van Santen	Pr. Christinastraat 5	9/94	klarinet	leerling
91	Eline van Schaik	Ekris 41	9/92	hobo	HARMONIE

Naam	Adres	Lid sinds	Instrument	Speelt in
92 Astrid Schreuder	De Koekel 47	9/78	slagwerk	drumband
93 Jan van der Sluis	Tuindorpweg 5d Maarsbergen	5/87	trombone	HARMONIE
94 Jantje van der Sluis	Tuindorpweg 5d Maarsbergen	9/68	cornet	HARMONIE
95 Gerianne van Someren	Nijverheidsweg 22	9/87	dwarsfluit	HARMONIE
96 Kees van Someren	Nijverheidsweg 22	6/87	saxofoon	HARMONIE
97 Martine van Someren	Nijverheidsweg 22	2/84	klarinet	HARMONIE
98 Daniël Tempelman	Karel Doormanlaan 4	9/93	slagwerk	leerling
99 Melanie Vaessen	De Steen 49	9/92	klarinet	leerling
100 Carljin in 't Veld	Prangelaar 23	9/94	dwarsfluit	leerling
101 Kees in 't Veld	Prangelaar 23	9/94	klarinet	leerling
102 Suzanne Veldink	Rembrandtlaan 106	9/92	klarinet	leerling
103 Frits Velker	Termaatenlaan 17	6/57	es bas	HARMONIE
104 Gerrie Velker	Termaatenlaan 17	9/88	klarinet	HARMONIE
105 Jan Velker	JF Kennedylaan 79	6/57	trombone	HARMONIE
106 Kees Velker	Ruysdaellaan 10	1/77	hoorn	HARMONIE
107 Diny Verbeek	Schoutstraat 46	1/74	bariton	HARMONIE
108 Irma Verbeek	Koningslaan 14	9/79	saxofoon	HARMONIE
109 Gerrit Vink	Pr. Irenestraat 6	1/63	basklarinet	HARMONIE
110 Laurens van der Vinne	't Schilt 56	2/92	saxofoon	HARMONIE
111 Lisa de Vries	Piet Heynlaan 46	9/93	klarinet	leerling
112 Regina Wassink	Wilhelminastraat 5a	9/94	klarinet	leerling
113 Laurens vd Werfhorst	Henschoterlaan 20	9/94	klarinet	leerling
114 Anneke van de Wetering	Stationsweg 155	9/94	klarinet	leerling
115 Truus Wolswinkel	Stationsweg 166	4/78	hoorn	HARMONIE
116 Piet van Zalingen	Laan 1940-1945 14	3/77	slagwerk	HARMONIE
117 Joost Zitzmann	Laan van Nieuwoord 26	4/78	klarinet	HARMONIE

Het bestuur van 'Fidelio' bij de opening van "de Harmonie" in 1981.

V.l.n.r. staande:

*Dik Ruyter, Gerrit Groten-
traast, Frits Velker, Benno
Bouwmeester, Roel Peut.*

V.l.n.r. zittend:

*Ria Fitski, Diny Verbeek,
Jaap Bos, Koos Proosten.*

12. Orkestbezetting van de harmonie maart 1995

Alt klarinet

Jan van Appeldoorn

Alt saxofoon

Gerda Lukkien
Kees van Someren
Irma Verbeek
Laurens van der Vinne

Bariton

Gerrit Grotentraast
Dik Hazeleger
Diny Verbeek

Bariton saxofoon

Ton van de Lagemaat

Bas klarinet

Gerrit Vink

Bes Bas

Andries Minnen
Jack Proosten
Hans Schaper

Bugel

Christy Blok

Cornet

Bert van Dijk
Pieter de Kruijff
Kees Jacobsen
Jantje van der Sluis

Es bas

Ed Kroonsberg
Frits Velker

Fagot

Juul Ruyter

Fluit

Jeannette Bouma
Dianne van Dijk
Gea van Ginkel
Daniëlle Hazeleger
Miranda Honders
Rineke Jansen
Jolien Nelemans
Gerianne van Someren

Hobo

Marieke van Dijk

Hoorn

Gerdie van Ginkel
Diny Onrust
Kees Velker

Solo klarinet

Marian Daams
Joost Zitzmann

1e klarinet

Werner van de Burgh
Karin Heusdens
René Heusdens

2e klarinet

Heidrunn van Kolfschoten
Sjaak Prins
Martine van Someren

3e klarinet

Linde van de Brink
Ria Fitski
Martijna Kuiper
Wim van der Meijden
Gerrie Velker

Slagwerk

Gerald van Dijk
Pico Eweg
Paulina van Gelderen
Piet van Zalingen

Tenor saxofoon

Alieke Huizing
Dick de Jong
Henny Ophorst
Astrid van Piggelen

Trombone

Gert van Dijk
Koos Proosten
Jan van der Sluis
Jan Velker

Trompet

Huub Bosch
Otto Honders
Steven Honders
Matthijs Kroonsberg
Albert Lubberink
Janny de Man
Alexander Mateman
Marieke Wagenaar
Truus Wolswinkel

Tuba

Peter Ophorst

Tenslotte

Bronvermelding

- Archief 'Fidelio'.
- Archief gemeente Woudenberg.
- Het grote muziek- en showboek van Chr. Bos/E. Jans, Aldus uitgevers te Heusden en Uitgeverij Helmond.

Met hartelijke dank aan:

De ING bank en de Rabobank te Woudenberg, die de verschijning van deze Klapperman mede mogelijk hebben gemaakt.

De Klapperman

Uitgave van de Stichting Oud Woudenberg.

Redactie

Werkgroep Publiciteit. Coördinator: G.D. Marringa,
Tromplaan 15, 3931 AG Woudenberg,
tel. (033) 2862328.

Abonnement

De Klapperman wordt aan donateurs van de stichting gratis toegezonden. Losse nummers zijn verkrijgbaar in de Oudheidkamer en bij de plaatselijke boekhandel.

Secretariaat stichting

Adres: Postbus 2, 3930 EA Woudenberg.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is zonder toestemming van de uitgeefster niet toegestaan.

ISSN: 0928-6152

Inhoud

100 jaar Harmoniegezelschap 'Fidelio'.
De tekst is van T.H. Fitski en G.D. Marringa, beiden te Woudenberg.

Foto's

De geplaatste foto's komen uit het archief van 'Fidelio' en de Stichting Oud Woudenberg.

Bij de omslag

Vaandel in 1929 aan 'Fidelio' geschonken door de burgerij van Woudenberg naar aanleiding van het behalen van eerste en ereprijzen op een concours in Renkum in 1929. Het vaandel werd eigenhandig geborduurd door freule De Beaufort, dochter van de burgemeester van Woudenberg.